

midiatum digitum, iam id bene tabula aut manibus, aut pedibus complanato. Reliqua spuria sunt, & præter ordinem irreperunt. Pergit Cato. Si quando non pluit, uti terram sitiat, aquam irrigato leviter in areas. si non habebis unde irriges, gerito, indigote leviter, quotiescunque opus erit facito uti aquam addas. si herbe enatae erunt, facito uti ab herbis purges, quam tenerrimis herbis (vox postrema spuria, & supervacua, omnino delenda) & quoties opus erit purges per aestatem, ita uti dictum est, fieri oportet, & ubi semen satum fiet, stramentis operiri oportet, ubi germen nascere ceperit, tum demi. In veteri codice, germen nasci, ita scribe, vel lege germinascere. Hæc Cato. Eadem de cupressi tradit satione cap. 48. Illud notandum, quod scribat, rigari debere cupressum, fimumque addi. Contra Theophrastus lib. 2. cap. 8. histor. οἷον ἢ κυπρίστου ὡς αὐτῶν οὐ φιλοκέρει, οὐδὲ φιλοκέρει ἀδικὰ ἐ δὲ πικρὰ καὶ φασί, ἰάν γὰρ νῦν οὐδὲν ἰφιδρῖναι ποιοῦσι. Sicut cupressus quæ nullo pacto fimum, nec aquam concupiscit, sed etiam emori dicitur, si copiose novella adaqueatur. Theophrasti sententiam probat ipsa experientia; & hortuli nostri damno didici, cupressum de semine natam crebra rigatione perire, modica lædi, pluvia etiam terraque humida nimis nocet. Catonis tamen sententiam probat Cassianus Bassus lib. 12. cap. 6. χαίρει δὲ μάλλον κερδῶδες καὶ σκεπηνοῖς τῆσιν. (M. S. κερδῶδες ἢ σκεπηνοῖς, vulgata placet) gaudet autem humidis magis & opacis ac protectis locis. Apertos amare colles, testatur Bellonius, ubi de Cretensi cupressu hæc tradit; Cupressi in sylvis (id est, locis opacis) non crescunt, ut plerique existimaverunt, sed sparsim variis montium locis, licet istic satæ non fuerint. Meridiano tamen sole gaudent, ejusque sunt natura, ut infima parte recisæ, ex parte tamen radicibus proxima multis ramis repullulent. At eo loco in altum non atolluntur, sed in crassitudinem excrescunt, propterea capse reperiuntur ex cupressu in Candia urbe paratæ. Natu, inquit Plinius, morosam esse. Theophr. lib. 1. de caus. c. 9. difficulter nasci tradit. φοινῆς ἢ ἐκ κρητῆρος καὶ δάφνης ἐκ πυκνῆς, καὶ ἐλάει, δυσεύρη, καὶ τῆς ὄψιπυρρῆς ὑπερβαίνει πρὸς τὴν ἀδικήσιν πυκνότης, ἢ ἐξηρῆτης, ἢ ἀμφοὶ κωλύει, καὶ γὰρ ἢ ἐξηρῆτης ἀναώτης. Vide commentarium Magni Scaligeri. Fructu, inquit, esse supervacuum. Cessit ea res in proverbium, κυπρίστου καρπὸς, de re pulchra quidem & speciosa visu, sed prorsus inutili. Quare Phocion, quum Leosthenes Athenienses in bellum impulisset, illius verba dicebat cupressi esse similia, quæ cum speciosa essent, fructum tamen ferrent inutilem. Plutarchus in Phocione, οἱ λόγοι σου (εἶπε Phocion) δὲ μισέσθαι ἰούσι κυπρίστου, μεγάλοι γὰρ ὄντες καὶ ὄψιπυρροι οὐ φέρουσι, Oratio tua (inquit Phocion) adolescens cupressorum similis est: hæc enim grandis sunt & excelsæ, sed non ferunt fructum: subintellige χερσιμὸς, utilem. Ipse enim Plutarchus in sympo. lib. 2. quæst. 6. fructum ferre scribit, sed ignobilem. πύκνῳ δὲ καὶ κρητῆρῳ καὶ τῆσιν τοιαῦτα πάντα γλιγοῦσι καὶ ἀγὰρ τούτῳ κερπὸς οὐκ ἔστι. οὐδὲ γὰρ οἱ ποδωπερῆται κερπῆται καὶ ὄγκῳ αἰς ἰπὶ τῶν πῶδων ἀπκοῖ. (τῶν γὰρ σκεπῶν εἰς τὸ σῆμα κερπῶν ἀπκοῖται ἢ ποιοῦσι ἐξ αὐτῆς ἀπκοῖται σκεπῶν) οὕτω τῆσιν τοιαῦτα δένδρα ἢ ἔρηφες δὲ δολωόντες πύκνῳ αἰς αὐτὰ διαπαράμειναι, εἰσωματεῖ τῶν κερπῶν ἢ ἀναώτης, κερπὸς δὲ τῆσιν οὐ φέρει, τῶν δὲ φέρει μᾶλλον καὶ ὀρεῖται ἰσχυρῶς βραδύως. Rinum autem & cupressum & alias id genus arbores cernimus omnino paræ ac malignæ fructum ferre. Sicut enim qui mole carnis graves sunt, si plerumque prolem non procreant, consumpro in ipsam corpus alimento, ita ut nihil genitalis excrementi relinquatur; ita istiusmodi arbores nutrimentum omne in se absorbentes, in magnitudinem excrescunt amplam: fructum autem non ferunt, vel exiguum, & qui tardè perficiatur. Tardè quidem maturefcit cupressi fructus, sed inter minimos non est, nisi ratione arboris id quispiam dicere velit. Certe Pini reperitur genus, cujus fructus cupressino non major, arbor tamen magnitudine cupressu non cedit. Nihil de plarano, ulmo, aliisque dicam arboribus maximis. In medico etiã usu non est inutilis cupressi fructus. Qua ergo ratione parvus, supervacuus, aut ignobilis dici possit, non video. Fructum hunc Plinius torvum dicit, vocatque baccam. Varro lib. 1. de re rust. cap. 40. galbulum vocat. Ubi ait, Quædam enim ad oriendum sunt usque adeo parva, ut sint obscura (ita eodex antiquus, ita Colonienfis apud Joannem Gymnicum excusus; in recentioribus vero scriptum est, quædam ad gerendum propterea usque adeo sunt parva, ut sint obscura, quæ ipsa valde sunt obscura) ut cupressi: non enim galbuli qui nascuntur, tanquam pile parvæ corticis id semen, sed in his intus primigenia semina dedit natura. Habet hæc Varro ex Theophrasto lib. 1. de caus. cap. 5. κατὰ τὴν καὶ τῆσιν κρητῆρῳ τῶν γὰρ οὐκ ἔστιν ὁ σφαιροειδὲς ἴσος, ἀλλὰ τὸ ἐξ ἰσῶν ἴσος ἐν τούτῳ λεπτὸν, ἐ δὲ σφῆς πικρῶδες καὶ ἀμαρῶν. ceu cupressi: hujus enim fructus non id totum est, quod pile speciem ge-

rit, sed quod galbula innascitur tenue, exile, fursifosum. Vide ipsum locum & commentarium. Fructum pilulam appellat Plinius lib. 16. cap. 10. galbulum vocat Varro. Turnebus globulis pro galbulis legendum contendit. Negat id Cl. Scaliger junior, qui & galgulis vel galbulis, ut vulgati codices habent, veram aserit lectionem; quod si globulos dixisset Varro, jam usurpasset vocem etiam vulgo notissimam, & quæ non indigeret explanatione; quid enim globulus sit, id & pueris notum fuisse. Sed cum ἰπερβολῶς, postea utatur Varro, & galbulos interpretetur, tanquam pilas corticeas, vult Scaliger ipsum manifestè indicasse vocem non omnibus notam se usurpasse, sed quæ opus habuerit interpretatione. Præterea in glossariis antiquis, quæ penes Scaligerum sunt, ita ut ait legitur, galgulus baccæ, πύκνῳ. Turnebus utitur Theophrasti auctoritate, qui σφαιροειδῆ, inquit, appellat, ut sine controversia globulos Varronem scripsisse nobis constet. Hæc ille lib. 20. cap. 16. adversariorum. Cl. Scaligeri ratio nobis major videtur. Galbulum hunc Plinius torvum dicit: An quia gustanti torvam faciem reddit? An quod ipse fructus maturus in rimas fissus torvus videtur? An quod asper & indomitus? Quippe torva vina dicuntur, quæ aspera, & indomita, & immitia sunt. Non valde amarum folium, ut Plinius ait, nec odor adeo violentus, ingratus tamen, ideoque umbram haud gratam faciens. Materie, porro inquit, esse rara, ut penè fruticosi generis videatur. Hoc de Cretica accipe cupressu, quæ succidi solet; alioquin (ut Theophrastus lib. 1. cap. 8. docet) procerò & longo caudice, sed tamen macilentò constat, nullamque (ut capite sequenti docet) sobolem profert caudexque in longitudinè assurgit. Quæ sanè arborem non fruticem esse coarguunt. Famina, ait Plinius, sterilis est. Supra cap. 16. hujus libri, mares ferre fructum negat. Fit differentia & ex sexu, in hisque mares non ferunt. Aliqui hoc permutantes, mares esse quæ ferunt tradunt. Theophr. lib. 3. cap. 6. satis aperte mares steriles tradit; quo modo ergo Plinius foeminam sterilem ait? An ex iis est qui permutarunt receptam sententiam, ac feminas steriles dicunt? Cassianus Bassus lib. supra citato, satis clare marem sterilem, inquit, κυπρίστου δὲ ὁ ἀγῶν (ἀγῶν) ἀγῶν ἐστίν. Cyparissus mas sterilis est. Eadem Plinii sententia lib. 17. cap. 10. Ergo è cupressu semina, (mas enim ut diximus non vignet) pilule collectæ. Corruptus Plinii co-dex. Rectè Pintianus corrigat, Famina spreta diu. Ita legendum quæ sequuntur docent. Metæ d. mum aspectu non repudiata, distinguendis tantum pinorum ordinibus. Diu, inquit, spreta fuit, tandem autem cum aspicerent metæ in modum pulchre & affabre satis assurgere, recepta fuit in hortis, nec amplius repudiata. Sed quomodo distinguebant ordinibus pinorum? Id fieri (ut Dalecampius monet) duobus modis solebat. Aut cum in singulis ordinibus duabus pinis cupressum unam interponebant: aut cum duobus pinorum ordinibus, cupressorum ordinem unum interferebant, venustatis gratia, elegantisque & jucundi aspectus. Sed vult Pintianus pro pinorum, vinearum, legendum esse. Idque auctoritate Varronis qui lib. 1. de re rustica cap. 26. ait. In omni vinea diligenter observa, ut ridica vitis ad septentrionem versus figatur, & si cupressos vitas, pro ridicis inserunt, alternos ordines imponunt, (imponunt pro interponunt, ceterum, ad imitationem Græcorum,) neque eas crescere altius quam ridicas patiuntur; neque propter eas assurgent vitas; quod inter se hæc inimica. Omnino scribendum, ex veteri codice, neque eos crescere altius, intelligit enim ordines cupressorum. Non vult autem eas crescere ultra modum ridicarum. Ridicæ pedamenta sunt vinearum, quæ fieri solent, ex quercu, junipero, ulmo. Vide cap. 8. lib. 1. Varr. Columel. lib. & cap. 2. Legendum etiam, ut rectè monet Cl. Iosephus, Scaliger, Neque propter eos ut adserunt, vitas. Neque, inquit, propter eos ordines. Ita adseruntur arbores, ut adseruntur vitas ulmis maritandis, quæ dicuntur propterea adhitæ vitas. Compendiose ergo suo more dixit, pro, neque propter eos ordines cupressorum ita ponuntur vitas, ut adseri solent, ulmis. Hoc est, non maritandæ sunt cupressi illis vitibus, sed interjiciendi ordines vitium, ut vitas non adhitæ ad cupressos videantur, quemadmodum ad ulmos solent, sed uti cupressos scandant, ut in rumpis & traducibus fieri solet. Ad hunc morem videtur respexisse Plinius. Nunc vero consilia facta in densitate parietum, id est, vestiendis parietibus. Democritus ad jucunditatem & munimentum totius ædificii nasci vult. Δημοκρίτου δὲ αἰσθητικῶς, αἰσθητικῶς τῶν θρηνησῶν τῶν κρητῆρῶν δὲ φυνήσας, ἵνα κατὰ ἀμφοτέρων εἰς τὴν πύκνῳ καὶ σκεπῶν γίνηται. Democritus inter septem ac muros plantari debere cupressum tradit, ut ad delationem, & septi-

mentum totius aedificii, ac quasi munimentum nascatur. Pergit Plinius. *coercitaq; gracilitate perpetuo tenera.* (Liber optimus pro tenera habet tere. Legendum, *coercitaq; gracilitate teres*, id est, ex longo & rotundo, cujusmodi est figura cylindri affurgit, adeo, ut rami circumquaque quasi torno videantur esse detriti.) *trahitur etiam in picturas opere historiali, venatus, classeque, & imagines rerum, tenui folio & virente supervestiens.* Illud opere historiali mirificum est monstrum. In M. S. (ut notat Dalecampius) *peri historiarum* habetur, quod æquè monstruosum. Legit Pintianus, *trahitur etiam in picturas operis topiarii, venatus classeque, & imagines rerum tenui folio breviq; & virente semper vestiens.* Quomodo apud nos juniperus, buxusque facere solent, in principum, & divitum hortis, quandoque cygnum, aquilam, navem, aliasque res tegere solent, adeo, ut navis è buxo juniperoque videatur. Duo, inquit, porro post Plinium, *cupressi esse genera, marem, & foeminam eamque metam vocari tradit, quod in metam attollatur.* Ovid. 10. *Metamorph.*

*Adfuit huic turbae metas imitata cupressus,
Nunc arbor, puer ante deo dilectus ab illo
Qui citibaram nervis, & nervis temperat arcum.*

Meta dicitur quod è lato in acutum definit; metae foemina vocatur, quæ ita congesta est, ut inferiore parte latior sit, superne in angustum definens. Columella lib. 2. cap. 19. *Cereè quicquid ad eum modum, quo debet, siccatum erit, in metas excrui conveniet, easque ipsas in angustissimas vertices excrui;* Meta ergo congeries, inferiore parte latior, definens in acutum. quod Latinis meta, id Græcis *κωνία*.

Virgil. 3. *Aeneid.*

*— quales cum vertice celso
Aeræ quercus, aut coniferæ cyparissi
Constiterant, sylva alta Iovis lucusque Dianæ.*

Coniferas non dixit cupressos, quod fructus sit coniferae, ut video quosdam interpretari; sed, quod arbor *κωνία* metaeque instar conspiciatur, quippe rami inferiores late expanduntur, sensimque in acutum definunt; adeo ut *κωνία* ipsa videatur arbor, vel conifera ideam. Hinc *eidyl.* 27. Theocr. *λαβύρατι πλάτανιόντι, καὶ ἀκροκροῖοι κοπάειοισι, populusque, platanique & coma in acutum definente praedita cupressi.* Pergit Plinius, *utraque autem mittitur in perticas asseresque, amputatione ramorum, qui 13. anno denariis singulis veniunt, quaestuosissima in satu ratione sylva, vulgoque dotem filiarum antiqui plantaria appellabant.* Hic rectè doctiss. Salmasius plantaria appellasse antiquos dotem filiarum, mirum esse ait, nec usquam lectum; monetque, alios libros sic scribere, *vulgoque dotem filiae, antiqui plantarie appellabant.* Scribendum potius ita esset, *vulgoque dotem filiae antiqui plantari (vel plantare) appellabant.* *Vtriusque notã incertis ac dubitans adscripsit librarius, quod erat quaestuosissima illa ratio cupressuum plantandarum ad perticas & asseres, cum eas pangebant, vulgo dictitabant antiqui, dotem filiae plantare se.* Sic Salmasius. Procera est arbor cupressus, caudice longo, surrecto, glabro fastigio acuminato, ramis compluribus in orbem cingitur, qui non in amplitudinem diffunduntur, sed secundum caudicem affurgunt, cacumen tamen non attingentes, coniferae similitudinem effingunt: ligni materies odorata, firma, solida, dura, compacta, sublutea, ferè sandalorum luteorum, sed paulo dilutiore colore, nec cariem nec vetustatem sentit, nec odorem amittit, nec fissuram sponte capit; quare capsulae, mensae, arculae ex hac confici solent. Narrat Thevetus, se, cum in Ægypto esset, vidisse Damiatæ capsam quandam ex cupressi ligno fabricatam, in terra, uliginoso loco, decem pedibus altius defossam, & prorsus incorruptam & integerrimam inde extractã, cum sepulta fuisset, ex quo Sultanus Selinus Ægyptum subjugavit. Folia oblonga, teretia, fabinæ bacciferæ viridiora, carnosiora tamaricis, perpetuo virentia. Fructus ad ramulos dependent larignis conis ferè aësimiles, sed tamen crassiores & compactiores, duriores, speciosiores, ovi columbini magnitudine, qui per maturitatem sponte in ramis fatiscunt, semenque deinde elabitur, ac vento impellente excutitur, parvum, planum, compressum, furfurosum, prætenue, obfoleti coloris, quod formicis gratum, ciboque ab ipsis expetitur. Plinius lib. 17. cap. 10. *Ergo è cupresso foemina (mas enim, ut diximus, non gignit) pilulae collectæ, quibus docui mensibus, siccantur sole, ruptaque mittunt semen, formicis mirè expetitur, ampliato etiam miraculo, tantuli animalis cibo absumi natalem tantarum arborum.* Fructus ter anno colligi possunt ut Plin. lib. 16. cap. 17. docet. *Trifera est & cupressus; Namque baccæ ejus colliguntur mense Ianuario, & Majo & Septembri, ternasque earum gerit magnitudines.* Caudex refinam etiã fundit modicè liquidam,

Cupressus.

larignæ consistentiæ similem, sed sapore acerrimam, odore haud ingrato. Plin. lib. 14. cap. 20. *In oriente optimam resinã tenuissimamque terebinthi fundunt, deinde lentifici, quam & mastichem vocant; postea cupressi acerrimam sapore.* Liquidam omnes, & tantam resinam. De cupressi materie, ejusque diurnitate vide lib. 8. cap. 5. *histor.* A cupresso venio ad fabinam, arbusculam magnitudine multum cedentem, foliis tamè haud multum dissimilem. Vulgata est & recepta jam sententia, fabinam a Romanis esse vocatam à Sabinorum regione, quod in ea frequens & copiosa nasceretur. Græcis *βόρυς, βόρυς & βόρυξ* dicitur. Absyrt. *βοτάνης σελίνης ἤτοι βόρυς.* *βόρυξ*, dicitur quod *βόρυξ* tardè in altitudinem crescat. Eadem *βόρυξ* vocatur. Dioscorides lib. 1. c. 104. ubi arborem hanc ejusque genera describit. *βόρυξ ἴσθι βόρυξ καλεῖται. ἴσθι δὲ τούτου εἶδη δύο. τὸ μὲν γὰρ αὐτὸ ἴσθι τῆς φύλλοις ὁμοίον κυπρίσση ἀκροκροῖος ἐστὶν ὅτι & βαρύσση, δριμύ, πυμπίγη, κηλοῦσιν δὲ τὸ δριμύ, καὶ εἰς πλάτη μάλλον χιόμρον. ἄλλο δὲ ἴσθι τῆς φύλλοις ἀντὶ θυμιάματός τὸ ἴσθι μὲν εἰς τῆς φύλλοις ὁμοίον, &c.* *Sabinam nonnulli barathrum appellant: cujus duo sunt genera. Vnum quidem est cupresso simile, ac spinosius, graveolens, acre ac ferventis natura, curta est arbor, ac sepe magis in latitudinem fundit: Foliis quidam ad suffrutium utuntur, alterum genus est folio tamarici simile.* Plin. lib. 24. cap. 11. *Herba sabinæ brathy appellata à Græcis, duorum est generum: Altera tamarici similis folio, altera cupresso, quare quidam Creticam cupressum dixerunt, à multis in suffrutium pro thure assumitur, Dioscorides βόρυξ vocari tradit. Apud Diodorum vocem hanc reperiri asserunt. Locus quem citant, in vulgatis codicibus his verbis lib. 2. ubi de Arabia agit, scribitur, ἐν δὲ τῆς ὀρεσίν αὐτῶν ἐλάτη καὶ πίνος, ἀλλὰ καὶ κέδρος καὶ ἀρκυῖος ἀπλάτος καὶ τὸ καλούμενον ἀργύριον. Verunt. Montes non tantum abietes & cedras (tæda, ut supra dixi, morbus arboris. Verte pinos) sed etiam cedros & juniperos, & quod agyreum (alias gyration; notat enim interpret in quibusdã codicibus M. S. legi γόρυξ) & boraton) vocant, affatim producunt. Videtur legisse interpret, καὶ κέδρος καὶ ἀρκυῖος ἀπλάτος, καὶ τὸ καλούμενον βόρυξ. Vtrum sic in M. S. & antiquo legatur codice me later. Hanc lectionem doctiss. probat Salmas. qui à Dioscoride βόρυξ sabinam dici refert, cum in vulgatis βόρυξ legatur. Auctuarii auctor ab aliis baryton, ab aliis baron vocari tradit, si δὲ βάρυτον, si δὲ βάρυτον. Ταμίαι ἔβαν σαβίνα. Utrum, βόρυξ legi debeat, facilius nolo; facilis unius litteræ lapsus, vidi enim & alios ita legisse; Illud tantum quæro, utrū Diodoro βόρυξ sit sabinæ? Quippe quod, quantum mihi constat, nemo prodidit sabinam nasci. Negare tamen nolim, in eadem reperiri quoddam sabinæ genus. Neophytus in glossis jatricis βόρυξ, inquit, cedrum esse magnam, & à brathy sabinâ distinguit. βόρυξ*

ἢ κυπρίσος Κρητικῆς. βορῆος κίδρος μεγάλη, ἢ ἀγροκυπρίσος, brathy cupressus Cretica, boratus cedrus magna, quæ & sylvestris cyparissus. Cupressus Cretica sabina ut Plinius & Apulejus docent. Apulejus de virtutib. herbarum cap. 87. de sabina. Græci eam nerion dicunt (hoc ineptum & falsum, alia est arbor, quam rhododendron vocant, de qua vide quæ libro primo) alii Brathy, alii barython, Itali herbam sabinam, atque savinam, alii sabinum cupressum, cupresso similis. Borathon Neophytus inquit cedrum magnam. Diodoro si borathos cedrus magna, necesse est κίδρος, ab eodem dictam, non aliam esse quam minorem, quam oxycedrum vocant, à Theophrasto cedri nomine descriptam. & hæc de sabinæ, sive, ut alii vocant, savinæ appellationibus. Duo inquit esse genera Dioscorides, idem Plinius. τὸ ἄρ' ἂν αὐτὸς ἐπὶ τοῖς φυλοῖς ὁμοίον κυπρίσιν. Vox αὐτὸς, in veteri codice desideratur. Nescio etiam, cur quidam Botanici ἀπὶ κυπρίσιν, μυρίκη legendum suspicentur; cum apud Oribasium, Plin. & Apulejum ejus folia cyparisso similia esse legantur. Malè ἀκρωτῶδες ἐστὶν quidam interpretantur, spinis horridiorè. Verte, spinosius; Quippe non ipsa arbor spinosa, sed folia quam cupressina spinosiora. Apud Oribasium βαρυσσώμενον, gravius olens, ἀπὶ βαρυσσώμενον, non valde magno discrimine legitur: sed Galenus (ut Latinus codex habet) sabinam aromaticam & odoratiorem inquit. In Græco codice scriptum est. βορῆον τὰν ἰσχυρῶς ἐραυμαίνοντιν ἐπὶ κρητὰ τις τρεῖς ποίηταις, ὡς καὶ τὸ γένος ἀρρωματίζοντιν ἐπὶ τῶν ποσειδωνικῶν, πῶλυ ὅτι δερματίζοντιν αὐτῆς ἐπὶ. & αὐτὸς αὐτῶν πρὸς ἀρωματικῶδες ἐστὶν. Sabina ex numero est fortiter exsiccantium, idque secundum tres qualitates, quas in gustu præ se fert, similiter cupresso, nisi quod eo & acrior est, & ut sic dixerim, magis aromatica. Odoratiorem esse de suo addidit interpretes. aromaticis plantis non opus est ut adlit sapor gratus, odor suavis & jucundus. Phy five valerianæ radicem aromaticam scribunt veteres, cum eodem sit maxime ingratus & fetens. Galenus lib. 8. simpl. φαρμακικῶδες πῶς ἐστὶν. Dioscorides libr. 1. cap. 10. δὴ δὴ, καρδὸς ἐστὶν τῆς ὁσμῆς μετὰ πρὸς βόρῆος βαρυσσώμενος, odorata, atque adeo odore nardum æmulantia, cum virota quiddam gravitate. Qua certe adeo non delector, ut ab ea horream; vel potest ἀρωματικῶδες dici sabina, quod in thymiamate magis quam cupressus præster. Aromata enim ex eo nomen invenisse dicuntur, quod præsci his folis, antequam pecudes immolari consuetudo esset, in re divina uterentur, ab ἀρωματίζω, quod Ionum lingua idem est quod precor. Certe sabinam locum in thymiamate non ultimum habuisse ipse Dioscorides testatur. Sed hanc fateor non esse mentem Galeni. prius magis placet responsum; vel, responderi potest, gustu magis aromaticam esse sabinam, quam est cupressus, odore magis aromatica quam sabina. Alia enim gustu, alia odore aromatica. Galenus libr. 2. de aliment. facultat. cap. 37. ubi de citrio agit. Τὸ αὐτὸ ἄρ' ἂν αὐτὸς ἐπὶ τῆς κρητικῆς ἀρωματίζοντιν, ὡς καὶ τὸ γένος πῶλυ ὁμοίον, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν γένων. Hoc suaveolens est & aromaticum, non modo odore, verum etiam gustu. Si ad verba Galeni de sabina citata attendamus, reperiemus, ipsum non odore sabinam dicere magis aromaticam sed gustu, Præcessit enim καὶ τὸ γένος. De aromate ejusque natura vide quæ lib. 9. dicuntur. καρδὸς ἐστὶν τὸ δὴ δὴ. Malè in veteri codice ἰσχυρῶς legitur. Vulgata lectio nititur auctoritate Oribasii, & experientia comprobatur. Non est robusta sed curta arbor, vel, ut Ruellius vertit, coactæ brevitatis, vitiata. Plinius herbam esse ait, eadem Pelagonii cap. 22. sententia. βορῆος βορῆος καὶ Ρωμαῖοι σέβινον κηλοδοσ. Herbam vocat Apulejus; βορῆος, Helych. Pessimè audit Plinius, quod herbam sabinam dixerit, multo rectius Dioscorides arborem, inquit, Plinius velit nolit, ad arboris potius quam herbæ delineationem accedere, fateri debet. Quin ipse eorum, quæ scripsit parum memor lib. 16. cap. 20. inter arbores perpetuo virentes eam recenset; Harum generi folia non decidunt: oleæ, lauro, palmæ, myrto cupresso, pinis, ederæ rhododendro, Et quamvis herba dicatur sabina, rhododendron, ut nomine apparet, à Græcis venit. Hic locus errandi occasionem præbuit Apulejo, qui sabinam nerion vocari tradit. Puto scripsisse Plinium: rhododendro, & quamvis herba dicatur, sabinæ. (non decidunt folia) rhododendron, ut nomine apparet, à Græcis venit. Alii nerion, &c. Apud Romanos ergo, licet arbor esset. Herba dicebatur sabina. Herbæ fortassis nomen ei inditum, quod respectu procerarum arborum, cupressi, cedri, pumila admodum sit, ac herba videatur. Arbor enim est; sed, ut rectè Ruellius, coactæ brevitatis. Nugantur strenue satis, qui mysterium quoddam Poëtis Grammaticisq; incognitum, in eo latere putant, quod herba dicatur, cum sit frutex, vel arbor pumila, nec simplex tantum mysterium scribunt, sed divinum, & quod ipsi effari nequeunt. Fateor me ignorare, nec videre posse me, aliquod myste-

rium latitare vel minimum, nedum, ut scribunt, divinum; benè fecissent, si mysterium illud prodidissent. Ζεῦντι δὲ πρὸς τοῖς φύλοισ, &c. In veteri codice ἀπὶ τοῖς τούτου malè legitur. In suffitibus folia usum habuisse scribuntur, Plinius thuris vicem obrinuisse tradit. diis sacrificatam hanc fuisse Helychius testatur. βορῆον πῶς τις ποτὶς ἰσχυρῶς, sabina herba quedam, quæ in deorum sacrificiis locum habet.

Virgil. in Cerri.

Herbaque thuris opes præscis imitata sabina.

In sacris thuris loco adhiberi præcipue solebat, à primis illis patribus, qui existimabant, deum sumptuosa sacrificia, & Arabicos odores, non pluris facere, quam tenuem & frugalem cultum è proximis locis paratum. Huc spectat illud 1. fastorum.

Ovid.

Ante Deos homini quod conciliare valeret
 Far erat, & puri lucida mica salis.
 Nondum pertulerat lachrymaras cortice myrrhas
 Acta per æquoreas hospita navis aquas.
 Thura nec Euphrates, nec miserat India costum,
 Nec fuerant rubri cognita fila croci.
 Ara dabat fumos herbis contenta sabinis,
 Et non exiguo laurus adusta sono.

Sic & Propertius.

Flore sacella tege, verbenis compita velo,
 Et crepat ad veteres herba sabina focos.

De altera sabina nihil memorabile, nec plus, quam apud Plin. & Dioscoridem legitur, tradunt antiqui. Recentiores sabinam cupressi folio & brutam Plinii eandem arborem, & veram lectionem, non brutam sed bratum vel brathum esse volunt. In vulgatis Plinii codicibus lib. 12. cap. 17. legitur. Petunt igitur in Helimaos arborem brutam, cupresso fusæ similem, ex albidis ramis, jucundi odoris accensam, & cum miraculo historiis Claudii Cæsaris prædicatam. Folia ejus inspergere potionibus Parthos tradit. Odorem esse proximum cedro, funumque ejus contra ligna alia (alii codices exitialia, quæ noxium, & venenatum vel gravem & injucundum accensa odorem mittunt) remedio. Nascitur ultra Pafitigrim, in finibus oppidi Sittaca, monte Zagro. Hæc Plinius. Recentiores hanc arborem Paradisi esse volunt, quod qui velit, per me licet, credat. Videamus quibus argumentis probant brutam, vel, ut contendunt, bratum, esse sabinam. Quæ, inquit, in illo indice bratus arbor dicitur. (In indice, ut ajunt, correctiore legitur, de strobolo, enbæmo, bratus arbor, strobolum arbor. in edito vero habetur, de mastiche, ladaño, bruta, enbæmo, & strobolo, & styrace) editiones eam vocant brutam arborem, ut hoc etiam obiter addamus, quam arborem brutam, bruti quidem herbarii arborem paradisi esse volunt. Atque bratus vera lectio vel brathus. Verba Plinii sic legenda; Petunt igitur in Elymaos arborem brathyn, cupresso fusæ similem, ex albidis ramis, jucundi odoris accensam, & cum miraculo historiis Claudii Cæsaris prædicatam. Brathus illa five brathyn, est Græcorum βορῆος, quam Diosc. describit, quam Plinius ipse lib. 24. cap. 11. Latinis herbam sabinam dictam memorat. Sed hoc habet perpetuum Plinius, quod rem eandem, ex diversis auctoribus sumptam, diversam quoque putare soleat. ut sexcentis locis observavimus. Ex Claudio Cæsare arborem brathyn rettulit libro octavo, quam Arabes in Elymaos petebant ad suffitus faciendos: Quia apud Elymaeos nascitur, & eam inde petebant Arabes, putavit esse diversam ab ea brathy, quam cæteri auctores Græci memorarunt, quæ Latinis herbæ sabinæ nomine veniebat, quanquam pumila arbor esset, non herba. Duo ejus genera, altera tamarici folium simile habebat, altera cupresso, hæc erat quæ in Elymeis proveniebat, quem fusæ cupresso similem ex Claudio Cæsare narrat Plinius. Dioscorides de hoc genere, τὸ ἄρ' ἂν — χυρῶδες. non in altitudinem assurgit, ut cupressus, sed funditur, ideo fusæ cupresso similem dicit. Creticam cupressum quibusdam appellatam idem Plinius asserit, & in suffitus pro thure assumptam. Sed de herba sabina ibi loquitur, quæ eadem prorsus est, cum brathy arbore Claudii Cæsaris. Savinarium hodie vocant, ab antiquo nomine. In multis Europæ hortis conspicitur, instar pumilæ cupressi, & in latitudinem potius fusæ, quam in altitudinem elatæ. Hæc de bruta viri doctiss. & celeberrimi, qui non facile persuadebunt, brutam, vel, ut legendum contendunt, brathyn & sabinam eandem esse plantam. Sabina accensa, odorem emittit valdè ingratum & horrendum; nec est exalbidis ramis, sed ramis interius rubentibus, exterius cortice tectis rufis; nemo, nisi sanitatis gratia, facile sabinæ folia insper-

get potionibus. Hæc verò sunt quæ impediunt sabinam & brutam eandem esse plantam. Fortassis etiam frustra contedunt pro bruta: brathys, brathus, vel bratus scribendum. Qui juniperu majorè Clusii pro sabinâ cupressi folio agnoscunt, falluntur, quippe hujus juniperi folia obruta neutiquam pungentia; sabinâ alia tamaricis folio, alia cupressi. Sabinâ tamaricis folio, arbor est, quæ in altitudinem efferi non solet, sed humilis, ac brevis arbuscula in latitudinem posita, quam longitudinem se diffundens;

Sabina.

ramos edit flexiles & contumaces, cortice subrufo tectos, circa quos verno tempore, squamosum quid ac fungosum undique cingitur, colore ex pallido rubente vel subluteo rubro, facie auriculæ Judæ, sive fungi qui ad sambucum nascitur. Folia cum oriuntur cupressi similia sunt, deinde in foliorum tamaricis figuram abeunt, sed duriora sunt & aliquantulum spinosa, non tamen æque ac ea quæ cupressum referunt, graviter & valide olentia, acuto fervidoque gustu, perpetuo virentia, flosculos medio ferè Maji promit exiguos, quadrangulos, ex herbido luteos. Flosculorum rudimenta exigua jam Martio Aprilique ostendit. Cum in arborem grandiusculam excreverit, si non surculo lata fuerit, fructum fert; quippe quæ surculo propagatur sterilis manet, quæ è semine provenit fructifera est. Novella etiam sterilis; antiqua fructum fert, quod ignoravit Plinius, ut mox dicam. Fructus juniperinis baccis similis colore & figura, sed paulo major & gustu multo acrior, & resinofus. Altera, quæ cupressum refert, paulo procerior evadit, folia recentia & adhuc tenella tamaricis foliis proxima sunt, cum adoleverint cupressi foliorum figura spectantur, sed acutiora sunt, magisque quam alterius pungentia ac spinosa, sed non æquè gravi ac altera odore. Falluntur, qui hanc Thyam esse existimant, de qua Theophrastus lib. 8. cap. 5. Fructu enim caret cupressi simili. sed de Thya alibi. Non desunt viri etiam celeberrimi, qui sabinam cupressi folio negant Dioscoridis cupressum, quod fructum ferat, cum Dioscorides fructus non meminerit. Majoris ponderis argumentum ex Plinio haurire possunt hic lib. 17. cap. 13. Sabina herba propagine seritur & avulsione. Tradunt fecerunt vini, aut è parietibus latere tuso mirè ali, iisdem modis rosmarinum serunt & ramo, quoniam neutri semen, rhododendrum propagine & semine. Ergo rhododendrum & sabinâ non eadem planta. Rectè ergo Plinium correximus. Cæterum utraque & sabinâ & rosmarinus semen ferunt. Ignoravit Plinius ex avulsione natas sabinas steriles; decepit eundem, quod ex quæ fructum ferunt, sint provectioris ætatis. Quod ex Dioscoride adferunt nullius assis est. Nam in describendis plantis, plures sæpius notas, easque præcipuas omisit, quas verissimi-

le est, non tradidisse; vel quod plantæ vulgo essent satis cognitæ, vel quod omnes earum partes non satis exploratas haberet, vel alias quasdam ob causas; præterquam quod brevitati studens necessariâs tantum descripserit, quarum omnium aliqua facile esse potuit, cur sabinæ baccas non adnotatas reliquerit. Gentianam amatore præditam nusquam tradidit, huic tamen amator insignis; nusquam fraxini filiquas linguis avium similes delineavit. Quot denique plantæ, quorum floris fructusque mentionem non facit, quæ tamen pro legitimis habentur? Fructus sabinæ meminit Avicenna, eumque ad aurium surditatem & menses ducendas commendat. Descripsit Bellonius quandam sabinam his fere verbis. Arbor est procerâ, amygdali altitudinem petens, & ad cupressi sicuti similitudinè accedens. caudice sinuoso, crasso, & tantæ quandoque amplitudinis, ut hominis ulna comprehendi nequeat. Ligni materies ut juniperi, & oxycædri intus rubet, cortex haud valde crassus, rufus; folia elegantissimè virore nitent, cupressi similia; frequentiora. tamen sapore amara, aroma olent, & resinaceum quiddam præ se ferunt, rami latiores multis adnatis appendicibus alarum instar expansi, veluti piceæ & taxi, in quibus baccæ frequentes, admodum rotundæ, cedridibus similes, quæ initio virent, maturitatem vero confectæ, ex cyaneo sive cæruleo nigricant. Sed negant botanici hanc esse sabinam, his moti rationibus; quod sit arbor magna, cum sabinâ brevis esse debeat, quod foliis omnino cupressi sit similibus, cum Dioscorides spinosiora esse referat, quod aroma oleat: nam Bellonio aroma est quod suave & jucundum spirat. Dioscorides graveolentem dixit sabinam.

Και μυρρίνη. Planta quæ Theoph. & Gal. μυρρίνη, Diosc. μυρρίνη dicitur. Solent Græcorum nonnulli alterum in e commutare, ἄλλω ἄρρω vir. μυρρίνη γαρ εἶναι. arbor μυρρίνη, μυρρίνη, μύρτη vocatur; fructus, τὴ μύρτη Helych. μύρτη ἢ μυρρίνη, καὶ τὸ γυναικίον αἰδέιον, idem μύρτη καὶ μύρτιος. Nicandri Scholiastes, τὴ δὲ μύρτη, ἤρατο τὴν καρπὸν τῆς μυρρίνης. Latini murtam arborem dicunt, murtum fructum, ut apud Pœtam, cruenta que murta. μυρρίνη vel μυρτίος, nomen accepit propter æmulam quandam myrrhæ odoris gratiam, in ejus baccis recentibus. Vulgata est opinio, à myrsine Atheniensis puella pulcherrima nomen accepisse. Hanc fabellam narrat Cassianus Bassus lib. 11. cap. 7. ubi ait, Μυρρίνη παῖς ἐστὶν Ἀττικὴ ὑπερφύλασσα τὸ καλλοῦ παῖσος πῦρ καὶ τῆ ῥομῆ πάντας πύρ νους. τῆ δὲ Θείῃ Ἀθηνῶν ἄστροφιλή ἦν. παλαίστρας καὶ σταδίου ἐδιδάσκεισθαι, καὶ τοὺς ἀγωνιζομένους καὶ κινῶντας τῶν νῶν ἐπιστρωαίσει. πῦρ δὲ τῆ ἠλιώμενον ἐπὶ τῆ χόρῃ ἀζανακλώσας, πῦρ τῶν φησὶ ἀνέλιον. οὐ μὲν τὴν πύρην ἀθηνῶν ἀφείλοντο, ἀλλὰ ἄστροφιλή τῆ Θείῃ ἄστροφιλή, καὶ τῶν καὶ ἢ ἐλαία καὶ μεταστῆσαι τὸν βίον, ἀπὸ ἐλαίων τὰ μύρτα καρποφορεῖ. Myrsine puella erat Attica, pulchritudine omnes puellas antecedens, fortitudine omnes juvenes, Minervæ autem Deæ grata erat, diversabaturque in palastris & stadiis, & juvenes certantes ac vincentes coronabat. Quidam vero viti ac superati, puella indignati, ipsam ex invidia occiderunt; nec tamen Minervæ amorem erga puellam extinxerunt, sed adhuc dea dilecta manet Myrsine, hoc est, myrtus, quemadmodum etiam olea, & permutata vita pro olivis suis baccas si ve murta fructificat. Veneri grata hæc arbor.

Virg.

Populus Alcide gratissima, vitis Iacho, Formose myrtus Veneri, sua laurea Phœbo.

Ovidius. Ipsam Venerem myrto redimitam scribit, lib. 3. Amor.

Dixerat, ac myrta (myrto nam vincita capillos Constiterat) foliis, granaque pauca dedit.

Virgilius Æneam Veneris filium lib. 5. Æneid. myrto coronatum canit.

Sic fatus velat materno tempora myrto.

Plinius lib. 12. cap. 1. Arborum generâ nihil minus suis dicata perpetuo servantur. Iovi esculus, Apollini laurus, Veneri myrtus. Usq; eo est myrtus Veneris, ut prisca μέγαν πειποικί μύρον, myrtum variatum sumpsert pro pudendo mullebrî. Helychius, μύρτη ἢ μυρρίνη, καὶ τὸ γυναικίον αἰδέιον, οἱ δὲ ὄνημα τῆς γυναικός. Suidas μύρτη τὸ γυναικίον αἰδέιον. Ἀριστοφ.— μύρτη τὸ ὄνημα ἢ γυναικίον αἰδέιον, οὐ τὸ μέλας καὶ οἰνοπέης. Plura qui velit ipsum adeat Suidam. Narrat Plinius aram quandam fuisse myrteam lib. 15. cap. 29. Quin ara fuit vetus Veneri myrtea, quam nunc Murriarth vocant. Sed cur myrtus sacra Veneri? An quod insigni pulchritudine myrtus? Certe inter cæteras frondes, eximia pulchritudine myrtus. Ideo Catullus in epithal. Iul. & Mall. myrtum floridis ramulis enitere canit.

Namque Iulia Mallio
 Qualis Idalium colens
 Venit ad Phrygium Venus
 Iudicem, bona cum bona
 Nubit alicæ Virgo,
 Floridis velut enitens
 Myrtus Asia ramulis
 Quos Hamadryades Deæ
 Ludicrum sibi roscido
 Nutriunt in bonore.

Asia myrtus est Lydia, vel, quod idem est, Mœnia. Sic autem regio ad Sardis Tmolus & Caystrum vocatur, uvida & uliginosa, & myrteis aptissima. Athenæus libr. 3. tradit apud Eleos certamen de pulchritudine institutum fuisse, victoremque à Minerva myrto coronatum. Θεόφραστος δὲ ἀγῶνα κριτικῶν φησὶ γενέσθαι τῶν ἡλείων, καὶ τὴν κριτικὴν ἐπιτελεῖσθαι μὲν ἀποουδῆς, λαμβάνειν τὸ πρῶτον κήρυκας ἄλλα ὄπλα, ἀπὸ ἀνακτιφροῦ φησὶ Διονύσιον ὁ λαδικῶν τῆς Ἀργείας. τὴν δὲ κριτικὴν τεινομένους ὑπὸ τῶν φίλων, καὶ πομπῶν εἰς τὴν ἑσθλὴν ὡρα γίνεσθαι. τὴν δὲ σέφωσαν αὐτοῖς διδάσκει μυστίνην ἑστῆσαν Μυρσίλῳ ὡς ἰσορροπίας ὡρα δὲ εἶναι. Certari quoque de pulchritudine apud Eleos, Theophrastus prodidit, idque fieri cum libationibus; (μὲν ἀποουδῆς, legit Interp. μὲν ἀποουδῆς ἐπιπύλῳ) esse vero præmium victori armaturam, quæ, ut ait Dionysius Leuætricus, Minervæ dicatur: eum porro qui vicat, ab amicis redimitum vitis ac tæniis, coronatumque myrto, ad deæ templum accedere. Scribit Myrsilus in historiis minus credibilibus. Ipsam Venerem cum à iudicio de forma rediret cum deabus, atque de Iunone victoriam reportasset, redimitam myrto canit Nicander in Alex. circa finem.

Πρὸς δὲ π σοι Δικτύνηα τεὰς ἐχθρήματα κλώνας,
 Ἥρησ' ἰμβρασίης μούνης σέφῳ ὅσα ὑπέδεκτο,
 Κάλλεσ' οὐνεκα Κύπερον ὅτ' εἰς ἔλεν ἠερέθησαν
 Ἀθάνατι κόσμησεν ἐν Ἰδαίοισιν ὄρεσσιν.

His invisa etiam Dictynna proderit arbor,
 Quæ nunquam Imbrasia Iunoni facta corona est,
 Namque sub umbrosæ quando olim collibus Idæ
 Suscepere suæ Divæ certamina formæ,
 Victricis Veneris cinxerunt tempora myrto.

Vulgo vertunt.

Præterea moneo ramos quos invida Pallas
 Odit, Iunoni nec concessere coronam,
 Sed Venerem cum essent formæ certamina Divis
 Victricem ornarunt frondosa in collibus Idæ.

Non est invidiæ Palladi invisa myrtus. Sed grata, ut supra dictum. Dictynna est Diana. Scholiast. Δικτύνηα δὲ καὶ ἡ Ἀρτεμὶς λέγεται. Myrtum intelligere Poëtam uterque testatur Scholiastes. καὶ τὸν δὲ ταύτης φησὶ βοῆθῆναι, καὶ ἡς πρὸς τοὺς κλώνους ἐπίσηται ἡ Δικτύνηα, λέγει γὰρ παρὰ τὴν μυστίνην. φησὶ γὰρ αὐτὴν ἡ Δικτύνηα μισεῖ, καὶ μόνη αὐτῇ ἡ μυστίνη τῆς ἰμβρασίας ἤθος ὅσα ὑπέδεκτο τὸ σέφῳ. τοῦτ' ἔστι, ὅσα ἐγένοντο σέφῳ τῆς ἰμβρασίας ἤθος, ὅτι κριτικῶν ἔνεκεν εἰς ἔλεν ἀναγέρθησαν οἱ ἀθῆναιοὶ θεοί. ἐν τοῖς τ' Ἰδῆς, ἐν τοῖς κριτικῶν Τροίαν ὄρεσσιν. Ἄλλως, καὶ ἡ μυστίνη φησὶ βοῆθῆναι, ἡς τοὺς κλώνους ἐπίσηται ἡ Δικτύνηα, &c. Vides utrumque Scholiastem testari myrtum à Poëta describi, quæ, ut dixi, grata Veneri propter pulchritudinem. grata etiam Veneri quod littoribus gaudeat, in quibus nata dicitur Venus.

Martial.

Nec plus lotus aquas, littora myrtus amat.

Virg. 4. Georg.

Pallentesque hederas & amantes littora myrtos.

Potest etiam Veneri dicata esse ob insignem odorem, quem Horatius libr. 2. carm. Oda. 15. describit.

— Tum violaria &
 Myrtus, & omnis copia varium
 Spargent olivetis odorem
 Fertilibus domino priori.

Inter delicias hortorum numerabant ψαλιτῶς μυστίνων, consilia myrteæ, ut ait Hierocles; idque propter pulchritudinem & odorem, quo delectatur Venus. Certè odor arboris nonnullis Venereum quid suadere creditur. Compositum etiam ex myrto fiebat, quod libidinem excitabat, ut ex Poëta Furio probatur, ubi Digionem meretricem inducit dicentem. Myrrhinum mihi adfers, quod Veneris armis occurrerent fastidiuncula.

Accedit quod myrtus sit efficax provocando risui, qui plerumque comes est Veneris. Clemens Alexand. libr. 3. pædag. cap. 2.

Ἄν' ἢ μὴ χαίρη γελῶσαι Δαίτελεῖ τὴν ἡμερῶν ζυλῆ-
 Μυρρίνης ἔχουσαι λεπτὸν ἐν τῆς χείλεσσι, (Φίον)
 Ὡστ' τῷ χρόνῳ σέσηρον, ἄν τε βούλετ', ἄν δέ μη.

Et quamvis non sit leta, toto tamen die ridet,
 In labris tenuem habens myrti tabellam.
 Adeo ut tempore hiet, velis nolit.

Aliam etiam causam addit Ovidius libr. 4. Fastorum ubi matronas alloquitur,

Vos quoque subviridi myrto jubet illa (Venus) lavari,
 Causaque cur jubeat, discite, certa subest.
 Littore sicabant rorantes rore capillos.
 Viderunt Satyri, turba proterva, Deam.
 Sensit & apposita textit sua tempora myrto.
 Tutâ fuit facto, vósque referre jubet.

Plinius sanè libr. 23. cap. 9. haud fabulosam, sed naturalem hujus rei causam dat hanc, inguen ne intumescat ex hulcere, satis ait esse furculum tantum myrti habere, secum non ferro, nec terra contactam. Servii sententia est non alia de causa Veneri dicatam, quam quod mulierum, Venerearumque partium morbis medeatur. Apud Aristophanem Hercules memorans plausus & choreas mulierum, quæ sunt in ipso aditu inferorum, dicit esse apud myrtea, id est, loca voluptuaria & Venerea. Locus est in Ranis.

Καὶ μυστίνωνας, καὶ θιάσους Ὀδαιμόνας,
 Ἄνδρῶν, γυναικῶν, καὶ κρότον χειρῶν πολύν.
 Et myrtea & choreas felices
 Virorum, mulierum, & multum plausum manuum.

Hunc locum imitatus est Virgil. 6. Æneid. ubi myrteam fingit sylvam in qua essent, qui amorib. affliguntur.

Nec procul hinc partem fusi monstrantur in omnem
 Lugentes campi, sic illos nomine dicunt,
 Hic quos durus amor crudeli tabe peredit
 Secreti celant calles, & myrtea circum
 Sylva tegit.

Cæterum myrtus adeo grata fuisse fingitur Veneri, ut omnes qui Veneri celebrandæ operam impenderunt, redimiti fuerint myrtea corona.

Ovid. libr. 2. de amor. circa finem.

Finis adest operi palmam date grata juventus;
 Sertaque odoratæ myrteæ ferte comæ.

Idem libr. 4. Fastorum.

Venimus ad quartum, quo tu celeberrima, mensẽ
 Et vatem & mensẽ scis Venus esse tuos.
 Mota Cythereæ leviter mea tempora myrto
 Contigit, & cæptum perfice, dixit opus.

Puelle quoque & virgines, quæ Veneris sacris initiari cupiunt, se myrteis foliis delectari referunt. Et hæc sunt illa περιβήτη μύρτη, virginales myrti apud Arist. in Avibus.

Ἡελιά τε βοσκό μετὰ παρθένια
 Λοκῆτροφα μύρτη χαλκί-
 τῶν τε κηπεύματα.

Et vernis fruimur virginibus
 Candidisque myrtis, gratiarumque hortensibus.

Castæ autem & Venerem aspernantes virgines, myrtum pariter aspernantur. Quærit Plutarchus in quaestionibus Romanis cur Matronæ Bonæ Deæ templum intrantes, myrtum non inferant, ἀλλὰ τὴν γυναικείαν θεοῦ ἡ ἀγαθὴν κηλοῦσι κρημαῖσι σηκὸν αἱ γυναῖκες, οἱ καὶ μυστίνης ὅσα εἰσφέρουσι καὶ τοῖς πύλαι φιλοπαιούμενοι χροῖσθαι τῆς βλαστάνουσι καὶ ἀγροῦσι πότρου (ὡς οἱ μυθολογοῦντες ἰσορροπία) Φαυλίου μὲν ἡ δὲ γυνὴ τῶν μάντιων, οἷον ἢ χροῦσι μὲν κρημαῖσι, καὶ μὴ λαθῶσι, ἰσθῶδεις ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν ἐκλαδῶν μυστίνης. ὅταν μυστίνην μὲν ὅσα εἰσφέρουσι, εἶνον δὲ αὐτῇ ἀνιδουσι, γὰρ ἀπερροῦσθαι ἢ ποικῶν μὲν ἀγναι, μάλιστα δὲ ἀφροδισίων, τὴν ἰσορροπίαν ἐκείνην ἐπιτελοῦσι; οὐ γὰρ μόνον ἐξοικίζουσι τὸν ἀνδρα, ἀλλὰ καὶ πᾶν ἄρρον ἐξελκύουσι τῆς οἰκίας, ὅταν πᾶσι νομισθῆται τῇ θεῷ ποιῶσι. τὴν οὖν μυστίνην ὡς ἰσορροπία ἀφροδισίων. Ἐ γὰρ ἡ μὲν μυστίνης Ἀφροδίτην κηλοῦσι, μυστίνην τὸ παλαιὸν (ὡς εἶπεν) ἀνόμαζον. Cur matronæ domi suæ facellum muliebris Deæ, quam Bonam vocant, ornantes, myrtum non inferunt: quænam omnibus germinantibus & florentibus studiosè ad eam rem utantur? an credendum est fabulæ, quæ perhibet Phaulii cujusdam aruspiciois uxorem, cum clam poto vino non sefellisset, à marito virginitatis myrteis fuisse castigatam:

castigatum : ideoque mulieres myrtum non inferre , sed vi- num ei sub lactis appellatione libare. an vero , quod cum ab aliis rebus pure , tum maxime à re Venerâ , sacra ista perâ- gunt ? non enim solum maritos , sed omnes in universum mares domo exterminant , cum Dea sacra operantur ritibus. Itaque myrtum , ut Veneri sacram abominantur. Nam que hodie Murcia Venus dicitur , ea scilicet olim Myrtia fuit di- eta. Historiam de Fauni uxore Lactantius de falsa Rel. libr. I. cap. 22. tradit , quæ & apud alios reperitur. Sed alia fortè de causa , a myrto abstinerunt , quod Baccho temulentia & ebrietatis Deo esset sacra.

Aristoph. optime in Ranis.

Ἰαχὼ ἢ Ἰαχχε,
Ἐλθὲ τὸν δὲ ἀνά λειμῶνα χορεύσων;
Ὅσιός ἐς θιασώταις,
Πολύκαρπον ἰδὲ πινάσων
Ἀμφὶ κεφαλῇ σὺ βρούοντά
Στέφανον μύρτοον.

Facche, Facche
Veni per hoc pratium tripudians,
Sacros ad imitantes;
Fructiferam concutiens
Circa caput tuum virentem
Coronam myrtoorum.

Baccho cur sacra sit , docet Athenæus libr. 15. quia vini exhalationes arcet & adstringit , ἐν τῷ μύρτῳ δὲ εἰς ἡδονὴν περιπέττες , τὸ ἰδίαις συμφίεσθαι. & τοῖς ἐκ μύρτης ὡδὲ βουθῆτος ἐλαττωματός ἐστι φανῶν. Ἐπειδὴ ἔστιν ἡ αἰσὶς ἐσμὸς ἐπιτέρεπος ἰφροσύ- πτω. διὸ μυστίνης τῆς ἐπιφανοῦς ἐφόρτα , & τῶν οἴων ἀναθυμιάσιν ἀ- πεκροσμοῦ ἰδίαις ἔστι ῥόδιον ἔχοντι τὴν καὶ παρηγορεῖται σὺ τῆς πο- σὸν ψύχειν. At jam inde voluptatibus dediti homines , præter eam vim quæ ebrietatis incommodis medetur , & confert hu- jusmodi corona , oculorum quoque & narium delectationem expeverunt , ac tum myrteam coronam , quæ adstringit , & vini exhalationes arcet , tum de rosis quæ & gravitatem capi- titis nonnihil sedat , & æstuantem portione refrigerat , usur- parunt. Idem eodem libro. καὶ ὁ φιλανιδὴς ἢ κερκετὸς οἷς ὁ τῆς μυστίνης ἐπιφανῶν τῶν ἐν τῷ οἴων ἀναθυμιάσιν ἀπεκροσμοῦ , καὶ ὁ τῶν ῥόδιον ἔχει τὴν κεφαλῆς παρηγορεῖται αἰσὶς τῆς καὶ ἰμψύχειν. Verumque id prorsus arbitror à Philonide proditum , & myr- zo coronam meri vapores prohibere , de rosis autem refrigera- re & gravitatem capitis lenire. In conviviis myrtus pro ly- ra circumferrebat. Hesy chius. μυστίνης κλάδων ἢ δάφνης ὡδὲ ποτὶ μυστίνης λυσισηγῆς διδόνται ἔως καὶ ἀκερμῶν , ἐκ δὲ ἀφροδῆς ὑπὲρ τοῦ αἵματός ἀπὸ βαρῶν. Vide quæ capite de lauro dixi. Naucratis quoque corona ex myrto fiebat. Athenæus libr. 15. ὁ μύρτῳ οὐκ Πολύκαρμῳ τῶν τοῖς οἷς κέρω πείθεται , ἡ γού- μινῳ ὅσα ἀλλότρια εἶναι ναυκρατῆται ἐπιφανοῦς ἢ τῶν ἐν τῆς μυστίνης , τῶν καὶ μύρτῳ ῥόδιον ἔχει ἢ ἀνακρίοντῳ φορέσθαι. Hæc Polycar- mus quibus fidem adhibeo , nec ullam aliam puto naucratite- rem coronam , quam myrteam , adjectis rosis ab Anacreonte gestatam. Naucratis coronam alii ex myrto , alii ex iampfuchō , alii ex papyro factam contendebant. De nau- cratis corona vide cap. de iampfuchō. & papyro. Lesbios myrti ramulis implexis se coronasse quos hypothymi- das vocarunt , auctor Athenæus , φιλότιμος δὲ ἐστὶν τοῖς ἀπαι- τοῖς ὑποθυμιάδας Λισσίου Φησὶ καλεῖν μυστίνης κλάδων , ἀπὸ δὲ ὡδὲ κεν ἰα & ἀλλὰ ἀπὸ. Phyletes in Actis scribit hypothymiades à Lesbii vocari myrti ramum , cui violas & flores alios cir- cumplicat. Idē Athenæus , ὑποθυμῆς ἢ ὑποθυμιάδας ἐπιφανοῦς παρὰ Ἀιολῶν καὶ Ἰωνῶν οὗς ἀπὸ τῶν τοῦ ἑλλήνων ἀπὸ τῶν. Apud Æolus & Iones hypothymides & hypothymiades coronæ sunt quibus collum ornatur. Nomen hoc acceperunt , quod ce- rebrum sua fragrantia quasi suffiant & refoecillent. Mor- tuorum busta ac exequias myrto solviffe antiquissimos , auctor est Euripides. In Electra.

Ἀγαμέμνονῳ δὲ τὴν μύρτῳ ἢ πημασμοῦ
Οὐ τῶ ποτὶ οὐ χοῶς οὐδὲ κλῶνα μυστίνης
Ἐλάβε , περὶ δὲ χέρσος ἀγλαίσματων
Agamemnonis tumulus neglectus
Neque bustum neque ramos myrti
Cepit. honorum togus terra inculta.

Respondet apud eundem Electrae Senex.

Ἦλθον γὰρ αὐτῷ παρὲς τῆς φωνῆς πείθεσθαι ὁ οὐ
καὶ παρὲς πῶσαν ἐκλαυσὲν ἐρημίας τυχῶν.
Σπονδάς τε λύσας ἀχρονὸν φέρω ξένους
Ἐσπείρα , τὴν μύρτῳ δὲ ἀμφίθηκα μυστίνης.

Veni ad Agamemnonis sepulchrum obiter
Ac procidens luxi solitudinem nactus
Lybanumque soluto utre quem hospitibus fero
Fudi , sepulchro circumposui myrti ramos.

Plura de myrto dici possunt , & debent , quæ ubi ad Plinium deventum erit adferemus , primum que de myr- to hoc capite Theophrastus (nam illa quæ ipsam de ea tradit , suo loco expendemus) deinde quæ Dioscorides & quæ Plinius de hac tradit examinabimus. Theophra- stus ait Myrtum mimimè in frigidis durare posse , quod nec in Olympo sit , nec in Ponto ; & quidem in Ponto re- ligious causa ferere conatos esse , sed frustra. cujus re- ligious gratia , & quam utilitatem præstet myrtus , ex iis quæ dicta sunt facile percipiet lector. Frigus perfer- re posse negat Theophrastus quod ipsa experientia com- probat. Ideo Ovidius.

Sustineamque coma metuentem frigora myrtum.

Contra tamen Virgilius amare frigora scribit.

— amantes frigora myrtos.

Utrumque Poëtam conciliare student , ac Ovidium de tenellis Virgilium de adultis , loqui ajunt , quia ecloga 7. canit.

— dum teneras defendo à frigore myrtos.

Non nego adultas plantas magis frigus perferre , quam tenellas , sed dico , nec tenella , nec adulta myrtus fert frigora. Pro Virgilio dici potest , quod sit corruptus co- dex , & scribendum.

— amantes littora myrtos.

Ut idem libr. 4. Georg.

Pallentesque hederas & amantes littora myrtos.

Ovidio littorea dicitur eleg. lib. 1.

Cingere littorea flaventia tempora myrto.

Supra dixi , hanc esse causam cur Veneri sit grata. De myrto aliis in locis plura scribit Theophrastus. Exempli gratia , cur in Ægypto , odorata cur rorem ferat ? aliaque plura de quibus quæ annotata sunt , videat lector. Ad Dioscoridem venio. Hic myrtum dividit in sylvestrem & sativam & in utroque genere albam & nigram dari ait , libr. 1. cap. 133. μυστίνῃ ἢ ἡμειῶν παρὲς ἰδίαις τῶν ἰατρικῶν ἔχει τὴν ἰμψύχειν τῆς λυσισηγῆς ἀμμοδιωτῆτος , καὶ τῶν τοῖς μάλλον ἢ ὀρεῖνῳ , καὶ ἰδίαις τῶν καρπῶν ἀπὸ τῶν ἰδίαις. Myrtus sativa nigra medicina utilior , quam candida , & in eo ipso genere accommodatior montana , fructum tamen inefficaciorem habet. Myrtus reperitur folio & fructu candidiore & nigriore. Quæri so- let , utrum ab arbore , id est ramis , foliisque , an vero à fructu myrtus alba & nigra dicatur ? Ovidius de Baccis intelligit.

Myrrea sylva subest bicoloribus obsita baccis.

Horat. libr. 1. Oda 25. ubi virgines similes facit he- deræ & myrto , fruticibus semper virentibus : anus ex- tinctis floribus mulieres exuccis foliis ac decidentibus , quæ ex arboribus ripæ suæ adfuit decidentia , hyeme in- græente volvit Hebrus.

Læta quod pubes hedera virenti
Gaudeat , pulla magis atque myrto ,
Aridas frondes hyemis sodali
dedicet Hebro.

Dioscorides ubi myrtum albam vel nigram scribit , id de tota arbore intelligi oportere existimo , idque , quia ait , τὴν μύρτῳ καὶ τῶν καρπῶν ἀπὸ τῶν ἰδίαις ἔχει. quod necesse non esset , si de fructu præcedentia intelligi oportere. Quærit Aristo- teles in problematibus sect. 20. quæst. ultima. Cur myr- tus nigra folio frequentiore quam alba. ἀλλὰ τὴν αἰ μείλιαν μυστίνης πυκνοφυλλοτέρας εἶσι τῶν λευκῶν μυστίνων. ἢ ὅτι ἀγλαίστερος τὸ γὰρ ἢ σιμῶν δὲ , ὅτι γίνονται ἐν τοῖς ἀγλαῖς , & ἡμῶν μεταβάλλουσιν ὑπὸ τῆς ἰμψύχεις τῆς δὲ ἔχει πλείντι πυκνοφυλλοτέρας. ἀλλὰ γὰρ τὸ ἡμῶν πλείντι τὴν καρπῶν , εἰς τὴν φύλλα καὶ τῶν τῶν τῶν. Cur nigrae myrti fronde sunt frequentiore quam alba , an quod nigrae generis sunt magis sylvestris , cujus inditium , quod in agris proveniant (incultis) minimeque ex cultu mutantur. humida autem omnia fronde crebriore conduntur. quod enim minus suos fructus decoquere possunt , idcirco ad frondem al- limentum se vertit. Videndum an verum quod scribit Aristoteles. Myrtus Boëtica domestica secunda Clu- fii folia habet myrti domesticæ similia , id est , lauri tenui- foliæ ad arbuti foliorum magnitudinem ferè acceden- tia , dilutius paulo virentis coloris , sed adeo confer- tim nascentia , ut pene mutuo sese contingant petio- li , duplici interdum serie , sæpius triplici , cum quintum genus saturatus præ cæteris virens , neutiquam tam densis

ac frequentibus sit foliis, iisque angustis & minimis. Si ergo à foliis alba nigraque dicitur myrtus, verum non est quod scribit Aristoteles. Sed myrtum cum vocat albam vel nigram, de fructu intelligit. Myrtus quinta paucis & minimis foliis fructum fert album, cum altera five secunda foliis frequentibus, fructu constet nigro. Et hæc in gratiam Aristotelis dicta sunt. Verior causa, videtur cur alba foliis paucioribus, nigra vero pluribus, sit prædita, humor multus, crassus, nec non in ea tenuis conclusus, qui à solis calore non ita facile dissipari potest. Color enim albus, ut Philosophus ait, fit in sicco, quod ipsa experientia probatur, ut ex cineribus, saxis & arenis sole exustis palam fit. Contra niger color fit ex humido crasso, & tenui aërio, ex cœruleo nimirum & viridi inspissato; quod manifestum ex nubibus, quando minantur pluvias. Quæritur cur myrtus foliis atro virentibus fructu sit albo. Causa videtur, quod humidum quod habet tenue & crassum, abeat in folia, quo destitutus fructus ficus evadit, & per consequens albus manet. Vel quod per foliorum paucitatem quod habet humidum facile à sole extrahatur ac dissipetur, ideoque albus reddatur. Porro, cur eadem myrtus, foliis nigrioribus, fructu albo, cum habeat humidum tenue ac crassum, foliis non est plurimis, ut reliquæ? Dicendum humidum non tanta habere copia, ut reliquæ. Videamus Aristotelis rationes. An inquit, quod nigræ magis sint sylvestres? Atqui Botanicorum observatione constat, sylvestrem myrtum non esse foliis frequentioribus. Nam rarius duplici ferie circa ramos conspiciuntur folia, nec nigriora sunt, quam fativæ, immo candidiora. Et ratio quidem in promptu. Etenim (ut non uno in loco docet Theophrastus) sylvestria loca sunt sicciora, minusque in se humoris habent, quam culta; quod notius, quam ut probari debeat. Sed cur sylvestres baccas ferunt nigras, cum humido nutriantur pauciore? Respondendum sylvestres illas brevi intervallo provenire ac nasci, ita ut se contactu operiant mutuo, atque sic impedire, quo solis nimius æstus, humidum quod habent, minus extrahere possit, ac sic conservari quod in ipsis est humidum tenue ac crassum. Quod Arist. dicit, minus albam myrtam, suum concoquere fructum ideo ad frondem verti alimentum, haud scio an verum sit. Nam tam sylvestris quam domestica, tam nigra, quam alba; & contra, tam alba quam nigra, tam domestica, quam sylvestris fructum maturum, & optime concoctum reddit, & in eo tantum domestica à sylvestri differt, quod domestica fructus, propter humorem copiosorem major sit, sylvestris minor. A Dioscoride ad Plinium devenio. Hic libr. 15. cap. 29. plura de myrto tradit, quæ examinare libet. Succorum, inquit, natura præcipuam admirationem in myrto habet, quando ex una omnium olei vinique bina genera fiunt. Antiquissimus Cato unum vini myrtei genus describit, unum Palladius, nec plura Dioscorides, Columella vero duo ex myrto præparari vini genera docet; nempe album & nigrum. Unum quoque Palladius olei myrtei genus docet, duo Dioscorides. Recte ergo Plinius bina olei vinique genera ex myrto fieri dixit. De oleo, vique hoc in annotatis ad Dioscor. agam. Pergit Plin. Item Myrtidanum, ut diximus. Et alius usus bacca fuit apud antiquos, antequam piper reperiretur, illius (quidam codices male liba legunt) obtinens vicem, quodam etiã generosi obsonii nomine inde tracto, quod etiam nunc myrtatum vocatur. Galeno myrtidanum *μυρτιδανόν* dicitur. *Ἐγινετὰ μύρτις*, pro quo *μυρτίς* ex Galeno scribendum, non dubito. De myrtidano hæc Dioscorides libr. 1. cap. 155. *Τὸ ἐστὶ μυρτιδανόν λεγόμενον ἐπιφύσει ἐστὶν ἀνομαλόν. Ἐστὶ δὲ ὀξυῶδες καὶ ἀμύχρονος, οἷον ἡ χύμας ἀπὸ τῆς μύρτιος περιμένον. τῶν δὲ ἐστὶ μύρτιος τῆς μύρτιος.* Quod myrtidanum dicitur, id est, quod myrto adnascitur, inæquabile verrucosum, intumescensque & concolor, quod perinde quasi manus myrtili caudicem amplectitur, magis quam myrtus adstringit. Gal. libr. 7. simpl. non tantum caudici, sed & ramis adnasci scribit, *ἢ μὲν τοὶ τῶν πελάγει τε ἔτι τῶν κλάδων αὐτῆς ἐπιφύσει ὀξυῶδες, ἢ ἐν τοῖς μύρτιδος ὀνομαζομένη.* Porro quod ramis ac truncis adnascitur tuberosum, quod quidam myrtada appellant. Idem *Ἐγινετὰ*: sed, ut dixi, *ἀπὸ μύρτιδος, μυρτίδος* legitur. Ineprum, & à vero longè abest quod Plinius ait, *Et alius usus bacca fuit apud antiquos, antequam piper reperiretur, illius obrinens vicem.* Diversæ enim facultates sunt piperis & myrtili fructus. Piper calidum sarris, frigida myrtili bacca. Ignoravit Plinius, duplex esse myrtidanum, unum antiquorum, alterum mediæ ævi Græcorum. Myrtidanum Hippocratis five antiquorum piperis vicem præstabat; sed diversissimum hoc myrtidanum à Dioscoridis myrtidano. Hippocraticum fructus est; Dioscoridis excrementum arboris myrtili. Galenus in Glossis, *μυρτιδανόν*,

*οὐ πηλείου μὲν τὸ πῖπερ. Διοσκουριδὸς Ἀναξαρτίου ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἀπὸ ὕλης ἐπιφύσει ἀνομαλόν ἔχει δὲ ὀξυῶδες, ἀπὸ τῆς μύρτιος περιμένον. ὅρα μὲν ἵππικῶν τὸν κερκὸν οὕτως ὀνομαζέει ἐν τῇ φύσει, ἀπὸ αὐτῆς φύσει τὸ ἐπὶ τῶν ἀνομαλῶν πῖπερ. De altero myrtidano, quod piperis vicem explebat, vide lib. 9. de cubebis. Myrtatum vocari ait. Ita & apud Varronem legitur lib. 4. de lingua Latina. Myrtatum à myrto (ita editi codices, cum scripti, à myrta, quomodo apud Catonem legitur. Murta enim fæminino genere antiquis dicebatur) quod eo large fartum intestinum crassum. Plin. Eademque origine aprorum sapor commendatur, plerumque ad intinctus additis myrtis. Intinctus *ἰμβάματα*, fiebat ut plurimum, vel ex aceto, vel ex oleo, interdum alio liquore vel liquamine, quo aut panem aut carnem intingebant ad saporis gratiam, & gule irritamentum, ut rectè monet Dalecampius. Vel intinctus *ἀρωματῶμα*, odoratum & aromaticum; quod liquori addebatur, ut eum condiret. Plinius. *Arbor ipsa in Europa citeriore caelo, quod à Ceraunius montibus incipit, primum Circeis in Elpenoris tumulo visa traditur, Græcumque ei nomen remanet, quo peregrinam esse apparet. Corruptus codex. In antiquo codice, tertiore caelo. Corrigit doctiff. Pintianus ex Toletano codice; Arbor ipsa in Europa tertiore caelo, id est, severiore & asperiore. Non placet viri magni correctio. Cælum amat lætum ac serenum myrtus, ut docet Theophrastus, ex quo hæc habet Plinius. Vide cap. 9. lib. 5. ubi ait, in Circaeo promontorio provenire. Scribe ex eodem; Arbor ipsa in Europa territorio Circaeo, quod à Ceraunius montibus incipit, primum à Circe in Elpenoris tumulo visa traditur. Græcumque ei nomen manet, quo peregrinam esse apparet. Vide Theophrastum capite citato. Illud tantum addo, in antiquo codice legi; Arbor ipsa in Europa tertiore caelo, quod à Ceraunius montibus incipit, primum Celcei in Elpenoris tumulo visa traditur. Quæ corruptissima sunt. Pergit Plinius. Fuit ubi nunc Roma est, jam tum cum conderetur. Quippe ita traditur; Myrtea verberna Romanos Sabinosque, cum propter raptas virgines dimicare voluissent, depositis armis purgatos in eo loco, qui nunc signa Veneris Cluacina habet. Cluere enim antiqui purgare dicebant. Et in ea quoque arbore suffimenti genus habetur; Ideo tum electa, quoniam conjunctioni, & huic arbori Venus præest. Haud scio etiam an prima etiam omnium in locis publicis Romæ facta sit, fatidico quidem & memorabili augurio. Inter antiquissima, namque delubra habetur Quirini, hoc est, ipsius Romuli. In eo sacra fuerit Myrtili duæ, ante ædem ipsam per longum tempus, altera patritia appellata, altera plebeia, exuberans ac læta, quandiu quoque Senatus floruit, illa vigens, plebeia retortida ac squalida, quæ posteaquam evaluit, flaccescere patritia Marsico bello, languida auctoritas patrum facta est, ac paulatim in sterilitatem emarcuit majestas. Quin & ara fuit Veneris myrtea, quam nunc Murtiam vocant. De pugna Romanorum & Sabinorum propter raptas à Romanis virgines, vide Livium lib. 1. In antiquo codice legitur, qui nunc signa Veneris cluacina habet. Cluere enim antiqui pugnare dicebant. Quæ non est exigua differentia. Luere, inquit Dalecampius, purgare. Luæ mater, Dea, quæ luebat, id est, purgabat; ei nonnunquam ad lustrandum hostium eadem arma & spolia incendebantur. Cluacina Venus, quasi luacina vel colluacina à purgatione est dicta, quam Terullianus à cloaca Cloacina dictam contendat. Profectò Cloacina meminit Varro libr. 4. de lingua Latina. Sed verisimile cluacina quasi cuacina à purgatione dictam. Nisi placeat, nomen accepisse à dirempto prælio à mulieribus Sabinis, & earum filiabus Romanis. Sequitur. Ideoque tum electa, quoniam conjunctioni, & huic arbori præest Venus. Venerem & matrimonio præesse, ac hanc arborem esse ei dicatam, nemo ignorat. Inter antiquissima namque delubra habetur. Ad hunc locum Dalecampius. Semper id clausum fuit, nec aperire licebat, quasi arcanum habere vellent an humo tectus, an inter Deos Romulus relatus fuisset, tametsi Varro post rostra Romuli sepulchrum fuisse scribat. Ante cuius ædem, testante Plinio, duæ myrtili fuerit: una patritia, altera plebeia, quæ pro augmento vel damno lenatorii ordinis vel plebei, modo fecunde redundabant, nunc detrimento languebant. In codice Toletano, ut monet Pintianus, legitur, patritia multis annis prævaluit exuberans ac læta, quandiu Senatus quoque floruit. Deletis verbis, flaccescere plebeia. Idem etiam verba, illa vigens, falso adjecta putat. In antiquo codice scriptum, illa ingens, quod corruptum videtur. Idem in utroque codice notat legi, quæ postquam evaluit flaccescere patritia. Utraque lectio admitti potest. Solent enim quando flaccescunt folia languescere. De ara quam Murtiam vocari scribit supra egi, Pergit Plinius. Cato tria genera myrtili prodidit: nigram**

nigram, candidam, conjugulam, fortassis à conjuguis, ex illo Cluacinae genere. Nunc est alia distinctio, sativa aut sylvestris, & in utraque latifolia. In sylvestri propria oxymyr sine. Satiovarum genera topiarii faciunt Tarentinam folio minuto, nostratem patulo, exoticam densissimo, senis foliorum versibus. Hæc non est in usu, ramosa utraque alia. Conjugulam nunc existimo nostratem dici; Myrtus odoratissima est in Ægypto. In antiquo codice scriptum reperio; Cato tria myrti genera prodidit, candidam, nigram, conjugulam. Tria genera esse myrti Cato capite octavo prodidit, ubi tam in antiquissimo, quam recentissimo edito codice legitur, myrtum conjugulum & album, & nigrum. Ex quibus illud constare arbitror, lectione quæ in vulgatis codicibus Plinii reperitur, esse veram ac legitimam. Sed utrum Cato scripserit, myrtum nigrum in masculino genere, videant Grammatici. Conjugulam, inquit, Plinius vocari hoc myrti genus à conjuguis, ex illo Cluacinae genere. Malunt alii conjugulam dici, quod opere topiario cum pergulis, & parietibus hortorum elegantissimo spectaculo aptissime conjugatur. Nunc est alia distinctio sativa aut sylvestris, & in utraque latifolia. A recentioribus plura describuntur myrti genera. I. Myrtus communis Italica, alia est nigra, colore tantum fructus differens. II. Myrtus latifolia Romana; hanc sterilem & fructiferam Bellonius notat. III. Myrtus latifolia Boetica; variat: hæc enim est foliis minoribus, & paulo densioribus; alia majoribus & paulo tenuioribus. IV. Myrtus latifolia Boetica secunda, vel foliis latis confertim nascentibus. V. Myrtus latifolia Belgica, Varietates hujus sex proponit Lobelius. I. Omnium maxima, laurea dicta, à folio laurino, lauro tino sive regiae simili, sed minori & magis acuto, atrovirente, nigraque bacca. Hæc eam quam Romanam latifoliam vocant. 2. Folia habet paulo minora, superne item mucronata, & in acutum fastigiata. Et hæc videtur latifolia Boetica prima. 3. Folio est oblongo, superne latiusculo, cum superiore ferè pari, bacca alba. 4. Exotica myrtus Plinii pluribus foliorum versibus, five myrtus Mauritanica amatoria Venerique sacra, Arayban Morisco major Hispanice vocata; foliis non disparibus, sed canulatis, & confertim jucundissimo spectaculo stipatis. (Hæc videtur myrtus angustifolia Boetica. vide Phytopinacem Bauhini.) 5. Vulgaris folia promit paulo minora in angustum desinentia. 6. Inter majores minima est folio oleæ sylvestris, five oleastri. VI. Myrtus angustifolia Boetica. VII. Myrtus sylvestris, foliis acutissimis. VIII. Myrtus foliis minimis & mucronatis. Hujus & altera species, folio per omnia teneriore, exiliore & angustiore. IX. Myrtus minor vulgaris, quam Tarentinam vocant, à Tarento Apuliae urbe de qua mox plura. In sylvestri, inquit Plinius, proprie oxymyr sine est. Hoc excusari non potest. Planè diffimilis oxymyr sine, nec ad myrtum referri debet, aut potest, tota facie diversa planta, nisi quod folia nonnihil myrtum referant. Vide libr. 3. cap. de rusco. Satiovarum genera topiarii faciunt, Tarentinam, folio minuto, nostratem patulo, exoticam densissimo, senis foliorum versibus. Hæc corrupta. Quomodo exotica, si nostras, id est, in Italia reperiatur? Omnino scribendum ex codice Salmantic. ut testatur Pintianus, hexasticham, id est, sex ordinum; quam lectione quod sequitur, senis foliorum versibus, probat. Hexasticham non exoticam, in antiquis archivis reperiri, testis præter Pintianum doctiss. Turnebus. De Ægypti myrto libr. 6. de caul. plant. agit Theophrastus, Plinius; Cato docuit vinum fieri è nigra, siccata usque in ariditatem in umbra, atque ita mulso indita: si non siccantur, bacca oleum gigni. Postea compertum & ex alba vinum fieri album, duobus sextariis myrti tuse, in vini tribus heminis macerata expressæque. In Salmanticensi codice scriptum est, atque ita in musto indita, quæ lectio Catonis auctoritate munitur, cap. 125. Vinum murteum sic facito. Murteam nigram (vetus codex myrtum nigram) arfacito (vetus codex arefacito, perinde quam sequamur lectionem; nam arfacere & arefacere dicitur, sicut calfacere & calefacere. Vide cap. 69. ubi Cato, postea amurcam eximito, & arfacito, ubi itidem in antiquissimo codice legitur arefacito) in umbra. Vbi jam passa erit, servato ad vindemiã, in urnam musti contundito murtæ semodidum, id oblitito. ubi desierit fervere mustum, murtam eximito. Ex alba myrto vinum fieri, docet Columella lib. 12. cap. 38. sed de vino hoc in notis ad Dioscoridem. Plinius, Folia & per se siccantur in farina ad hulcerum remedia in corpore humano, leniter mordaci pulvere, ac refrigerandis sudoribus. Quin imo oleo quoque (mirum dictum) inest quidam vini sapor, simulque pinguis liquor, præcipua vi ad corrigenda vina, saccis ante perfusis. Retinet quippe facem, nec præ-

ter purum liquorem transire patitur, datque se comitem præcipua commendatione liquato. Hæc facilia sunt, quæ sequuntur paulo difficiliora. Virgæ quoque ejus gestate manu, viatori profunt in longo itinere pediti. Quin & virgæ anuli expertes ferri inguinum tumori medentur. Doctiss. Turnebus in antiquissimum sanctuarii reperit, quin & virgæ jaculi. Fortasse quod è myrto jacula interdum fiebant, quorum hastile virgam vocat, virgæ autem illæ, quæ nondum spiculate ferro fuerant, tumentibus mederi censebantur inguinibus. Virgil. 3. Æneid. ubi tela quibus confixus est Polydorus facit myrtea. Nam primum dicit.

Fortè fuit juxta tumulus, quo cornea summo,
Virgulta, & densis hastilibus horrida myrteus.

Paulo post addit.

— Hic confixum ferrea texie,
Telorum seges, & jaculis increvit acutis.

Quibus verbis liquido constat tela fuisse myrtea. Alibi valida hastilia myrto tribuit. Lib. 2. Georgicor.

Viminibus salices secundæ, frondibus ulmi,
At myrteus validis hastilibus.

Cassianus Bassus libr. II. cap. 8. disertè tradit, myrtum conficiendis sagittis aptam esse. χείρεις δὲ τῶν συνηθῶς κρημνιστῶν (ἀσκήθων) MS. & interpres) καὶ ἰσὺν οὐτως ὀρθῶν ἰσὺν ὕψος ἰσχυροῦς ἰσχυροῦς. ἄσκησι τὰ πλεῖστα σκεδῆσι, καὶ τὰ ἀνόπια ἰσχυροῦς ἔχει. Gaudet autem assidua circumputatione, & evadit ita rectum in altum excitatum ac exurgens, & tum ad textilia vasa, tum ad jacula ac spicula aptitudinem habet. E Virgilio colligere licet, baculum pastorem fuisse myrteum, quod fuit inter bellica gestamina Camillæ.

7. Æneid.

Et pastorem præfixa cuspidè myrtum.

Pergit Plinius. Bellicis quoque se rebus inseruit: triumphansque de Sabinis Posthumius Tubertus in consulatu (qui primus omnium evans urbem ingressus est, quoniam venleviter sine cruore gesserat) myrto Veneris victricis coronatus incescit, optabilemque etiam arborum hostibus fecit. Hæc postea evantium fuit corona, excepto M. Crasso, qui de fugitivis & Spartaco laurea coronatus incescit. Massurius auctor est, curru quoque triumphantes myrtea corona usos. L. Piso tradit, Papyrium Massonem, qui primus in monte Albano triumphavit de Corsis, myrto coronatum ludos Circenses spectare solitum. Avus maternus, Africani sequentis hic fuit. Marcus Valerius duabus coronis utebatur, laurea & myrtea, qui hoc roverat. Hæc Plinius. Apud Pindarum antiquissimum Poëtam victores Alcatheois myrto coronatos canit.

α-

Coe-

λίκων τῶ τῆς αἰθρῶν (δρῶ) taneorū itaq; aliquis splendidā	
ἀμφὶ πανκρατίου Κλεάν· ob pancratium Cleandro	
πλεκέτω μυρσίνας	nectat myrti
ἐσφάρον· ἐπέινω Ἄλ·	coronam. siquidem cum Al-
καθού τ' ἀγῶν σὺν τύχῃ	cathoi; certamen cū felicitate,
ἐν Ἐπιδάυρῳ τε νεό-	inque Epidaurō juven-
τας πρὶν ἔδεκτο· τὸν αἰνεῖν	tus antea excepit; quæ laudādū
ἀγάθῳ παρέχει·	strenuo præbet.

Ob has aliasque causas roboris symbolum fingitur myrtus. Ipse Hercules, ob robur & fortitudinem inter Deos relatus, incedit coronatus ramis myrti.

Eurip. Alcest. act. 4.

Στίθει δὲ κράτα μυρσίνοισι κλάδοισι
Ἄμουσ' ὕλακτῶν.

Evincitque caput ramis myrteis
Absurda latrans.

Ad imitationem Herculis, alii viri fortes, caput myrto cinxerunt.

Eurip. Elect. act. 4.

Ἐνθ' ἰὺ ὁ κλεινὸς τῶν Μυσηναίων ἀναξ·
Κυρεὶ δὲ κήπιος ἐν κατὰ ἰσὺν βεβῆς,
Δρέπων τερπίνης μυρσίνης κάρα πλόκους.

Illic superbis Mycenorum rex
Fortè autem irriguis hortis inambulans,
Carpit teneræ myrti ferta capit.

Myrtus.

Frutex myrtus est haud magnus, cultura in exiguae arboris speciem quandoque adolescens, cujus ramuli five virgae lentae, flexibiles ac obsequiosae, subrubente cortice convestiuntur: Folia circa hos laevia ac resplendentia lata aliquantulum & acuminata: uni quidem minuta, alteri vero majora, & vincæpervinae vulgaris æmula, tertiae autem mediae magnitudinis: Sunt eadem nonnullis rariora, quibusdam frequentia, cauliculos densius stipantia: Flores candidi sunt, staminibus aliquot concoloribus mediis: fructus baccae sunt oblongae, colore aut nigrae, aut subalbidae, in quibus copiosa, munita candidaque semina. Foliis & floribus jucunde myrtus odorata est, qui etiam ex his, & praesertim floribus, stillatitius elicitur liquor, gratum ac suave olet. Circa autem myrti ramulos ac caudices inæquale quoddam eminentisque subinde nascitur, ejusdem coloris, ramos ipsos veluti manus aliqua amplectens ac ambiens: quod myrtidanum vocatur.

Εἰ δὲ τῶ πόντῳ ἀπέειπεν, ἢ ποῖον, &c. Hoc quid sit ignoro. Plinius lib. 16. cap. 32. Illud proximè mirum mutari naturam in iisdem locis (ut æstuosa plantas edant frigidis locis familiares, & frigida plantas gignant in ætuo- sis nasci solitas.) atque pro in diviso valere. Cedrum æstuosis partibus dederat (hoc de cupressu Theophrast.) ac in Lyciis Phrygiisque montibus nascitur. Frigus inimi- cum lauro fecerat, sed in Olympo copiosior nulla est. Circa Bos- phorum Cimnerium in Panticapæo urbe, omnimodo labora- vit rex Mithridates, & ceteri incolæ, sacrorum certe causa laurum myrtumque habere: non contigit, cum teporis arbores abundent ibi, punice, ficique, jam malis & pyri laudatissima, &c. Legit ergo, ἀπέειπεν Παντικηπίου, urbemque, inquit esse, circa Bosphorum Cimnerium. Παντικηπίου, men- tio fit infra cap. 18. ἐν τῷ πόντῳ, ἀπέειπεν Παντικηπίου αἱ μὲν ἀπέειπεν γίνονται δεχόμενοι, &c. Stephanus. Παντικηπίου (ita legitur, cum apud Theophrastum circumflectatur) πόλις μετὰ τῶν κτ' Βόσπορου (Plinius Βόσφορος) μετὰ πόλιν. Legendum ergo, Παντικηπίου vel Παντικηπίου non ἀπέειπεν κη ποῖον, vel Παντικηπίου, ut infra legitur.

Συκῆς ἢ ποδάρις ἔχει, &c. Ficus historiam aggredior. De hac veteres tam multa ac varia, eaque tam luculenta ac splendida tradiderunt, ut unde exordiar, vix sciam. At- tamen, ut quodammodo de hac distinctè agam; quæ de ficu tradiderunt in plures sectiones dividam, ac primo de ficu inventione ac dignitate, tum in quam fructuum debeat referri classem, deinde de nomine, postea de descriptione, demum de generibus agam. & si detur occa- sio problemata quædam ex Aristotele & Plutarcho exami- nabo. Pausanias tradit, in Attica ficum primum inven- tam, ac editam prope Cephyssum, ubi Phytalus Cere- rem (ut fama est) hospitio suscepit, Dea beneficii non immemor ficum arborem dono dedit, quod in ejus mo- numentis his versibus proditum est, qui apud Pau- saniam lib. 1. reperiuntur.

Ἐστὶ δ' ἀναξίηρος Φυτάλιος ποτὲ δέξατο σφυλιῶ, Διμήτρην, ὅτε πρῶτον ὄσπρωτος καρπὸν ἔφηνον, Ἦν ἱερὰν συκῆν θνητὸν γένος ἐξονομάζει, Ἐξ οὗ δὲ τιμὰς Φυτάλου γένος ἔχεν ἀγήρωτος.

Hic Cerecem tectis Phytalus suscepit heros. Cui primum sacri largita est semina pomi, Quam mortale genus ficum vocat; illius ergo Muneris, aeterno Phytali gens floret honore.

Alia tamen Athenæi opinio; qui Dyonysum invento- rem ex Sosibio Lacedæmonio esse probat. Σωσίβιος δὲ ὁ Λάκων ὑποδάκνυς ἄρρημα Διονύσου τὴν συκῆν, ἀπὸ πύθου φησὶ καὶ Λακεδαιμονίου Συκίτιον Διονύσου τιμῆν. Νάξιοι δὲ αἱ Ἀναξίηρος, ἐπὶ δὲ Ἀραδίης, ἰσοροῦσι, Μελιχίον καλεῖσθαι τὸν Διονύσον, ἀπὸ τῆς τῶ συκίνου καρπῶ ἀποδοῦναι. διὸ δὲ καὶ τὸ ἀποδοῦναι τὸν συκῆν τῆς Νάξιοις, τὸ μὲν ἔβακχιον Διονύσου καλουμένου εἶναι ἀμπίλων, τὸ δὲ τοῦ Μελιχίου σύκινον πρὸς τὴν Μελιχίαν καλεῖσθαι. Sosi- bius Lacedæmonius cum ficu inventorem Dionysum (inter- pres Bacchum, cum Auduscus & Agathenes Dionysum Bacchicum a Dionysio Meilichio diversum faciant) fuisse ostendisset, subjunxit ea de causa Lacedæmonios Dionysum fyciten id est ficulneum venerari. Idem Andrius & Aga- sthenes referunt. Naxios Dionysus Meilichius appellatur, quod mortalibus ficum dederat. Ob eamque rationem apud Naxios Dei Dionysi Bacchici vitiginea facies est, illius vero Dionysi, quem Meilichii vocant, e ficulna, ficus enim Meili- chia Naxii vocant. Interpretes verit, ob eandemque rationem apud Naxios Dei Bacchi, quem Dionysum vocant, e ligno vi- tis facies est, illius vero quem Meilichium nuncupant e ficu, quasi duo essent Bacchi; cum Græcus auctor duos Dio- nyfos dicat. Nec Dionysi epitheton Meilichii ut apud Athenæum legitur, sed Μόρυχος. Suidas, qui alphabetæ seriem servat. Μόρυχος — ἐπιθετὸν δὲ εἰσι τοῦ Διονύσου. διὸ τὸ μόρυχος, ὅ ἐστι μολύβδα, ἐπιθετὸν τρυγῶσι τῶν βοτρυῶν γλυκείας καὶ τοῖς χλωροῖς σύκιοις. Corruptus videretur Suidæ codex paulo enim aliter hæc & nitidiora, ac clariora in Zenobii colle- ctanem leguntur Μόρυχος δὲ Διονύσου ἐπιθετὸν διὸ τὸ ἀπέειπεν ἀντὶ τοῦ μολύβδα, ἐπιθετὸν τρυγῶσι, τὸ δὲ τῶν βοτρυῶν γλυκείας καὶ τοῖς χλωροῖς σύκιοις. Morychus epitheton est Dionysi, ab inquinando videlicet propriam faciem, inquinare namque eam solet Dionysus in vindemiis musto & viridibus ficis. Hæc fati ostendunt, & Athenæi & Suidæ codices cor- ruptos. Scripsit Suidas τρυγῶσι τὸ δὲ τῶν βοτρυῶν γλυκείας, non ut Aldina & Milanensis habet editio τρυγῶσι τῶν βο- τρυῶν γλυκείας. Apud Athenæum vero legi debet non μελιχίον, μελιχίου, & μελιχία sed μόρυχον, μόρυχου & μόρυχα. In adagiis Erafrmi extat proverbium Μαυροπύθη ἢ Μόρυχου stultior es Morycho; in eos qui ridicule & stulte quæ faciunt: huic adagio peculiariter obnoxii, qui domesticorum nego- tiorum negligentes, foris aliena curant. Dionysus ubique temulentus, ridiculus ac parum cordatus inducitur à Poëtis. Dignitas ficusque præstantia tanta apud veteres fuit, ut Poëta Ananius jambicus canere non erubuerit.

Ἐἴ τις καθήρξε χρυσὸν ἐν δόμοις πολλὸν καὶ οὐκ ἀβατα καὶ δὴ ἢ τρεῖς ἀνδράποδες Γνοίω χ' ὄσω τὰ οὐκὰ τοῦ χρυσοῦ κρείσσω.

In adibus auri multam si quis concluserit Et paucas ficus duoque vel tres homines, Quanto ficus auro sunt præstantiores intelliget.

Certe vel vile iis temporibus aurum fuit, vel homines auri minimè cupidi, vel ficus admodum grata acceptaque. Batavus, Gallus, Germanus, Britannus, Hispanus Italus aurum eligeret: unico alterove aureo equite plus cen- tum libras ficuum emere licet. Sed non dubium, quin Hy- perbolicè hæc dixerit Poëta, Herodotus tamen in histo- riis introducit virum regi persuadentem, non debere contra viros expeditionem facere, qui inter alia neque vino uterentur, neque ficus quibus vescantur haberent: en verba Herodoti ut ab Atheneo lib. 3. citantur. ὁ δὲ Θου- κρωπῆται καὶ μελιχίητος Ἡρόδοτος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἱστοριῶν, καὶ μέγα ἀγαθὸν φησὶν εἶναι τὰ οὐκὰ, ἐνταῦθα λίγων, ἀ βασιλεὺς οὐδ' ἐπ' ἀνδρας τοιοῦτους ὡδυσσεὺς ἀπέπειθε, οἱ σκυπῆτας μὲν ἀναξίη- ρῆτος, ἀπὸ τῆς τῆς ἀπὸ τῆς ἐδῆτος φοριούσης. ἀπὸ τῆς δὲ οὐχ ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, καὶ οὐκ ἔχοντες τρυγῶν. ἀπὸ τῆς δὲ τῆς δὲ οὐκ ὅσα ἔχουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι τρυγῶν, οὐκ ἔχοντες ἀπὸ τῆς ἀγαθῆς. Herodotus imprimis admirandus, & mel- lissus, libro primo Historiarum, ingens bonum mortalitatis ficus esse, ad hunc modum scribit: Adversus illos homines, ὁ rex, exercitum comparas, qui anaxyride, id est, femoralis, & reliquo

referentis, vel bene alensis portionem vino trium annorum misce. Scholiastes. τριπέτη ἀνοεί τριπέταλον, τὴν ἐπισημαίνουσαν τὴν τριπέταν εἰς τρία πέλματα, τὸ δὲ σὺν κεραιούματι, εἰς τρία ἀνάσπον. ἢ ὅτι τὰ φύλλα τῆς συκῆς εἰς τρία ἴσως. Tripeto quasi trifoliatum, ex ficibus scissum in tria folia. ficus enim arefacta in tres partes scinditur, vel quia fici folia in tres partes scissa. Posteriorem sententiam etiam alter probat Scholiastes. τριπέτη δὲ τριπέταλον ὅτι τὰ φύλλα τῆς συκῆς εἰς τρία ἴσως. An ergo Nicander Antiochicam intelligit ficum, quam τριπέταλον vocari tradit Strabo lib. 15. ἀνοεί δὲ φέρον τὴν κεραιούματι Ἀνοπέταλον Ἰσραήλ. τὴν δὲ αἰτίαν τῆς τριπέταλον ἀνοείματι. Grana fici κεραιούματι dicunt. Hefychius, κεραιούματι τὸ σπέρμα τῶν συκῆν ἀνοείματι. Cenchræmis a milii quadam similitudine, quod refert fici granum. Plinius frumentum vocat lib. 15. cap. 19. Ficus mollis omnibus tactus: maturis frumenta mous, succus maturefcentibus lactis, percoctis mellis. lib. 13. cap. 7. grana interiora vocat. id ipsum ficus est prædulcis sine granis interioribus. Grana hæc à Belgis *supfen*, hoc est, pediculi vocantur, à sonitu pediculus, dum necantur, imitante. Lac fici ἰπέος dicitur de hac voce lib. 6. hist. c. 3. plura dicenda. Apud auctorem anonymum de vita Alexandri, fici lac, τρυφή συκῆς dicitur. Folliculos glumas vocant à glubendo. Fici folium Græcis ἱρίον dicitur. Hefychius, ἱρία φύλλα συκῆς. ἢ ἀμπίλου, ἢ τὸ ἐν αὐτοῖς δεσμούματι βρώματι. Thria, fici vitisque folia, cibosque in ipsis contentos, significat. ἱρίον appellatur, uti auctor etymologiæ docet, ἁπλῶς τὸ ἀμπίλιον εἶναι, quod in tres dividitur partes. Malunt alii à scabritie nomen hoc impositum, quam sententiam probat lib. 5. sympof. quæst. 8. Plutarchus, τὸ δὲ σπέρμα ἢ τὸ φύλλον τῆς τριπέταλον ἱρίον ἀνοείματι, sed ἱρίον non tantum fici, vitisque folium denotat, sed quodvis folium. Apud Nicandrum in Alex. legitur.

Πολλάκι δὲ ἡμιδαές χειρὸς βάρους αἰνυσο θρίων
Παύρα χαμαιπίτυ.

Scholiastes, θρία δὲ ἰδίως ἰδίον τὰ φύλλα τῆς συκῆς ἡ ἀποείματι τὰ τῆς ἀμπίλου, καὶ δὲ τῆς χαμαιπίτυ θρίον, &c. Habet & alias significaciones vox θρίον, significat enim libi genus, aliaque edulia è ficibus confecta. Sed proprie, ut dixi, fici folium sic vocatur ab asperitate. Hinc adagium, τῆς θρίων τὸ ἴσχυλον, ficulneo folio anguillam tenes. Anguilla enim piscis lubrica in fici folio propter asperitatem contineri potest. Adagium de eo dicitur qui fugax & lubricus, arctiore modo tenetur, quam possit elabi. Scholiasti Theocyti alterum tamen erymon placet. θρίον κυρίως τὸ τῆς συκῆς φύλλον. ἁπλῶς τὸ εἰς τρία διαχωρίζον εἶναι τριὸν ἐ θρίον. Et hæc de nominibus fici, & quomodo fingula ejus partes vocantur. Quæ de ficu sparsum tradit Theophrastus hoc capite non examinabuntur, cum id suo loco, ubi de ficu loquitur Theophrastus, factum sit. Ficium genera Theophrastus, Dioscorides, Galenus, & veteres omnes fecere duo, urbanum & sylvestre. Ficus sylvestris ἀγρία συκή dicitur Dioscoridi. Athenæus lib. 3. Fici immaturæ arborem ἱρίον, accentu in ultima, vocari scribit, fructum ἱρίον accentu in antepenultima. τὸ δὲ ἰπέος ἢ ἰπέος συκῆς τὰ ἴερα, ἱρίος κτ. τὸ ἀπὸ τῆς λέξεως, *agrestis ficus arbor masculino genere ἱρίος vocatur, ejus vero fructus in neutro ἴερον.* Quod tamen, ut idem scribit Athenæus, non observavit Sophocles. Σοφοκλῆς δὲ ἐν Ἐπίωνος γάμῳ τριπέταλον τὸ δὲ ἰπέος οἰοῦμαι τὸν κεραιόματι οὐκ ἴσως.

Πέπων δὲ ἐρινοῦς (ita scribendum non ἐρινοῦς)
ἀγρείος ὄν
Ἐς βρώσιν, ἀλλοῦς ἐξ ἐρινοῦς λόγῳ.

Πέπων δὲ ἱρίνος εἶρηκεν, ἀντι Ἐπέπων ἱρίον. Vertunt. Sophocles in nuptiis Helenes fructum arboris è nomine, figurate sic dixit.

Immaturus erinus, id est, immatura caprificus, cum sis, nec idonea
Cibo, alios oratione tua caprificas. F

Ὅχι πέπων ἱρίον, id est, immatura caprificus nimirum ille dixit, pro σὺν πέπων ἱρίον, id est, immaturus caprifici fructus. Ad hunc locum Dalecampius in doctiss. marg. annot. Sic Plinius lib. 15. cap. 19. caprificum dixit, pro caprifici fructu. Iunius adagio, grossus maturus esui ineptus, malè vertit grossum. Est enim grossus fici sativæ immaturus fructus. ἱρίοις de caprificacione vide Theophr. lib. 2. cap. 12. de caus. Plinius lib. 15. cap. 19. convenit hoc adagium temerariis adolescentibus, qui senes peritiores docere conantur. Hæc Dalecampius. Alia Casauboni sententia.

Sopocleum hoc proverbium simile est illi, lepus tute es, & pulpamentum quæris. Sed scribendum πέπων ἱρίος, cum accentu in ultima. Arboris nomen est ἱρίος & ἱρίος: fructus ἱρίον, inquit Eustathius, vel potius ἱρίον ut σῆνος, quod clarum ex sequentibus Athenæi (locum jam citavi) qui observat dixisse Sophoclem πέπων ἱρίος, quod arboris nomen est, pro πέπων ἱρίον, quomodo fructus appellatur, inquit. Cæterum τριπέταλον, id dictum admonet Athenæus. Ita autem vertendum, tu cum sis grossus nihili, & insipidus, ad commendandum inutilis, alios verbis increpas tanquam ignavos & insipidos. πέπων accipio hic ut apud Homerum, quando probri loco aliquis dicitur πέπων, mollis & ignavus. Adrianus Iunius, magni iudicii vir, aliter interpretatur: cui non assensior. Dalecampio multo minus, emendanti ὄν πέπων (quomodo etiam legit interpres) Reclamant libri, reclamat Eustathius, reclamat sententia; quam opinor, primi nunc indicamus verè ἱρίοις λόγῳ, valet oratione tua ἱρίοις vocas. Non enim usitata significacione verbum hoc usurpatur, sed nova & insolente, ut multa apud Tragicos & Comicos, quando præsertim loquuntur homines irati. aut, si mavis, interpretare ἱρίοις λόγῳ, verbis laceffis, & ad contentionem provocas: ut sit allusum ad originem vocabuli, quod ab ἱρίος deducunt Grammatici. Etiam apud Latinos caprificus in significacione vitii usurpatur.

— & quæ semel intus

Innata est, rupto jecore exierit caprificus.

Priorem versum integrare sic possumus, πέπων ἱρίος αὐτὸς αὐτὸ ἀγρίον. Hæc Casaubonus. Assentior scribendum ἱρίον, non ἱρίον, ut in vulgatis habetur. Non tantum ἱρίος, sed & ἱρίος vocatur, ἁπλῶς ἱρίον μὲν ἀγρία, ascendentem excelsam ficum agrestem, apud Plutarchum in Camillo legitur. De his vocibus plura lib. 3. cap. 7. dixi. Ficus hæc sylvestris, ut Herodotus & Paulanius scribunt τριπέταλον vocatur. Credo, quod instar caprorum lasciviat. Paulanius lib. 4. Messen. τῆς δὲ ἀγρίας Δαίμων ἀνοείματι τοιοῦτε. τὸ δὲ ἰπέος τὸ ἱρίον εἶναι Ἑλλάνων ἐν καλοῦσαν ὁ λυβύτος Μεσσηνίος ἢ αὐτὸν ἀγρίον. Aliud vero longe innuerat deus, quod fuit hujusmodi. Caprifici stirpem è Græcis plerique olynthum; Messenii ipsi caprum (ἀγρίον) nominant. Nicander, ut ait Scholiastes, κεράδιον vocat.

Πολλάκι δὲ ἀγρόντα κεράδιον, ἀπὸ ἐρινοῦς πελίνου.

Scholiastes. κεράδιον τὴν ἀγρίαν συκῆν. de κεράδιον, Plura lib. secundo dixi. Latinis caprificus dicitur à carpando, quod parietes & maceries, atque adeo saxa ipsa sibi obstantia discerpat Martial.

Marmora Messale scindit caprificatus.

Sylvestris ficus à sativa differt, quod succum & lac ad omnia valentius habeat, ut docet Galenus lib. 8. simpl. ὃ ἢ τῆς ἀγρίας συκῆς ἢ ἱρίον ἀνοείματι ὅτις τε ἐ χρυλὸς ἰσχυροῦς τε εἶναι ἀπὸ τῆς ἡμετέρας. & hæc de sylvestri ficu. Urbanarum ficum 29. genera recenset Plinius; sed inter illa recenset Ideam, Indicam, Alexandrinam; de quibus libro præcedenti egimus. E reliquo, inquit, lib. 15. cap. 18. genere pomorum ficus amplissima est, quedamque & pyris magnitudine æmula, de Ægyptiæ Cypriæque miraculis retulimus inter externas. Pomorum, inquit, amplissimam, sed, an ad pomorum classem referri debeat, disputari solet, quid pomum, quid nux alibi abunde docuimus. Quæstionis hujus auctor Macrobius lib. 2. Saturnal. cap. 16. Quid? quod ficum tanquam non pomum scerni à pomis apud idoneos reperimus? Afranius in Sella. pomum, holus, ficum, uvam. Sed & Cicero Oeconomicon libro tertio. Neque ferit vitem, neque quæ sata est diligenter colit, oleum, ficus, poma, non habet. Hæc Macrobius. Quem miror non adduxisse Columellæ auctoritatē, apud quem in præfatione legere est. Tot pomorum, olerumque cultus exercere, tot generibus ficorum sicut rosariis impendere curam. Iuriconsultus. Qui fundum vendidit pomum recepit, nuxes & ficus, & uvas dumtaxat duracinas, & purpureas & quæ ejusdem generis essent, quas non vini causa habereimus, quas Græci ποσειδώνος appellant, receptas videre. Ex his locis ficum inter pomorum genera non referendam, probatur. Non attendit Macrobius, pomi vocem proprie & late, improprie & strictè quandoque sumi. Proprie quidem de omni fructu arboreo, molli cortice tacto, improprie vero de certa quadam specie, nempe de malo. Sic Virgilius lib. secundo Georgiæ poma distinguit ab olivis & pyris.

Nec pingues unam infaciem nascuntur oliva. Orchites & radii, & amara pausia bacca: Pomaque, & Alcinoi sylvæ nec furculus idem Castaneis Syriisque pyris, gravibusque volenis.

Uti his in versibus pomum malum denotat, ita apud Ciceronem, Columellam, Afranium Jurisconsultum pomi vox, pro malo, non quolibet fructu sumitur. Speciale pomi nomen apud auctores citatos, non generale, & hæc in gratiam Plinii. Ficuum plura genera, forma & colore differentia. Nonnulli enim fructus sunt longiores, alii breviores, quidam pyri forma, non pauci sessiles, ac inter hos medii. Colore fici sunt albæ, pallidæ, virides, luteæ, purpureæ, subrufæ, ex cœruleo saturatè purpureæ, nigrae, aliæ denique vario spectantur colore: sunt & albæ quo ad pulpam internam. Apud Batavos ficus non reperitur, nisi apud diligentiores, qui raro plus quam unum genus habent, fructum si æstas paulo calidior, fert maturum. Caricarum sive ἰχάδων ficcatarum ficuum tria solent adferri genera: primum in sporteis magnisq; corbibus, secundum in cistis, & similibus sportis lauri foliis immixtis; tertium in magnis & turbinatis corbibus, è sparto contextis, Massiliensium cognomento, cæteris quidem magnitudine inferiores, saporis vero generositate superiores. Olim porro servabantur in capsis, arcis, ac cadis, ut refert Plinius libr. 15. cap. 19. Honos laudatas servat (aptius legeretur, ut rectè monet Pintianus, mos laudatas servat) in capsis Ebuso insula præstantissimas, amplissimasque, mox in Marrucinis. At ubi copia abundat, implentur orcae (vetus arca) in Asia, cadi autem in Ruspina Africæ urbe, panisque simul & obsonii vicem siccatæ implent. Nunc quæ de singulis ficorum generibus tradant veteres videamus. Præcoces Græci ἀσθρομίους vocant. Plinius libr. 6. cap. 26. Ficus & præcoces habet, quas Athenis prodromos vocant. Harum mentionem facit Theophrastus in libris de causis. Athenæus libr. 3. τῶν δὲ ἀσθρομίων καλοῦνται τὸν σὺκκον ὁ αὐτὸς Θεόφραστος μνημονοῦει ἐν τῇ φητικῶν αἰτίῳ οὕτως. τῆ σὺκκῆ ὅταν αἴθρ ἐπιζήνηται μελαγχρῆς & ὑγρῆς, καὶ θερμῆς ἰσχυρῆς τὴν βλάστησιν ἔχει καὶ οἱ ἀσθρομίους. Idem Theophrast. libr. 3. de causis plantarum ad hunc modum scribit. Ficus, humidus aër & clemens cum fuerit, elicitur germinatio, & ea de causa ἀσθρομίους ἢ ἄσθρομ. præcursor ficus. In his nota, μνημονοῦν ὁ μάρτυρας Ἀθηναίων; Nam quæ citat ex Theophrasto solum leguntur libr. 5. de caus. plantar. cap. 1. Dicebantur etiam ἀσθρομίων ut apud Athenæum libr. 3. habetur. Σέλιδος δ' ἐν γλώσσαις προτερικῆν φησι καλεῖσθαι, γένος δὲ σὺκκῆς, ἢ πρὸς φέρεται πρῶτον τ' ἰσχυρῶν. Seleucus in glossis ficus speciem quandam vocari προτερικῆν, ait, id est primarium (malo, primum maturam. Primaria eminentiam quandam præ se fert) quia præcocem fructum pariat ante cæteras. Ex Eustathio probatur scribendum προτερικῆν per ω μίζα, Dictam enim, inquit, προτερικῆν ἐν τῷ πρῶτῳ facta syncope & subscripto ι. Alii tamen malunt scribere ἀσθρομίων per ο μικρὸν; quoniam nimirum, ἀσθρομίων τῆ πεπαισῆς, ut præcoces vites, quæ ante tempus consuetum maturant fructus suos. Series Alphabetæ Hesyck. scribendum docet προτερικῆν per ω μίζα. Hesyck. προτερικῆν ἴδως τὴ σὺκκῆς πρῶτον καὶ πῶτον πῶτον καλεῖται, ita hunc locū exscripsit Phavorinus. In Hesyckii codice legitur παιδίον ἢ habetur. Apud Geoponicῶν auctorem mentio fit præcocis ficus quam ἰσχυρῶν vocat, libr. 10. cap. 51. Φλωρεντίνος ἐν τοῖς γεωργικῶν αὐτοῦ πρῶτον καὶ ἰσχυρῶν λέγει γίνεσθαι σὺκκον τῆ ἰσχυρῆς ἀπὸ πῶτον & καρποῦ χειμῶνος. Florentinus in Georgicis suis præcocem & Theriacam ficum fieri ait, fructu ex Theriaca antidoto illito. Differentia videtur inter prodromon, protericen & theriacam, quod prodromos dicatur de biferis, (quod non valde alienum est à mente Theophrasti,) proterice, de præcoci quæ natura præcox. Theriaca quæ arte maturitate cito consequitur. Cur citius hæc quam illa maturefcat ficus, docet Theophrastus libr. 5. de caus. cap. 1. Ex præcoquium genere biferæ sunt. Hæc primæ omnium Neapoli maturantur, fructificantque ex annotino germine, prioris scilicet anni furculo, Martio enim prima ficus rudimenta generantur, maturanturque in Junio cum messe, inde ex novo germine aliæ ficus producuntur, Augusto & Septembri maturefcentes cum vindemia, ita ut ex annotino & novello fructificet germine ficus. De biferis hæc Plinius. Sunt præterea eadem serotina & præcoces, biferæ alba & nigra, cum messe vindemiaque maturefcentes. Ex biferarum genere Laconica & leucomphalia idest umbilicalba videtur. Laconicæ meminit Theophr. libr. 2. cap. ult. hist. ἐπὶ τῶν δένδρων ἢ φύσος πρῶτον γὰρ ἀποβάλλει τὸ τῆ ἰσχυρῆς σὺκκῆς οὐκ ἀλλὰ καὶ τῆς ἰσχυρῆς καὶ αἰ ἀλλὰ. Item natura ipsarum arborum refert, præcoces enim

amittunt, serotina haudquam amittunt ut Laconica & alia quedam. Utriusque λασκροφάλιου & λακωνικῆς mentionem facit lib. 5. de caus. cap. primo πάλιν ἢ ἀσθρομίων ἢ φέρεται οἷον ἢ τὴ λακωνικῆ καὶ λασκροφάλιου καὶ ἰσχυρῆς πάλιν. Item quedam præcoces gignunt, ceu Laconica & leucomphalia, aliæque multæ, aliæ vero non serunt. Vulgo vertunt, quedam præcoces gignunt ceu Laconica & leucomphalia, quæquam minima. Quæ versio virum summum deceptit, qui magno studio Theophrastum & Plinium conciliare conatur, cum inter eos contradictio sit nulla. Plinius libr. 16. cap. 26. Ficus & præcoces habet, quas Athenis prodromos vocant, In Laconico genere maxima sunt. Apud Aristophanem de Laconica ficu habetur, λακωνικῶν inquit Athenæus libr. 3. ἢ σὺκκον μνημονοῦει ἐν γεωργικῶν ἀριστοφάνης τὰ δὲ λέγων.

Σὺκκας φυτεύω πάντα πάλιν λακωνικῆς, τοῦτο γὰρ τὸ σὺκκον ἐχθρόν ἐστι τὴ τυραννικῶν, οὐ γὰρ ἔω ἀν μικρὸν εἰ μὴ μισοδημον ἔω σφόδρα.

Μικρὸν δὲ εἶπε διὰ τὸ μὴ μίζα εἶναι τὸ φυτόν. Laconicæ ficus meminit Aristophanes in Agricolis his verbis.

Omnes sero ficus, procul Laconica sit, hæc mihi est invisa quod tyrannica, Non esset illa parva ni plebem oderit.

Lacedæmoniorum hostilem animum erga Athenienses ostendit Poeta, ac eorum dominatus crudelitatem, & summū popularis abolendæ potestatis studium. ¶ Ve!, nisi plebi odiosa foret ea ficus, id est, dominandi ratio.

Ficum scilicet eam pusillam vocat Poeta, quod exigua & humilis planta sit. Laconicam alioquin Athenæus fructuosam inquit & utilem. Ἴχει γὰρ τὴ χηρῆσιμον ἵκασον τὸ γένος, ἐπὶ δὲ τὸ πάλιν αἰ καλοῦσθαι, καὶ φορμῆσιμον, καὶ διφορεῖ καὶ Μεγαλικῆ, καὶ λακωνικῆ συμφίεσθαι ἴσως ἴχουσι ὕδαρ, Horum enim generum cuique sua est utilitas, maxime vero coluntur & phormyniis. Fructuose sunt & imprimis utiles, biferæ, Laconica Megarica, si rigentur. De leucomphalia plura quæ dicam non occurrunt, nisi forte sit λασκροφάτου cuius libr. 3. meminit Athenæus, pro qua voce Casaubon λασκροφάτου, albo pulla, scribendum existimat, ita ut ficus hæc esset colore pullo ad album accedens. Plinius inter præcoces numerat Tiburtinam, de qua nihil quod dicam habeo. De porphyritide hæc scribit. Primo autem provenit porphyritis longissimo pediculo. Hanc Italus fico molengano vocat. Est enim ex præcocibus colore inter nigrum & ruffum, vel instar lapidis porphyritidis purpurascens. Sequitur apud Plinium. Comitatur eam è minimis & vilissimis popularis dicta. Hanc Baptista Porta Neapolitanus ab Italis, ficum migliarolam vocari tradit, nomenque illud accepisse, quod grano fit miliaceo intus frequentis; hæc dum manditur, sub dentibus crepitat, corpore est exiguo, sapore vili. hujus corium adhæret palato, & manibus, adeo firmiter, ut vix avelli queat; nihil boni habet, nisi quod præceps sit. Et hæc sunt ficus genera, quæ præcocia à veteribus dicta. Sequuntur chelidoniae, de his primum ago, quod earum carica ad nos adferri solent. Harum mentio fit apud Athenæum libr. 3. χελιδονίων δὲ σὺκκων μνημονοῦει Ἐπιγένης ἐν βραγχίῳ εἶς ἑχέται χελιδονίων μὲν δλίγων σελήων ἀδρὸς πινυκίον. Chelidoniarm ficuum meminit Epigenes in Branchia (raucedinoso) deinde paulo post advenit chelidoniis, ficibus onusta confertim quadra. Chelidoniae five hirundinariae dicuntur, propter aliquā coloris similitudinem. Sunt enim ut Athenæus libr. 14. scribit, ἰσχυρῶν μίλαντες, χελιδονίας καλεῖσθαι τὰς ἰσχυρῶν μίλαντες. Chelidonias autem vocari è nigro rubescentes Columella in Hortulo.

Purpureæque chelidoniae, pinguesque mariscæ.

Harum etiam apud Dioscoridem libr. 5. cap. 41. fit mentio, ubi nigras esse ait. ἰσχυρῶν δὲ λακωνικῶν αἰ χελιδονίας καλοῦσθαι, ἢ φοινικαῖ μίλαντες δὲ εἶσι, &c. Sumuntur in hunc usum carica nigra, quæ chelidoniae puniceæ seu purpureæ appellantur. Hoc genus fici quia optime servari & exficari potest, solet ἰσχυρῶν nomine nuncupari. Hesyckius χελιδονίας εἶδος ἰσχυρῶν. Scribendum, χελιδονίων. Pollux libr. 6. cap. 11. ἰσχυρῶν χελιδονίας οἱ Ἀττικαί, αἰ & χελιδονίας καλοῦσθαι. Noftrates blauwe vijghen vocant. Hoc genus in campestribus & planis feri jubet Athenæus. ἐν ἰδρὶ τῶν πῶτον φυτεύων καὶ χελιδονίων. Plinius loco citato hyberno tempore maturari ait. Contra novissima sub hyeme maturatur chelidonia. Hæc Italus fico asprina vocatur Aspera enim corio & sapore est, & asperina contra hyemis sævitiam. Hyeme maturefcat, multo tempore post foliorum casum. Duplex genus habetur, alterum è cæruleo, cum nonnulla rubedine nigrum, alterum vero album. Doctiores dubitant, utrum malè apud Macrobiū Harundinaria,

rundinaria, pro hirundinaria scriptum sit, quod hirundinaria sive chelidonia non ibi fiat mentio; sed non fit verisimile tam nobile fici genus nō describi à Macrobio. Italus autem harundineam ficū aliud genus putat, de quo mox. Quæ Callistruthia vocatur, & callistruthis, ut apud Columellam in Hortulo, Latinis passaria dicitur. Nam *πρωτος* passer. Spartianus in Albino: quingentas ficus passarias, quas Græci callistruthias vocant, jejunum comedisse dicit. De hoc ficus genere hæc Athenæus. *τῆν δὲ οὐ τῆν καλῆν Ρώμῃ καλλιτρούδιαν καλουμένην οὐκ αἶνε, εἰ δὲ Λυγυαίης ἐκείνην τοῦ αἰσίου ἐστὶν, ὅθεν αἰσίου ἐστὶν ἐκείνην καὶ πολλὴν ὁμοιωμένην τοῦ αἰσίου τῆν ἐγγυρῆν ἔχει περὶ τῆν οὐκ. αἰσίου τῆν οὐ τῆν πείσην οἰκουμένην καλούμενα.* At quas in pulchra Roma callistruthias nominant, si quemadmodum ego, Lynceus gustasset, bestia ejusdem nominis longe fuisset perspicacior, in hujus contentionis iudicio, adeo ficus illæ antecellunt omnes, quæ in universo orbe terrarum generantur. Quare mirum videri non debet, quod Spartianus referat, Clodium quingentes ficus passarias jejunum comedisse. Ex hisce constare satis arbitror, Plinii codicem esse corruptum. Vulgata lectio habet, & Callistruthie parum sapore præstantiores, ficorum omnium frigidissima. Lege cum doctiss. Dalecampio, callistruthie haud parum sapore præstantiores. Lydiis scilicet & calchidicis. semine, ut ait Columella, sunt roseo.

Et callistruthis roseo quæ semine ridet.

Italis Digitelle dicitur, præstantissimo inter cæteras sapore, roseo semine ridentes hiant, oblongo pediculo, unde nomen digitelle. Chias ficus maximopere laudatas fuisse scribit Athenæus, *ἰκπεριέται δὲ καὶ ἄλλα οὐκ αἶνε ἕνα καὶ τὸ πλεονάζον καλούμενον, τὰ τε καλούμενα χία, καὶ τὰ Λιβιανὰ, ἃ τῆν καλλιτρούδιαν ὁμοιωμένην, καὶ τὰ Ἀφρικανὰ ὡς Ἡρόδοτος ὁ Λύκιος μερτυρῆ οὐ τῆν αἰσίου οὐκ αἰσίου οὐκ αἰσίου.* In pretio sunt & alia ficuum genera Romæ nascentium, nempe Chia, Liviana, ea quas Chalcidicas vocant, & Africanæ, ut testatur Herodotus Lycius in opere de ficibus. Marcus tamen Varro inter transmarina ficuum genera, quæ in Italiam perlata, has numerat lib. 1. de rust. cap. 41. Sic genera ficorum Chia ac Chalcidica & Lydiæ, & Africanæ, item cætera transmarina in Italiam perlata. Ergo non in Romano agro sponte nascebantur, nec Romanum solum natale harum ficuum, sed Romam delatæ fuere, & ibi ob præstantiam diligenter cultæ. Certè Plinius Chiam & Chalcidicam ex aliis gentibus ad Romanos transiisse auctor. Ad nos ex aliis transiere gentibus, Chalcide, Chio, &c. Ficus Chia Setino in agro colebatur; palatum grato quodam sapore pungit, vini veteris salisque saporem præferens. Martial.

Chia seni similis Baccho, quam Setia misit.

Ipsa merum secum portat, & ipsa salem.

Idem alibi.

Nam mihi quæ novit pungere Chia sapit.

Quæ de Chalcidica veteres tradunt, jam retulimus, nec de ea plus est quod dicā, nisi quod apud Macrobiū non Chalcidica, sed Calcida legatur, dicatque Chiam & Calcidam albam nigramque reperiri. Calcida alba nigra, Chia alba nigra, sed non dubium quin Macrobiū codex corruptus sit, Scribo Chalcidia alba nigra, &c. vel Chalcidicis alba nigra, ex Columellâ. Lybianam ficum, Athenæus inter eas quæ Romæ nascuntur laudat. Doctiss. vir dubitat, utrum *Λβία* an *Λυδία* scribendum sit; utramque inquit laudat Plinius. Sunt & auctorum nomina iis Livianæ, Pompeianæ; siccandis hæc sole in annuos usus aptissima, cum mariscis, & quas arundinum folii macula variat. Hæc corruptissima. Apud Macrobiū Pompeiana & Liviana legitur, quomodo etiam apud Columellam habetur lib. 5. cap. 9. Serenda autem sunt præcipue Livianæ, Africanæ, &c. Corrigendus ergo Plinii codex ex Athenæo, non Athenæi ex Plinio. Scribe, Sunt & auctorum nomina iis Livianæ, Pompeianæ. Siccandæ hæc sole, in annuos usus aptissima, cum mariscis, &c. Sed potest etiam Plinii vulgata lectio Livianæ, servari, Nam apud Columellam in hortulo reperio,

At gravis arcturi sub sydere parturit arbor
Livian, Chalcidicis, & Caunis amula Chiis.

De Lybica, quam video viros doctos confundere cum Liviana, hæc tradit Plinius. Nam de Africanis, quas multi præferunt cunctis, magna quæstio est. Cum id genus in Africam nuper transierit, patriæ nomen obtinent. Meliori sensu in Salmanticensi codice, ut Pintonius monet, legitur, patriæ nomen obtinens. Quæstio hic moveri debet, utrum

Africana & Libyca eadem ficus? Hæc res primâ fronte nullam videtur habere difficultatem. Geographorum enim unanimo consensu constat Libyam & Africanam eandem terræ partem. Columella tamen lib. 5. cap. 9. diversam facit Libycam & Africanam ficum. Serendæ sunt autem præcipue Livianæ, Africanæ, Chalcidica, Salca, Lydiæ, callistruthiæ, topiæ, Rhodiæ, Libycæ, hyberniæ omnibus etiam bifera & trifera flosculi. Sic in omnibus, quos vidi, codicibus, habetur. An dicemus, alteram vocem esse glossatoris, ac è margine in textum irrepsisse? An vero dicemus, Africanæ ficus genera plura habuisse veteres. Certè à Porta Neapolitanus ficū Libycā & Africanā, distinguit ac quidem inter præcoces hæc de Africana tradit. Tot generum, inquit, præstantissimum est, quod vulgo fico gentile dicimus, quasi nobilitate cætera antecedar, tanque vilia, rusticaque cum cominime conferenda, principemque locum omnium sibi vendicat; albedine est decora, sapore insigni, pinguedine, suavitate, jucunditate, ac dulcedine. cum hiascit candidissima demonstrat viscera, videturque ex hoc fructu nostra Campania felix. Siculi ficazzane vocant, vel Africanas, & adhuc pristinum Africanæ nomen retinent, ac animus inclinatus esse dicere Africanas ficus Carthaginis excidio celebratas, &c. Libycam autem pagina sequenti inter serotinas numerat; ac ait, Libycam Athenæus è Romæ nascentibus laudatissimam dicit. Idem ait, Columella & Libycam vocat, in hortulo etiam. Scissa Libyssa simul: Hæc à Porta. Nobis valde probabile, alterutram vocem spuriam, & glossatoris esse, ac ex margine in textum irrepsisse. Male idem à Porta Libianam Athenæi Libycam Columellæ existimat. Libyca non alia ficus quam Livia, vel Liviana; nec apud Athenæum per u in secunda scribitur syllaba, sed l. Indagandum, cur scissam Libyssam dixerit Columella. An quia finditur & scinditur in arbore? Hoc de Africana videtur tradere Neapolitanus, cum ait, cum hiascit candidissima demonstrat viscera. An vero scissam ait Libyssam, quod arundine & digitis in duas scindebatur partes, ac ita exsiccabatur. Veteres enim, ut docet Columella, hoc modo findebant, ac sicabant ficus. Columella libr. 12. cap. 15. Alii pinguisissimam quamque viridem frorum eligunt, & arundine, vel digitis divisam dilatant, atque ita in sole arefcere patiuntur, quas deinde bene siccatas meridians temporibus, cum calore solis bene emollitæ sunt, colligunt, & ut est mos Afris atque Hispanis, inter se compositas comprimunt, in figuram stellarum, flosculorumque, vel in formam panis redigentes: tum rursus in sole assiccant, & ita in vasis recondunt. Ad hunc modum fortassis respexit Columella, cum scissam inquit Libyssam. Movet Aristoteles quæstionē sect. 22. probl. 7. cur caricæ bipartitæ, non autem undique fissæ, ac omnino infissæ dulcissimæ. Δὲ τὸ τὸν ἰσχυρὸν γλυκύπαιται αἱ διχρῆ ἰσχυρῆσαι, οὐτε αἱ πολυχιδεῖς, οὐτε αἱ ἀχιδῆς. ἢ διότι οὐ μὲν τῶν πολυχιδῶν ἀσπίτιδιαι καὶ ἰσχυρῆσαι καὶ τῶν ἰσχυρῶν τῶν ἀχιδῶν & γλυκύπαιται; οὐ δὲ τῶν ἀχιδῶν, πολὺ τὸ ὑδατῶδες ἐστὶν, Δὲ τὸ μὴ ἰσχυρῆσαι αἱ δὲ ἰσχυρῆσαι μὲν, μὴ εἰς πολλὰ εἶναι, ἀμφοτέρων τούτων εἰσὶ τῶν πηχυνμάτων. An quod ex multifidis exspiravit, evaporavitque cum humore pars dulcedinis plurima; in iis autem quæ infissæ coierint humoris diluti copia est, quod nihil ferè inde extractum fuerit? At quæ fissæ quidem, sed tamen fissura multiplici sunt, immunes utroque isto sunt incommodo. Quæritur, utrum scissâ ficus ab Horatio duplex vocetur lib. 2. sat. 2?

At nux ornabat mensas, cum duplici ficu.

Vegetius libr. artis veterinariæ primo. Addisne novem duplices ficus. Idem alio loco. ficus duplices viginti, ruti fasciculum. Meminit & duplicis ficus Plinius lib. 20. cap. 6. Diocles hydropicis cum centaureo aut fico duplici ait evacuandam alvum. Multorum sententia est, duplicem esse ficum, quam mariscam vocant, & hanc quidem esse Horatianorum verborum mentem, secundam mensam bellariis vilioribus fuisse explicatam; Cum eo loco potius agere videatur Poëta de bellariis fructibusque; ruris præstantioribus. Sic enim ait,

Ac mihi cum longum post tempus venerat hospes,
Sive operum vacuo gratas conviva per imbrem
Vicinus; bene erat, non piscibus urbe petitis,
Sed pullo atque hædo; tum pensitis uva secundas,
Et nux ornabat mensas, cum duplici ficu,
Post hoc ludus erat culpa potare magistra.

Marisca, ut suo loco dicam, vilis; contra duplex præstans. Horatii sententia est, ruri non reperiri lautiores illos ac pretiosos cibos, attamen fructus urbanis illis delicias non cedere. Cibis qui prima mensa apponebatur, non erat tam splendidus, delicatus, magnificus, ac in urbibus

regumque palatiis haberi solet, sed secundæ mensa, quæ ex horariis constabat fructibus, regiæ, urbanæque mensæ non erat inferior; quanquam minus pretiosa foret, id est, non haberet bellaria multis ac pretiosis aromatis aliisque rebus præparata. Marisca ficus dicitur, quæ major est & mascula. Sic Scortiscum nominamus scortum majus, meretricem magnam; sic Mariscum, virum vocamus majorem. Hinc mariscus juncus pro majore, idem qui & musculus, Syriscus, Paniscus, Pan & Syrus major. Græcis βοῦσκον dicitur. Hefychius βοῦσκον τὴν μέγαν σῆκον. Has ficus Senecio libenter comedebat, ideoque etiam grandis nomen accepit. Fici hoc genus Macrobius Afiniū vocare videtur, vel, ut in aliis codicibus, asinastrum. Afina poma appellamus, quæ majora & vilia. De marisca ficu hæc tradunt veteres. Plinius loco citato; *Ficos mariscas in loco cretoso aut aperto serito, in loco autem crassiore aut stercoato Africanas & Herculanæ, Saguntinas, Hybernas, Tellanas, atras pediculo longo.* Hæc Cato cap. 8. diverso refert ordine. *Ficus, inquit, mariscas in loco cretoso aut aperto serito: Africanas & Herculanæ, Saguntinas, Hybernas, telanas, atras pediculo longo, eas in loco crasso aut stercoato serito.* Plin. lib. 16. cap. 27. *Est vero & in ipsis arboribus etiam onustis peculiaris differentia. Summa sui parte fertilior est arbutus, quercus inferiore, juglandes, fici, mariscæ. Omnes quo magis senescunt, hoc maturius ferunt, & in apricis locis, nec pingui terra.* Habet hæc Plinius, partim ex Theophrasti libr. 1. cap. 23. partim ex Varrone. Apud quem libr. 1. de re rust. cap. 6. reperitur. *Quædam in montanis prolixiora nascuntur ac firmiora propter frigus, ut abietes ac sappini. Hic, quod repidiore, populi ac salices: sursum fertiliora, ut arbutus ac quercus, deorsum: ut nuces Græcæ ac mariscæ fici.* Nux Græca, ut suo loco monstrarimus, non alia arbor quam amygdalus. Plinius tamen juglandem deorsum fertiliore ait, quod falsum est. Delendum etiam comma apud Plinium ac legendum, *juglandes fici mariscæ.* Nam ficus fructificat in ramis superioribus, id est, summa sui parte fertilior est. Mariscas excipit Varro. *Apta hæc ad siccandum, ut idem Plin. lib. 15. cap. 18. scribit. Locus iste ut legi debeat, jam dixi, alia tamen Itali sententia. Mariscas pingues scribit Columella.*

Purpureæque Chelidoniæ, pinguesque mariscæ.

Quæ nimia etiam pinguedine rumpuntur, ac dum maturefcunt, semina ostendunt, saporeque sunt insipida.

Martialis.

Infanti melimela dato, satuasque mariscas.

Idem.

Non boletis hiare, non mariscæ ridere.

De mariscis hæc Italus. *Nos hanc Neapoli fico pallaria dicimus, vel si mavis, fico lardare. Sapore insipido, magnitudine stolidâ, ac multa pinguedine, ut laridi nomen sibi vendicavit: soles passa ad servandum aptior, quam viridis ad escam.* Græcis βοῦσκον Festo & Macrobio auctoribus. Nam Græci amplis rebus βοῦ συλλαβὰν præponunt. Subdit Plinius, *& quas arundinum foliis macula variat.* Ego potius legerem sine conjunctione, &, sed mariscis ficibus subjungerem, *quas arundinum foliis macula variat.* Nam hujusmodi ficorum fructus colore sunt similes arundinum foliis; vel, si mavis separatam esse ficum, apud nos est fico stella vulgo dicta, à pediculo ad umbilicum striis, veluti teniolis, depicta, ut stella videatur. striæ albæ sunt, corporis color arundinum folii. Apud nos ob picturæ præstantiam potius, quam ob saporem feritur. Macrobius hanc vel illam arundineam vocat. Cauneas ficus Parmeno Byzantinus laudat. Athenæus libr. 3. Παρμένων ὁ βυζάντιος ἐν τοῖς ἰαμβοῖς τὰ δῶρα Καύνην τῆς Αἰολικῆς πόλεως εἰς ἀλάφορος ἐπινοῶν φησὶν.

³ Ἦλθεν μακροῦν γὰρ λαοσὶν οὐκ ἄγων σῆκα Καύνηα φέρτου.

⁴ Ὅτι ἐπὶ τῆς δῶρα Καύνην τῆς Καυλίας ἐπινοῶνται κοινόν. Parmeno Byzantinus in Iambis, è Cauno quod oppidum Æolicum est, laudans, ut excellentes, ait:

Per longa maris spatia ego accessi, nec tamen ficuum Caunearum fascem (φέρτου) bajuli onus, fici olim, ut dixi, ferabantur in capsis, orcis cadis, uti nunc in sportis juncis) adveni.

Cauneas è Caria ficus celebrari per vulgatum est. Cauneam etiam in Hortulo laudat Columella; & *Caunis æmula Chiis.* De hac Plin. lib. 15. cap. 19. *Integrum locum adscribam: est enim corruptissimus. At ubi copia abundat, implentur orca in Asia, cadi autem in Ruspina Africa urbe, panisque simul & obsonii vicem siccata implent: utpote cum Cato cibaria ruris operariis justa ceu lege sanciens, minui jubeat perfici maturitatem. Cum recenti fico salitis vice casei vesci, nuper excogitatum est. Ex hoc genere sunt, ut diximus, cottana, & carica, queque conscendenti navim adversus Parthos omen fecere M. Crasso, venales prædicantis voce Cauneæ; Omnia hæc in Albanse rus è Syria intulit L. Vitellius, qui postea censor fuit, cum legatus in ea provincia esset, novissimis Tiberii Cæsaris temporibus. Non unum in his verbis mendum. Minui, inquit, jubeat perfici maturitatem. In antiquo codice perfici, lege, per fici maturitatem. Sequitur, cum recenti fico salitis vice casei vesci, nuper excogitatum est. In antiquo legitur, jubet perfici maturitatem: cum & obsonii vicem habeant recentes ficus, salis siccatis, & casei loco vesci nuper excogitatum est. In aliis legitur, sale siccatis & casei loco, &c. Alii habent maturitatem, cum obsonii vice recenti fici (alii vice casei) vesci nuper excogitatum. In Toletano codice, ut monet Pinianus, legitur. Cum recenti fico, salis vice caseo vesci, nuper excogitatum est. Quam lectionem probat Salmafius. Caseo vesci cum recenti fico salis vice dicit excogitatum, ut scilicet ficus recens vice salis esset, cum caseo comesta. Sanè aliquid salis habere ficum, & falsum succum facere, tradunt veteres medici apud Athenæum. Χυμὸν δὲ ἀλκὰν ἀναδιδόσι, διὸν τὸ ὄψον ἡσπῶδες ἀπιδύχθη τὴν σῆκον ἔχοντες, ἀλκώτερον δὲ πίνουσι ἢ θάλασσον ἐν τῷ ἐπιχειροῦντι. Salsum quidem succum à ficis procreari, & in corpus induci nos indicavimus, quoniam, ut demonstratum est, nitrosæ sunt. Verum falsior ille vel acer evadit, ob ea quæ interveniunt. Majorem difficultatem sequentia verba habere videntur; *Ex hoc genere sunt ut diximus cottana & carica, queque conscendenti navim adversus Parthos omen fecere M. Crasso, venales prædicantis voce Cauneæ.* Caricæ facit certum ficorum genus; ut Cottana cum carica non sit fici genus, sed siccata ficus. Apud Ciceronem libr. 2. de divinatione, ubi idem de M. Crasso refert, *Cauneæ carica legitur, quod carica generale nomen sit, de omnibus ficis siccatis.* Verba Ciceronis sunt; *Cum Marcus Crassus exercitum Brundisii imponeret, quidam in portu caricæ Cauno advectas vendens, Cauneas clamitabat. Caricæ Cauneæ sunt Καύνηα ἰσπῶδες.* Malè ergo Cauneas à Caricis distinguit Plinius. Corruptus codex, quod viros maximos nondum animadvertisse miror. *Scribe, Ex hoc genere sunt, ut diximus Cottana, & Caria, que conscendenti navim adversus Parthos omen fecere Marco Crasso, venales prædicantis voce Cauneæ.* Athenæus, ὅτι ἐπὶ τῆς δῶρα Καύνην τῆς Καυλίας ἐπινοῶνται κοινόν. Cauneas è Caria ficus celebrari, per vulgatum est. Ficus ergo hæc à regione Caria, & ab urbe Cauneæ nuncupabantur. Caunum caria oppidum maritimum, è regione Rhodi, non procul ab ostiis Calbis fluvii, æstate & autumnò ad habitandum grave, ob calorem & pomorum copiam, docet lib. 14. Strabo. Hæc faciunt ut hæream, utrum Cicero scripserit, *Caricæ Cauno advectas vendens; an vero, ut editum est, caricæ Cauno advectas.* Idem mendum in aliis Plinii locis reperitur, uti lib. 15. cap. 28. ubi de succorum differentiis agit, *Quædam in Ægypto, placent, cute, ut caria.* (scribæ Caria) *Detrahatur hæc ficis virentibus ut putamen, eadem in siccis maxime placet. Ut dactyli carne placet, crusta Thebaicæ, succo uvæ & caryotæ; ita cute Carias (non caricæ, ut editi codices habent) in Ægypto placere ait: hanc cutem solere detrahi ficis virentibus, in siccis maxime gratam haberi. Non separat ficus siccas à caricis. Nec n. fuit tam stupidus ac in Latina lingua rudis, ut ignoraret, quod Græci ἰσπῶδες vocant, id Romanis caricam denotare. Sed, ut dixi, codex corruptus. Idem mendum reperitur lib. 11. cap. 5. Syria præter hanc peculiare habet arbores: in nucum genere pistacia nota: in ficorum autem Carias (non caricæ, ut in editis est) & minoris generis que Cottana vocant; Item pruna in Damasco monte nata. Sed quid illa verba; *Omen fecere Marco Crasso, venales prædicantis voce Cauneæ?* Hoc vult Plinius; puerum vel bajulum quendam, cum Marcus Crassus navim conscenderet, inelamasse, quis vult emere Cauneas ficus; hac verò voce monuisse Crassum, caveat ne iret adversus Parthos, negotium enim infelicitèr successurum. Cauneas enim idem, ac si dixisset, cave ne eas. Romani enim olim, ut aruncare, pro verruncare, dortium pro divortium dixerunt, sic & Cauneas, pro cave ne eas. Cauneæ hæc in ebuso insule optima nascebantur, & perfectæ, maturæ, ut Statius refert.**

Quidquid

Quidquid nobile Ponticis nucetis
Fœcundis cadit, aut jugis Idames,
Quod ramis pia germinat Damascus,
Et quas percoquit Ebofea Cannas.

Ita hos versus legit doctiff. Salmafius. Ebufo Infula,
quæ, ut idem Salmal. fcribit, aliis Ebufus. Præstantiffi-
mæ & ampliffimæ Romam adportabantur. Plin. lib. 15.
cap. 19. Siccas bonos laudatas (fupra dixi fcribendum, mos
laudatas) fervat in capfis, Ebufo infula præstantiffimas, am-
pliffimasque mox, in Marmurcinis. Est & aliud genus ficus
cui albiceratæ nomen, quod, ut Columella canit, ex al-
bo cerino fit colore.

Albaque quæ fervat flavæ cognomina ceræ.

Ab Italis fico ottana vocatur: maturefcens colore al-
bo flavefcenti infignitur, ut, fi eam perfpexeris, ceream
dicas. Hæc ficus, id habet proprium, quod præ cæteris
prodromos oftendat hyeme, qui cum biferis Iunio ma-
turantur, ut bifera dici poffit. Albulæ Macrobianæ quod al-
befcenti colore prædita fit, nomen accepit; ab Athenæo
λαυκερινός dicitur. Falluntur qui erinei fpeciem exifti-
mant, fructus quippe fert maturos, qui ficcari poffunt.
λαυκερινός δὲ τι εἶδος ἐστὶ συκῆς, & ἴσως αὐτὴ ἴσιν ἢ τοῖς ῥοδικῶς οὕτως
φίερονται, μημονόει δὲ αὐτῆς Ἑρμιππῶς ἐν ἰάμβοις οὕτως.

Τὰς λαυκερινεὺς δὲ χωρὶς ἰσχάδας.

Leucerineos ficus species est, illa fortassis cujus albus est
fructus, hujus sic meminit Hermippus in Iambis.

Seorfim vero è leucerineo caricas.

Baptista Porta priftino adhuc nomine potiri fcribit, &
bianchettam vel biancholettam vocari, ait & ex albo pal-
lefcere, mitefcereque Augufto tradit. De oporobafilica,
fycobafilica, ac regia hæc Athenæus. ὀπωροβασιλείδας πιν-
υχοδ, quovis loco oporobafilica nafcuntur. Φιλῆμων δὲ ἐν
Ἀπικῆς λέγει καλεῖσθαι φησι πινὰ σύκα βασιλεία, ἀφ' ἧν καλεῖσθαι,
ἢ τὰς βασιλείδας ἰσχάδας, ὡς οἰστροῦν ὅτι κλύουσα καλεῖται τὴ πέπο-
νασσοῦ. Philemon in Atticis vocabulis quasdam ficus regias
vocari tradit, & ab illis regias caricas nominatas fuisse.
Huic idem narrationi addidit maturas ficus vocari colytra.
Hefychius, βασιλεία γένος ἰσχάδων. Inter ficorum genera
numerat συρβασιλεία; verum cum nullas addat notas,
utrum idem genus an diverfum, quis affirmabit? Da-
lecampius à Monpeffulani regias vocari fcribit ficus.
Neapolitanus fico Imperiale dictas refert, atque ex-
tima fuperficie effe albas, Augufto maturefcere, fapore,
fpecie, & magnitudine fingulari, adeo ut rectè regie nomen
acceperint. Athenæus Hermippum κεραικὰ σύκα, id
eft, conturnicinas ficus commendare fcribit; κεραικῶν δὲ
σύκα ἐῖδ' Ἑρμιππῶς ἐν γραπτοῖς ὡς ῥοδικῶσι ἀφ' αὐτῶν.

Ἡ τῶν Φιβαλέων, μάλις' ἄν, ἢ τῶν κεραικῶν.

Hermippus in militibus coraceas ficus, earum quandam
fpeciem vocat, his verbis, phibalearum potiffimum, aut co-
turnicum. Hæc corvina etiam dicitur, quod coturnicis
corvique infiar nigra fit. Suidas, κεραικῶν αἰς Φιβαλέων (lege
Φιβαλέων) ἴσιν δὲ εἶδ' οὐκ ἴσιν. πάντων ἢ κεραικῶν λέγουσιν, ὁ γὰρ
κεραπὸς αὐτῆς κεραικῶν ἴσιν ἐστὶ τὸ γένος. Coroneos, id est, cor-
vina, fivè phibaleos fpecies ficus, hanc & coracium, id est,
coturnicum, quod fructus ejus coturnicis effe colore nigro.
Hefychius, κεραικῶν (ita fcribendum, non tantum Pha-
vorini docet auctoritas, fed ipfa feries alphabetæ in edi-
tis Ald. & Baf. κεραικῶν) ἀμπέλου ἢ συκῆς εἶδ' ἄν. Antiquum
etiam hodie nomen obtinet, Italis ab infigni nigredine
fico corbo dicitur, mense Augufto maturefcit. Hujus
ifchas five carica à barbaris χύτρας tanquam olla dicitur,
quod nigra infiar ollæ fit; à fuligine enim & fumo olla
nigra. Athen. lib. 14.

Οὐκ ἰσχάδας οἴσεις τῶν μελαίνων; μαυθαίνεις
Ἐν πῆς Μακεδονοῖς ἐκείνοις βαρβάρους
Χύτρας καλοῦσι τὰς μελαίνιας ἰσχάδας.

Nigras caricas nonne mihi affers? intellextin?
Apud Marylandos illos Barbaros
Χύτρας vocantur nigrae caricæ.

A Macrobio & à Poëta pulla ficus dicitur,
Suamque pulla ficus ornat arborem.

Phibalea ficus, inter præstantes recenferur ab Athe-
næo, ætate vero hanc vefcendam ait. τῶν δὲ κεραικῶν

Φιβαλέων σύκα πολλοὶ μὲν λέγουσι τῶν κεραικῶν αἰς τῆς Φι-
κεραπῆς ἐν κεραικῶν.

Ὡ δαιμόνιε, πύρετε μηδὲν φροντίσας,
Καὶ τῶν Φιβαλέων τρώγε σύκων τῶν ἕρπου,
Καμπιπυλάδρου καὶ θεοῦ τῆς μισημείας,
Κῆτε σφακέλιζε, ἢ πέπερο ἢ βόα,

Τηλεκλειδῆς δὲ ἐν ἀμφικτυοῦσι, αἰς κηλοὶ & Φιβαλέων. & τῆς μνη-
μῆνας δὲ Φιβαλέων λέγουσιν, αἰς Ἀντιφάνης ἐν Κρησί.

πρώτη δὲ

Τῶν μυρρίνων Ἰπὶ τῶν τραπέζων βούλομι, αἰς
Διαμασῶμι ὅταν τι βουλῶμαι δεῖν
Τασοὶ Φιβαλέων πίνου καλὰς σφαιρωτρίδας.

Phibalearum ficuum meminere Comici multi, quin & Phe-
rebrates in cratapallis (καρταπάλλοι, ut fcribit Dalecampius,
pifciculi funt minuti, Pollux libr. 9. nummi genus quod-
dam ait, Hefychius pifciculos fic vocari quofdam tradit:
de voce hac non laboro, nihil facit ad præfens institutum.)

Febricita ô miser, nulla de re sollicitus;
Et nunc per æstatem phibaleas ficus comede,
Illisque satur meridiator,
Deinde sphacelum exspectato, ardeto, vociferator.

Teleclides in Amphytionibus, quam pulchræ ficus phiba-
lex. myrrhinas etiam Phibaleas dicunt, ut Antiphanes in
Cretensibus,

Omnium vero primum
Adeffe mensæ volo myrrhinas, quas
S; quid erit consultandum ego mandam,
Et illas quidam phibaleas, speciosas, coronarias.

Meminit & harum ficuum Hippocrates. Galenus in
lex. Φιβαλέων εἶδος συκῆς. Hefych. Φιβαλέων εἶδος σύκων, καὶ
ἢ συκῆ ὀμωνύμως πῆς ἢ ἰσχάδας. Phibalea ficuum fpecies, ἱρ-
faque ficus arbor, nonnulli caricas exponunt. Nempe ita
Aristoph. commentator, καὶ Φιβαλέων γένος δὲ συκῆς, ἐπιπέθειον
αἰς ἐπερῆσι ἰσχάδων. Phibalis & Atticæ regionis oppidum.
Athenæus ficum hanc, ut fupra notavimus, in planis &
campeftribus feri vult. De Alexandria ficu hæc Plinius.
Nam & Alexandrina è nigris est, candicante rima, co-
gnomine delicata. Ab Italo albibera vocatur, quod ni-
gro corio fit, & cum hiet, albet, faporis nimium delica-
ti, apud plerofque præstantiffima, ut idem tradit, habe-
tur. Fortassis eadem est, quam Catô & Macrobius a-
tram fcribunt, pediculo longo. Hæc crasso & ftercorato
folo feri expetit. Nigra ea & oblongo pediculo est, & præ
cæteris humidis crassiffique locis feri aver. Lydia à Var-
rone inter transmarina numeratur, laudatur à Columel-
la in hortulo.

Et pifto quoque Lydia tergo.

Plinius purpureas, inquit his fimiles, fi non eadem.
In Pharo infula, ut apud Athenæum habetur, nafcuntur,
& ab incolis αἰμάνια σύκα dicuntur. τῶν δὲ ἐν Πάρῳ τῆ νήσου
(ἀλφειοῦ γὰρ κατωῦντι γίνεται σύκα, πὶ κηλούμηνω ὡς τῆς Πα-
ελος Αἰμάνια, τῶν δὲ ὅταν τῶν Λυδοῖς κηλουμένους, ἀπὸς ἀλφειοῦ τῶ ἐρυ-
θρῶν, καὶ τῆς ἀσπρηθελίας ταύτης ἴπυς) Ἀρχιλογοῦ μημονόει
λέγων.

Ἐὰ Πάρῳ καὶ σύκα κείνα καὶ θαλάσσιον
Βίον.

Τὰ δὲ σύκα πάντῃ πασιούτων ἔχει τῶν ὡς ῥοδικῶν, ὡς τὰ
πολλοῦ γινόμενα, αἰς τὸ τοῦ ἀγρίου εἶδος κείνα αἰς τὰ ἀλ-
λα, τὰ μὲν τῶν ἀγρίων χοίρων κείνα. In infula Pharo eximia gi-
gnuntur ficus, hamonias incolæ nominant, congenere Ly-
diis, quas ob rubrum colorem (Lydiæ Plinius purpureas in-
quit; fed datur purpurea, quæ rubra dici folet, quod ad
rubedinem vergat) eodem quoque nomine vocant. Earum
fic meminit Archilochus.

Pharon missam facito, & ficus illas, & marinam
Vitam, id est, asiáticas navigationes.

He certè ficus tantum à: Vulgaribus discrepant quantum
apri caro ab altili porci & villatici carne. Hæc à Neapolita-
nis vocatur fico pente: nigra est, vel, fi mavis, fanguineo
colore infecta, maturefcentib. finditur putamen, adeo ut
affabrè pifca videatur. Hinc Columella, Πίττα quosq; Lydia
tergo.

teigo. Phrygiam quandam ficum fuisse refert Athenæus, Ἰαλίης δ' ἐν Ὀλυμπίῳ, Φρυγίῳ δὲ σῦκα μνημονεύων φησὶ. τὸ πη γιο-
 Φωγες μνηστῆροι ἐμοὶ μελιθμῶσι χαίρει, Φρυγίας δὲ ῥημα συκῆς. *Alexis*
 in *Olympo cum Phrygie ficus mentionem facit, ait, divinus*
cibus, à matre data mihi delicia, carica, ficus Phrygie mu-
nus. Habuerunt etiam veteres toxaliam ficum. Τοξάλιον
 (inquit Athenæus) δὲ σῦκα οὕτως καλοῦντο μνημονεύει Ἡ-
 ρακλείων δ' Ἐφῆσι, καὶ Νικανδρὸς δ' Ὀυαπιτηνός, ἀρχαῖοι δὲ
 Ἄπολλοδώρου τοῦ Καρυστίου ἐν δρασμάτῳ ἀσπιζόμενης ἱματιπώ-
 λιθῶ τὰ δεξ.

Πλὴν τὸ οὐνάειον πάνυ

Ἦν ὄξύ καὶ πονηρόν, ὡς ἐξηγήσομαι.
 Τὰ λοιπὰ μὲν γὰρ τοξάλιους χωρεῖα
 Συκῆς φέροι. τοῦ μὲν δὲ καὶ τὰς ἀμπέλους.

Toxaliarum ficuum meminerunt Heracleon Ephesius, &
Nicander Theateirinus citatis versibus, ex fabula Apollo-
dori Carystii, cujus est titulus. qua gratis se prostituit ve-
stairia, vel, ut alii, mendica vestitaria.

Cæterum villum admodum fuit
Et acidum & improbum, adeo ut me puderet,
Aliæ quidem regiones toxalidas ferunt
Ficus, mea vero etiam vites.

Ex his Apollodori versibus fatis apparet, ficum hanc palato admodum ingratham, ac inamœnam fuisse. Dicta toxalia ficus, quod sagittæ instar palatum vulneraret. Sic crucium vinum dicitur, quod ingratum bibentibus, ut crux. Sunt & ferotinae, ut Plinius ait, ficus: Serotinae, inquit, & à corio appellatae duro. Sunt qui non serotinae, sed serotinae legendum asserunt, à seroto, quod pellem & corium significat. Hermolao vulgata placet lectio, sensumque ait, ferotinas esse ficus, quæ à corio duro duricoriarum vocantur. Eisdem & Macrobius & Plautus duricoriarum appellant.

Ficus nobis atulit duricoriarum.

Hæ etiam codoneæ vocantur ab Athenæo. Vulgo legitur *κωδωνία* quod corruptum; apud Eustathium *κωδωνία*. Scribendum *κωδωνία*, vel *κωδόνια*, quod ex serie lexicæ Hefychiani probatur. *κωδόνια* σῦκα χειμεριῖα, καὶ καρῶν εἶδος Περσικῶν. Athenæus loco citato, τὰ δὲ χειμεριῖα σῦκα Πάμφυλον καλεῖσθαι φησὶ κωδωνία (vel κωδόνια) ἵππῳ Ἀχαιοῦ, τῷ τὸ λέγων Ἀχιλλεὺς εἰρηκίμῳ ἐν Λακωνικαῖς γλώσσαις. Pamphylus *hybernus ficus* ab Achivis codoneas vocari ait, idque scriptum ab Aristophane in *Laconicis glossis*. Neapolitani *cotinoratole* vocant, Serotinae sunt, & duro vestiuntur corio, quod Itali *corina* vocant. *Nigra*, inquit Plinius, & *Rhodia* est. De Rhodiis hæc apud Athenæum reperio. τὰς δὲ τὸν Ῥοδῶν γιομῆων σῦκα, μνημονεύει Λυχνεύς ἐν ἱστορίαις, ἀνγκεῖται πρὸς τὸν Ῥοδῶνα. Ῥοδῶνα γὰρ ἄλλοι καλεῖται τὸν Ῥοδῶνα. γορφαὶ δὲ οὕτως, τὰ δὲ ἐλευθῆρα τὸν Λακωνικῶν ἀστὲ συκῆμινά συκῆς δικαίῳ ἐλεῖται (deest verbum ἀπὸ τῶν Ῥοδῶν, aut simile, ut monet Casaubonus. Sensus est, si ficus Rhodiaca erinea nomine, iis comparantur, quæ Athenis Laconicæ dicuntur, tam impar fore certamen, quam si ficibus contendantur sycamina, id est mora. Si cui aliter interpretandum videtur, non ero pertinax: modo intelligatur similis aliqua comparatio) καὶ τούτ' ἵππῳ δὲ δῖπρον, καὶ τῶν ἐκεῖ διετραμμένους ἤδη δὲ τῶν πρὸς τὸν Ῥοδῶνα τῆς γορφαίης, ἀλλ' ἀδικεῖται τῆς ἐπιθυμίας οὐσίας, πρὸς δῖπρον ἀπὸ τῶν Ῥοδῶν. Rhodiorum meminit Lynceus in *epistolis, ea comparans quæ proveniunt Athenis præstantissima cum Rhodiaca*. Ejus hæc est oratio: *Atheniensium erinea certare de bonitate sic videntur cum Laconicis Rhodiaca, ut mora Sycomora cum ficibus*. Id ego, non canatus, ut Athenis fit, perverso jam gustu ob satietatem, sed ante canam, cum appetentia intacta, & nondum occupata est, comparatione facta perspexi. Cottanae ficus, quæ vulgo cottana, malè, ut mox dicam, vocatur, mentionem facit

Martialis.

Hæc tibi quæ torta venerunt condita meta,
Si majora forent, cottana ficus erat.

Juvenal. Satyra tertia.

— Quo pruna & cottana vento.

Statius. *Prunorum globus atque cottanorum*. Apud hos omnes cottana legitur, cum cottana scribendum. Plinius libr. 13. cap. quinto, ubi de Syriæ agit arboribus; *In ficorum autem Caricas, & minores ejus generis quæ*

cottana vocant. Hefychius, καὶ πικρὰ εἶδος σῦκα μικρῶν. καὶ ἢ παρῆρες ἀπὸ τῆς Κρησι κατὰ τὰ. *Martialis metam tortam* dicit, è tortis juncis textam sportam, metæ modo in acuminationum fastigium desinentem, qualibus, ut dixi, turbinatis corbibus seu canistris Mautiliensis caricas suas reconduunt, ac ad nos mittunt, & cabas vocant. Omas ficus, Plinius loco citato Tarenti nasci prædulces ait. Alia quædam recenset Macrobius ficorum nomina. *Ficus Palusia, Augusta, Calpurniana alba, nigra, cucurbitiva* (fortè à forma nomen hoc impositum, ut malum cucurbitivum) *ludia, leptoludia, Marsica, Numidica* (hæc non est Africana, quia paulo ante Africanæ fecit mentionem) *tellana atra*. De quibus nihil memorabile, nec de earum forma, & idea quicquam tradidere veteres. Mamillanam quandam similitudinem cum Lydiis habere, auctor Plinius. Pompejam, vel, ut apud Macrobius legitur, Pompejanam, sole ficcandam & in omnes usus aptissimam, idem asserit. Syllam præcipue ferendam præcipit Columella; Herculanam, Saguntinam, tellanam Cato in loco crasso, & stercoreto feri jubet. Nullum harum genus se nosse fatetur Italus, nec nos ullum novimus. Memorantur ab Athenæo κίρροσιλάδια flavæ & tanquam excavatæ, ὑλάδια sylvestres, σερκελάδια carne cuti cervorum similes, λαπύρια, πικροδάδια amariufula, δρομύτια obtortæ draconum more, μελανόφια, vel, ut Casaubono placet, μελανόφια natura nigra, pullæ, κρηναί fontanæ, μουλαί molæ instar rotundæ, ἀσκαλωνίδια ascaloniis similes, ἀμάδια & τυκύνια, quibus adjungit κροῦθος & μορμύτιος, & Megarenses, quibus rigationem prodesse scribit. Ex Hefychio ficus quædam fuisse φυλίας & κικίρδης dictas discimus φυλίας, φυλία, ἴσα εἶδος ἀγγελίας, ἀλλοὶ συκῆς, οἱ δὲ εἶδος δὲ δευτέρου ἴσους πελ-
 γα. *Oleasri vel ficus species, vel, ut aliis placet, arbor Ilicis facie*. Idem Hefychius, κικίρδης, συκῆ. Harum omnium notæ & descriptiones, formæ, ac figuræ cum vetustate perire. Athenæus ex auctoritate Theophrasti ficum quandam καρίπιον Ἀργείοιο dictam scribit, his verbis, Θιόφραστες δὲ ἐν δευτέρῳ φυτῶν ἱστορίας, σῦκα φησὶ τὴν γὰρ τοιοῦτὴν πείθει, εἶναι ἢ καρίπιον Ἀργείοιο καλουμένη, Theophrastus libr. 2. *Historiarum scribit, ficus arboris tale quoddam genus esse, quod charitiam, sive Arateam nuncupant*. In editis Theophrasti codicibus nihil tale legere est. Mutila præterea, ut rectè observavit Dalecampius, oratio. Forte aliunde quam ex Theophrasto hoc hausit Athenæus. Albæ Aratiæ meminit Plinius, loco citato. *Et Aratia alba, pediculo minimo, latissima*. Apud Hefychium reperio, Κάρισι σῦκα; nihil mutò. Apud Athenæum libr. 14. carica quoddam genus, ἀργιλίδια dictum legimus. Φιλίμην δὲ ἐν τῷ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ὀνομασθέντι Ἀργιλίδια φησὶ εἶναι τὰς καλλίστας ἰσχάδας Ἀργίλια δὲ εἶναι ἡμῶν τῆς Ἀθηναίων δὲ Ἀργίλου πρὸς ἠρώτα ἀνομασμένους. *Philemon de Atticis nominibus libro Ægilidas inquit amplissimas caricas dicit, ab Ægilis pago Attica, quem ab Ægilo heroe sic nominarunt*. Fuit aliud genus, quod barbaro nomine bringindaridas appellarunt. Apud eundem Athenæum libr. 14. hæc leguntur, ἢ δὲ γὰρ τὰς μὲν χελιδόνιας ἰσχάδας ἀπὸ τῆς Ἰταλίας τὰς βελγανδαλίδας καλουμένας τῶν μὲν ὀνομασθέντων βερβαρικῶν, τὰς δὲ ἡδοναῖς οὐδὲν ἥτις ἐλεῖται ἀπὸ τῶν ἰταλικῶν. *Hæc autem regio chelidonis caricis opponit contra, quas barbaro nomine bringindaridas appellant, suavitate & voluptate nihil inferiores Atticis*. De reliquis ficorum generibus, uti de ficu Indica, generosa, Alexandrina & similibus, abundè nobis dictum. De ficu ruminali apud ipsos veteres miram reperio varietatem. Videat lector doctiff. Salmafii in Solinum, & Dalecampii in Plinium annotationes, & commentaria. Ad historicos, non medicos, Philosophoque ea pertinet disputatio. Plutarchus libr. 5. *symp. quæstione 9. proponit, cur ficus arbor succo acris, ac amaro proferat fructum dulcissimum; & hanc quidem adfert rationem, quod arboris dulcedo, quantacumque sit, in fructum secernatur, ac proinde quicquid reliquum fuit, in ligno succi in amaritudine degeneret*. Ἰσχυροῦσιν οὐδὲν πεσοβύσις, ἴφθι, τὸ κέρπερα γλυκύτης ἄπειρα τοῦτο σωθλιόδηρον, εἰς ὅπως ὁρμὴν ποιεῖ ἐκ ἀσπύθου τὸ λεπτόδηρον, ἄσπερ γὰρ τὸ ἦπαρ, εἰς ἴσα τὸ πῶν ἔχον δένδρον δὲ ἀπὸ τῆς γῆς, αὐτὸ γίνεται γλυκύτης, οὕτω τὸ πῶν σῦκα εἰς τὸ σῦκα ἄπειρα τὸ λεπτόδηρον ἔστι μοῖον ἀπὸ τῆς γῆς, αὐτὸ γίνεται γλυκύτης. ἐπὶ ὅτι γὰρ μετὰ τὴν πρὸς τὸν σῦκα, (ἴφθι) ποιοῦμαι σμῆσιον, ὁ λίσσους, ἔργον αὐτῆς τὸ πῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἴσους ἴσους, καὶ τὸ χυμὸν καλοκαίτηρον, ὡς ἐναπαύσασθαι πρὸς γλυκύτης, ἢ καὶ σφαιρῶνται τὸ ἄγαν βαρὺ καὶ κατὰ τὸν ἴσους. εἰ μὴ, ἢ δὲ δὲ, τὸν αὐτὸν ἢ σῦκα ἀπὸ τῆς γῆς ἐξάγει τὸ πῶν ὁρμῆτι. *Excipiens hunc sermonem senex dicebat, dulcedine stirpis illius compressa elisage in usum fructum, non injuria reliquum succum acrem & incommodum relinquere; sicut enim jecur bile in unum locum secreta fit dulcissimum; ita ficum dum in fructum suum dulcedinem ac pinguedinem omnem dimittit, ipsa expers fit dulcedinis, nam quoddam*

quodam bono succo arborem istam esse præditam, ex hoc signo colligerem, quod rutam ajunt sub ficu, aut prope nascentem, suaviter fieri, & sapore mitiore; quod quasi particeps quendam dulcedinem, qua restinguatur nimis virosa qualitas: nisi, me hercule, contra ficus alimentum ad se rapiens acrimoniam rutæ subtrahat. Pulchra quidem & speciosa utitur comparatione, sed an ea causa cur ficus arbor amara, fructum proferat dulcem; non ausim asserere. Nam tum grossum oporteret esse dulcem; at tamen in eo acrimonia, & amaritudo percipitur manifesta, Quam ob causam Galenus libr. 8. simplic. de grossis scribit. *ἄλωτον δερμάτιον ἴσθι καὶ ἀποφορητικῆς δυνάμεως, acris ac digerentis facultatis, ait. Caulam adfert, ἀλγὸν ἰμφορῶν ὠτῶν ὀπίον παρὰ τὸν δόνδρον κριόν.* vel, ut alibi loquitur, *μειχρῶσι γὰρ ἔπι τὸν τῆς στικῆς ὀπίον.* Inest enim eis non parum succi ex ficu arbore. Vera videtur causa, quod fructus succus & alimentum melius ac perfectius concoquatur à natura & calore solari, ac in concoctione hac utile ab inutuli fecernatur, simulque expellatur. Non enim, ut alibi demonstrego, amarior in fructibus immaturis per concoctionem transit in dulcedinem, sed per separationem à proprio fructus humore. Alioquin fructus immaturus foret perfectior & calidior, quam maturus, quod est præter omnem Philosophiam. Succedit alia quæstio; cur ficus in vomitu post alios exeant cibos? Iubet Hippocrates libr. de interioribus affectionibus, eo usque vomere, dum ficus exeant. *ἔμενται δὲ ἴσθι ἀνὰ τὴν στικὴν ἰσθίον, ὕστερον γὰρ τῶν ἄλλων ἔμενται, evomat autem donec ficus evomuerit; hæc enim postremum evomuntur.* Hujus rei hanc adferre videtur rationem Aristoteles probl. sect. 22. quæstione prima, ubi disputat, quam ob causam poma non ita prius, ut postea esitata, in repletionis mole respondeant. *ἢ, inquit, ὅτι βαρύτερον ἴσθι ὀπίον ἐστὶν πλὴν τῶν στικῶν. ἄλλοι δὲ καὶ τὴν στικὴν ἰσθίον ὑστερον βρωθῶσι, πλεοναίτια γὰρ ἔμενται.* An quia ceteris esculentis genus pomorum longe gravius est; quod argumento ficuum constat, quæ novissime esitata, ultimæ tamen evomuntur. Ergo, ut vult Aristoteles, propter pondus ultimò evomuntur. Quæ certè ratio non placet. Nam ficus carne bubula, cydoniis, pyris, placentis (quas tamen Hippocrates una cum ficibus edere præcipit) non est gravior. Ficus quod postremo evomatur, causa videtur tenacitas, visciditas, lentor. Tenacitate enim sua, firmitus reliquis cibis, agglutinatur, & adhæret ventriculi tunicis, adeo, ut difficulter expelli queat. Hæc causa, cur non modo non præcedat, sed post alios demum evomatur cibos. Eadem hæc tenacitas causa, cur, licet ficus mollis dulcisque sit, dentes offendat. Quam rationem probat Aristoteles probl. sect. 22. quæst. ultima, ubi aliam præter hanc etiam adfert rationem. *ἢ ἀλγὸν τὴν γλιγορῶντα, inquit, ἀποστέλλεται τὴν στικῶν ἐπεὶ περιεπιπέσει ἀλγὸν ἰσθίον πρὸς τὴν ἀμύγδαλον, ἀλγὸν τὸ μακρὸν εἶναι, ἐστὶν ποτὶς περὶ τὴν ἀμύγδαλον, ἀπὸ τῆς ἀμύγδαλον [ἴσθι] καὶ ἀλγὸν τὴν στικῶν ποτὶς τὴν ἀμύγδαλον, ἐπὶ τῇ τούτῳ κατεργασίᾳ ποτὶς περὶ τὴν ἀμύγδαλον.* An quia gingivæ sua lentitate adherent, seque præmolles inter dentes insinuant, & putredinem pro suum calorem cito conficiunt. Forsitan & ob granorum suorum duritiem dentes celeriter effatigant, cum manducantur, conficiunturque. Quæritur etiam, cur à fulmine non lædatur ficus? Rectè hanc quæstionem proponit, si δὲ ἴσθι φασι οὐ κακοκλονοῦνται. Rectè, inquam, addit φασι, Observavit enim à fulmine tactam ficum laurumque Brodinus libr. 2. Ratio etiam in promptu cur facile lædatur; puta quod lignum habeat, spongiosum & fungosum, minusque solida constet substantia. Sed quas Plutarchus adfert rationes, cur à fulmine non feriantur? *καὶ τὸν ἀνὰ τὴν ἀμύγδαλον πικρῶτα καὶ κρεττοτέρα τὸν στικῶν. καὶ γὰρ τοιοῦτον οὐ δύναται ἐπιτορραστῆαι ἐν ἰσθίον, καὶ γὰρ οὐδὲ τῆς φάκας ἔδεμασθαι, οὐδὲ τῆς ὀπίον.* Id utique vel amaritudini, maleque ejus materia habitus acceptum ferre oportet, id genus quippe non attingunt fulmina, quod vitulus comprobat marinus & hyena. Omnia si amara à fulmine tuta, tum & juniperus; sed hanc fulminis ictu perire, observatum est à neotericis. Victimæ cælorumque animalium carnes perquam celeriter tenerescere, fragilesque effici quæ in ficu pependerit, docet Plutarchus, iugulatas quoque aves, præduras carnes habentes quæ peniles adhæsere ficui, teneritatem contrahere, idem scribit, & hanc addit rationem libr. 6. symp. quæst. ult. *Θερμὸν γὰρ αὐτὸ πνεῦμα, καὶ θερμὸν καὶ κρηττοτὸν ἔστιν ἢ στικῶν καὶ τὸν ἰσθίον, καὶ πρὸς τὴν τῶν στικῶν τὸν ὀπίον.* Spiritum igitur calidum, acrem, incidendum videtur præditum ficus emittit, isque incidit, & concoquit carnem avis. Idem de ficu tradit Galenus, *καὶ αἱ κρεττοτὸν αὐτῶν οὐ τὰς ἴσθι ἔμενται καὶ λαπιόμεναι τῶν κρεττοτῶν ὡς καὶ τῶν βοσίων κρεττοτῶν τῶν στικῶν ἐξομῶναι ἰσθίον πρὸς τὴν ἀμύγδαλον.* Sed & rami teneriores earum adeo sunt calidi & tenuium partium, ut carnes bubulas duras si coquendis adjiciantur, friabiles

ac teneras efficiant. Porro halitus hic fici tanta pollet, ut idem Plutarchus tradit, facultate, ut tauros etiam ferocissimos domet. *ὅτι μὲν δὲ πνεῦμα τῆς στικῆς ἀπεισι ἰσχυρὸν καὶ σφοδρὸν, ἢ τὸ ὄψις ἐκμαρτύρει, καὶ τὸ αὐτὸ τῶν ταύρων λαζοφῶρον, ὡς ἀποστικῆς ἀποστικῆς ἡ χαλκωπῶντος, ἡ στικῆς ἀγροὶ καὶ ψαύσας ἀνίχεται, ἔδωκεν ἀφίησι τὸν θυμὸν, ὡς ἀπὸ καταμαρτυροῦντος. τὴν δὲ ἀφίησιν αἰτίαν καὶ δυνάμειν ἡ δερμάτιος ἔχει. τὸ γὰρ φυτὸν ἀπὸ παντῶν ἐπιπύκναι, ὡς καὶ τὸ στικὸν αὐτὸ καὶ τὸ ξύλον καὶ τὸ ἔργον αἰσθητῶν.* Equidem spiritum validum ac vehementem à ficu exhalari, cum visus planè testatur, tum id quod de tauris fertur, scilicet ficui alligatum taurum etiam ferocissimum, quiescere, tactumque admittere, & omnino ferociam quasi elanguescentem deponere, in acrimonia tamen major pars arboris collata est. Est enim arbor hæc omnium plantarum succi plenissima, quo & ficus ipsa, & lignum & cortex plenus est. Ficus arbor ne-

Ficus.

mini incognita, non omnino recto assurgit stipite, sed sæpius contorto ac brevi, nec omnino lævi cortice, sed asperiusculo ac albicante vestitur. ligni materies alba, fungosa, infirma, tenax tamen, & ad scuta faciendâ apta. Ramos plurimos emittit, geniculatos, medulla plenos, ramulorum sambuci modo, lævi ex albo viridi cortice contentos: folia vitiginea, ampla, in quinque partes eminentibus totidem angulis dissecta, nigricantia, dura, aspera, firma, rotundis ac robustis pediculis nixa; Fructus particulatim nullo apparente prius flore aut julo, juxta pediculorum, quibus folia adhærent, annexum erumpunt, extremis tantum ramis, & fructus hi in initio parvuli, successu temporis majores, forma ut plurimum turbinata, ut pyris; nonnulli tamen longiores, alii breviores, & magis fessiles; colore, ut dixi, varii. Sunt enim vel albidii, vel subrubentes, vel ex cœruleo saturato purpurei, vel alio quodam colore; pulpam intus habent mollem, suavem, prædulcem, granis compluribus refertam. Florem, ut dixi, nemo hæcenus observavit; fructus tamen intra se flores concipit, figura confertis staminibus similes, colore in candido purpurascens, undique è carne exeuntes, atque ad mediam fructus cavitatem se dirigentes, quibus femina singula, minuta, colore flavâ, quodammodo leniter compressa, milioque familia. Radices habet multas, firmas, longas, lentas, evulsu distractuque contumaces, multas capillamentis fibratas, summa tellure vagantes (quam ob causam frigoris impatiens arbor) colore flavas. stipites, ramuli, fructus immaturus lacteo copiosoque humore scatent, gustu adstringenti, amaro, acri, ita ut ulcerare possit, odore ac sapore ad rutam accedente. In Grecia, Hispania, Italia aliisque regionibus ferventibus: ac solis radiis patentibus, frequentes ficus sunt. In Belgio crescut quidem, sed nisi ætas calidior, raro ad maturitatem

tatem perveniunt, & adversus hyemis injurias muniti debent. Germana cum foliis Majo mense apud nos erumpunt, atque his in longitudinem proficientibus, multiplicancur & folia ficuum rudimenta, quorum priores Septembri ad maturitatem perveniunt, si æstas fuerit calidior. In Italia vero ac Hispania etiam citius ac prius. Posterior vero enatae ficus, si per hyemem non deciderint, altero anno mox adveniente ætate perficiuntur. Sylvestris ficus domesticæ per omnia similis, incultior tamen duriorque, grossius fert quales urbana, sed nunquam ad maturitatem perveniunt, liquorem continet quam sativa acriorem, tam gustu quam odore; In calidis regionibus sponte provenit; gaudet montanis, aut alioquin editis locis, ac vetustis muris, quos insinuat radicibus etiam dirumpit, ideoque magnus ejus Romæ in antiquis ædificiorum ruinis proventus. Folia ac virgæ equis in pabulum cedunt non ingratis.

Καὶ ῥοαὶ δὲ ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἰδίας, &c. Supra libr. I. dixi Atticos quidem sine ἰωτα pronunciare ῥοάν, Iones vero addito ἰωτα ῥοαίαν efferre. Suidas ῥοαί, πρὸ ῥοιδίου λέγεται & ῥοαί. Galenus lib. 2. de aliment. facult. cap. 24. ὁ δὲ Ἄπικτι ἐστὶν αἰὲν τοῦ ἰωτα πάλω ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ῥοαίαν ἔχουσι συκκάλω μᾶλλον ὁ ἰωτα δὲ μὴ ἔστιν ἰωτα ῥοαί Græcis uti φωνῆς arborem & fructum significat. ῥοαί sive ῥοαίαν dictum volunt, quod ex Africa, ac præcipue Carthagine, hoc genus pomi primum acceperint Græci; Penes auctores fides. ego ῥοαίαν à ῥοαί fluo nomen accepisse contendendo, quod omnes sistat fluxiones, vel, quod flos fructusque facile cadant ex arbore. Quamquam à Syriaco verbo, Græcis usurpato, ῥοαί dicto, nomen accepisse potuit. Acinorum quippe, uti & floris color, tam sylvestris quam sativæ satis respondet, rhoi, præterea pediculi, quibus folia ramis nectuntur, non sunt dissimili multum colore. tum quod similitudinem quandam cum rhoe habeat, usumque eundem in culinis præstet, tum quod cortex ad densanda coria sit utilis, ad quod rhus etiam usurpatur. Hippocrati Nicandroque σίδα fructus dicitur, Theophrasto tamen σίδα planta puniceæ similis, de qua vide cap. II. hujus libri. Plutarchus quoque 5. sympof. probl. 8. Sidam vocari testatur, ubi verba Empedoclis, qui ἀψιζορον dixit σίδα.

— Τοῦ δὲ Ἐμπεδοκλέους εἰρηκτό
Οὐνεκεν ὀψιζοροῖτε σίδα, ἐπὶ ἑρφοῖα μῆλα.

Τὸ μὲν τῶν σίδων ἐπιπέσει ποῖν, ὅτι τὸ φθινοπώρου λήγοντι ἤδη, καὶ τῶν κρυμμάτων μαζαροῖσθαι ἀπὸ τῆς σίδωνος τὸ κρεπτόν, αἰδιότηρ δὲ αὐτῶν πάλω ὑγρότητα καὶ γλίχρον οὐσαν, ὅσην ἐὰν λαβοῖσι σύσσει οὐκ ἔστι, ἀλλὰ μὴ μετὰ δάκρυον, ἀλλὰ καὶ μόνον τὸ τὸ φθισί οὐκ ὀφρασεως τὸ δὲ ἰδίου ἐν τῇ σκιά βίλποι ἀπὸ τῆς τῆς κρεπτόν καὶ τῆς.

— Sed cum Empedocles scripserit.
Οὐνεκεν ὀψιζοροῖτε σίδα, καὶ ἐπὶ ἑρφοῖα μῆλα.

Punicorum pomorum appellationem intelligo, quia scilicet sub autumnii exitu & calore isto enervato ista arbor fructum suum excoquit, imbecillum enim & tenuem eorum humorem sol non sinit coire, nisi aer incipiat frigidior fieri. Itaque Theophrastus hanc solam arborem ait in umbra retius & celerius fructum suum maturare. Locus Theophrasti, quem citat, extat libr. 2. de caus. cap. 9. Athenæus, σίδα à Boeotis ῥοαίαν vocari ex Agatharclide refert, σίδα δὲ ὅτι τῆς ῥοαίης καλοῦσι Βοιωτῶν Ἀγαθηρξίδης ἐν τῇ ἐνὶ ἀκακιδῶν κρήνῃ τῶν Ευρωπικῶν οὐκ ἔστι γράφει. ἀμφισπῶν τούτων Ἀθηναίων αἰετὸς Βοιωτῶν ἀπὸ τῆς χωρῆς, ἢ καλοῦσι σίδα, Ἐπαμινώνας δικηλογοῦντων ἔκαστος οὐ τῆς ἀετῶν μεταλαβὼν κικρυμμένον ῥοαίαν καὶ δεικνὺς ἤρθε αὐτῶν, πὶ καλοῦσι τὸ τῶν, τῶν δὲ εἰπόντων ῥοαίαν, ἀλλὰ ἡμῶς εἶπε σίδα, ὁ δὲ τὸπος τῶν ἔχει τὸ φυτόν ἐν αὐτῷ πάλω, ἀφ' ἧς τῆς ἀρχῆς εἰληφθῆ ἀπὸ τῆς ῥοαίης καὶ οὐκ ἔστι. Sidam à Boeotis ῥοαίαν nominari scribit Agatharclides libr. 19. Ευρωπικῶν his verbis. Atheniensis cum Boeoticis de regionis finibus litigabant, quam sidam nominabant. Epaminondas in ea controversia partes suas defendens, allegansque jura sua, statim ἐ sinistra manu, quod occultum gerebat punicum dextra cepit, & Athenienses rogavit, quo nomine vocarent, responderunt illi sese ῥοαίαν nominare, at nos, inquit, sidam appellamus. In hoc tractu de quo fuit contentio, plurime sunt mali puniceæ, indeque principio nomen inditum. Erotianus σίδα non ipsum pomum sic vocari, sed corticem ait, σίδα δὲ τῆς ῥοαίης λέμματα. Sed proprie σίδα cortex vocatur, ut mox dicam, fructus vero σίδα & ῥοαί sive ῥοαί, quomodo etiam arbor vocatur. Hic notandum, aliud ῥοαί accentu in ultima, aliud ῥοαί, accentu in penultima, significare. Nam Galenus in exegefi ῥοαί exponit, τὰ οὐ συκκάλω πὶ μὲν, ἀπὸ αἰσῶς ἐρηκτότητα καὶ κρεπτότητα ὅσῳ ἐπιπέσειται, καὶ τῆς δὲ κρυμμάτων ὀνομαζομένη ῥοαί, ὡς καὶ ὁ Διοσκουρίδης ἐν τῇ ἀπὸ τῆς ἀπὸ

ἄλλης λέγει. Rhoa sunt arboris mori poma, quæ immatura siccata & tusa obsonis insparguntur, non secus ac is, qui propriè rhus nominatur. Velut etiam Dioscorides dicit libr. I. de materia, (medica.) Credo Galenum dormitasse cum hæc scriberet. Dioscorides tradit libr. I. cap. 108. mora immatura siccata ac tusa rhois vice obsonis admisceri, sed nusquam tradit mora hæc immatura ῥοαί vocari. τὴ δὲ αἰσῶς μὲν ἐρηκτότητα καὶ κρεπτότητα, ἀπὸ τῆς ὅσῳ ἐπιπέσειται, immatura mori poma sicca, acinorum rhois vice obsonis miscetur. Galeni tamen sententia ex Phavorino & Varino probatur. ῥοαί τὰ οὐ τῆς συκκάλω πὶ μὲν, ἀπὸ αἰσῶς (ita lege; male ἀπὸ αἰσῶς edunt) ἐρηκτότητα, & κρεπτότητα ὅσῳ ἐπιπέσειται (male ἐπιπέσειται) καὶ τῆς δὲ κρυμμάτων ὀνομαζομένη ῥοαί, ὡς καὶ τὸ Ἰσπανικῶν. Ubi tale quiddam tradiderit Hippocrates, vel ubi morum immaturum, siccatum, sic vocarit, ignoro. Latini arborem hanc, punicam, fructum, malum punicum vocant. nomen hoc impositum ait Plinius, libr. 13. cap. 29. quod plurimæ puniceæ circa Carthaginem reperiantur: sed circa Carthaginem punicum malum cognomine sibi vendicat, aliqui granatum vocant. Malunt alii non à Pœnis, sed à colore puniceo, quo fructus & flos præditus, punicam vocari. Columella in hortulo.

Mox ubi sanguineis se floribus induit arbor Punica, quæ rutilo mitescit tegmine grani.

Granatum vocari tradit Plinius, quod nomen hodieque servat. Falluntur, qui à granata, Hispaniæ regione, nomen habere putant, quod in ea copiosè proveniat. Ab interiorum granorum multitudinem, nomen granati impositum. Antiquitas mali puniceæ fructum Mercurio dicavit, quod plurimæ huic latebræ essent, ut est in oratione Mercurio adscripta, cujus mentionem facit Clemens Alexandrinus. Apollonius Tyameus malum punicam in honorem Palladis plantari, memoriæ prodidit. Narrant tamen Græci, primo satam fuisse in Cypro à Venere. Punicam, credo, quod flos & fructus eleganti spectetur colore. ut apud Athenæum legitur, Ἰερὸς δὲ ἐν Μελιβοία αὐτὰ τῶν τῶν ἰαμβικῶν ἀπὸ τῆς ἀπὸ ἰδίας, τὰ δὲ Ἰσπανικῶν ἐπιπέσειται.

— Αὐτὰ δὲ ῥοαί

Ὡς ἀγενεῖς τὴν γὰρ Ἀφροδίτῃ ἐν Κύπρῳ
Δένδρον φυτῶσαι, τὸ τὸ φασιν, ἐν μόνον
Βέρβειαι πολυτίμηται.

Eriphus in Meliboea præpositis jambicis illis versibus, Antiphantis stylo ac elegantia maximè propriis, subdit.

— Hæc vero mala punica

Quam generosa! in Cypro namque Venerem
Arborem hanc sævisse fama est, unicam tantummodo,
Magni faciendum præmium.

Fabulantur in Hereo templo Eubææ memorabile fuisse Palladis simulachrum, ex ebore & auro factum, opera Polycleti, quod altera manu punicum gestabat malum, altera sceptrum. Cur malum punicum teneret, Pausanius secretius esse ait, quam ut aliquo fermone eloqui possit, ideoque prætermittendum. An mane punicum habebat ut doceret, rem publicam concordia ac unanimitate constare? an vero malo punico castitatem denotabat? Vero pudori, castitati, ac probitati rubicundum attribui colorem, cuius cognitum. Mali punici cortex puniceus, id est, intensè ruber, & interiora grana, fragrantissimo rubore sunt prædita. Punicum castitatem in sacris litteris denotat. ut 4. cant. legere est, sicut fragmen mali puniceæ, ita genæ tuæ absque eo quod intrinsecus latet. Quare in sacris Hebræorum ritibus locum habuit. Sacerdos enim, ut exodi cap. 28. scriptum est, tabernaculum ingressurus, veste induebatur, à cuius ambitu alternatim mala punica, & tintinabula spectabantur, non sine mystica ratione, ut sacrarum litterarum interpretes docent. Malo punico non tantum concordia, & castitas denotatur, sed, uti extimus cortex plurima continet grana, sic unam fidem innumeros populos sacrae ecclesiæ conservare. utque sub duriori cortice succus latet gratissimus, ita sub duriore lege latere succum suavissimum, quem nobis largitus est Salvator mundi Dominus noster Iesus Christus, Darius Hyftaspis Xerxis parens, cum malum punicum haberet in manibus, à quodam interrogatus, cujusnam rei tantum numerum desideraret, quanta granorum illorum esset multitudo, respondisse fertur. tot Zopyros. Zopyrus vir probus, & nobilis

bilis Persa, ut refert Herodotus, qui, cum Darius Babylo-

uti sativæ cytinus. Idem lib. 7. asserit. Eidem tamen Ga-

Rapta tribus, dixit, solvit jefunia granis
Punica, quæ lento cortice poma legant.

Πολλὰκι σίδης
Πρωτόγονον κυτίνοιο πόροις ἀνήθηνα καρπίν.
Puniceique novos granati collige fructus.

In Metamorph. libris septem grana fuisse ait.

Et cultis simplex dum errat in hortis,
Punicum curva decerpserat arbore pomum,
Sumptaque pallenti septem de cortice granâ
Prefferat ore suo.

Auctores hos gravissimos conciliare quis poterit, si di-

Sed post longas matris querelas indultum est, ut sex

Sicubi odoratas prætexit amaricus umbras,
Carpite, narcissique comas, sterileſque balausti.

Plinius balaustum tam domesticæ quam sylvestris

Σίδης δ' ὕσγνόνεπται ἐπημόνεται ὀλόσχοις
Αὐχενίους, ἵνα λάβῃ καὶ πέρηξ ἐνερόθηται ἀνήη.

Punice item sumas hyacinthina germina mali
Conniventia adhuc, clausisque foventia gemmas
Donec quondam albo nunc undique flore tubescant.

Germina hyacinthina conniventia, calyces vocat clau-

λους έχοντας Ἰσχυρότητας, id est ruffos, vel similes herbae hysgino quo ad colorem (alibi de hysgino plura dixi) postquam flores deciderunt (κοπίους scholiastes flores vocat) caecutientes, id est clausi veluti conniventes, calices mali punici cervicem habentes primum quidem aperti, postea clausi. primum enim aperti sunt, sed paulo post abjectis floribus clausi, nunc autem ex parte quod continet flores mali punicae ὀλεχους calyces dicit, cervicales, id est collares quasi cervicem habentes. Vox ὀλεχοι, à grammaticis pediculi tenaces quibus pendunt poma, exponitur; sed hoc loco calyx est, quo fructus & flos continetur. Dicitur ὀλεχοι ab ὀλο & ἔχω, quod totum vel omnia id est præcipuum tenet, florem scilicet & fructum. Cortex pomi Græcis λέπτος ροιῶς & σίδιον dicitur. Dioscorides lib. 1. cap. 153. καὶ τὰ λέπη τῆς ροιῶς, ἃ πλεῖς σίδια καλεῖται, Ἔς punici mali cortices, qui à nonnullis sidia vocantur. Suidas σίδια τὰ λέπτωρα τῶν ροιῶν. E-mendandam Hefychius. Vulgata lectio habet, σίδια τὰ τῶν ροιῶν λέπια. σίδια γὰρ αἱ ροιῶς, πῆχται δὲ καὶ ἐπὶ πλείων χλωρίων. σίδια κῶκκι ροιῶς. Scribe, σίδια τὰ τῶν ροιῶν λέπη, vel, λεπυρα σίδια γὰρ, &c. Sidia cortices granatorum, sida enim granatum, ponitur ἔς pro omni virore, sidion coccos. Galenus cap. de malo punica, τούτων δι' ἵπ τὰ λεπυρα, καλεῖται δὲ σίδια. Erotianus corticem, putamen mali punicae σίδιον vocari scribit, σίδιος ἔς τῆς ροιῶς λέμεται, sida corium mali punicae. Vel fallitur magnus vir, vel codex corruptus. Nullus Hippocratis extat locus in quo σίδιον pro putamine mali punicae ponitur; plures in quibus σίδιον pro cortice usurpat divinus fenex. Erotianus codicem corruptum ex eo probatur, quod reperiantur codices, in quibus σιδας legitur. Facilis lapsus σιδια in σιδας. Nicander in Alexiph. mali hujus corticem κερπίου κάλυμμα vocat.

Ἡ καὶ που σιδόνει ὀδοβρέξαιο κάλυμμα, Καρπίου.

Hisque ex puniceis extrema putamina malis Adjice.

Falluntur qui κερπίον corticem exponunt, κερπίον ipse fructus, κάλυμμα κερπίου, quod fructus tegit, cortex, putamen. Latinis malicorium dicitur. Plinius lib. 23. cap. 6. *Vulgus coria maxime illo (cortice) perficere novit, ob id malicorium appellant Medici.* Idem lib. 24. cap. 11. *Hujus aridis foliis, ut malicorio coria perficiuntur.* Alii malicorium dictum malunt, quod mali putamen & tanquam corium sit cortice durius, nucis involucro tenerius. Grana interiora solent vocari κῶκκις. Hefychius, κῶκκις αἱ κῶκκις τῆς ροιῶς, καὶ ὅθεν ἔστι, grana mali punici, ἔς unde viscum fit. Vocantur etiam κῶκκις. Pollax lib. 6. cap. 13. κῶκκις ροιῶς ἔς οὗτω καὶ τὸ κερπίον (σπίσμα πυρῶα, intus contentum acinum κερπίον vocat) τὸ δένδρον δὲ ροιῶν εἶποις δὲ τὸν κῶκκιστον ροιῶν καὶ Ἀριστοφάνη δὲ γλυκίαν τ' ἄρα κῶκκιστον ροιῶν. grana mali punici; sic enim semen vocatur; arbor enim ροιῶν punica dicitur. Unde apud Aristophanem malum punicum suis granis spoliare, eximis ne ex acido dulci punico granat Dio-scorides lib. 4. κῶκκις τῆς ροιῶς. Hippocrates tamen κῶκκις να vocem sæpe ponit pro grano Thymelææ, Galenus in exegefi. κῶκκις, κῶκκις τὸ κινῶς ὀνομαζομένης, δὲ τὸ κινῶν δὲ καὶ αὐτὸν ἐστὶν ὅτι κῶκκον αἰσὺ ἀποδύκεν ὀνομαζέται. Coccona granum aut acinum communiter dictum, non granum cnidium, quod etiam ipsum interdum sine adjunctione κῶκκις να vocat Hippocrates. Uti lib. 1. γοισαί. ubi malè legitur αἰνὴ κῶκκις να per ὠ μίγα, κῶκκις να per ὀ μίγα, συμπεριγῶν σπῆρα καὶ κερπίου κῶκκις να; Vertunt, allium ἔς brassicam granaque mali punici admiscere. Agit loco citato Hippocrates de suppressa lo-chiorum purgatione, quam non promovent mali punici grana, sed impediunt; adstringendi enim vi pollent. Granum cnidium egregie lochia promovet. Verte ergo, allium, ἔς brassicam, granaque cnidia admiscere. Quæri solet, an malum punicum inter, ὀπῶρας numerari debeat, an vero inter ἀκρόθρυα. Quæ ὀπῶρας, quæ ἀκρόθρυα dicantur supra lib. 2. cap. 7. docuimus. Geoponicῶν auctor inter ἀκρόθρυα, id est nucea recenset. Ἀκρόθρυα δὲ καλεῖται, ὅσα ἔξωθεν κίλυφο ἔχει, οἷον ροιῶν, περῖκια, &c. Contra Plinius lib. 23. cap. 6. inter opora, id est, poma, recenset. cum ait, punici mali novem genera, primus pomi hujus partus. Varro ex malo punico cibum apes capere cum scribit, inter ὀπῶρας ponit. Nos inter ὀπῶρας punicea ultimum locum damus, primum inter ἀκρόθρυα, ita ut medium quasi sit genus inter ὀπῶρας & ἀκρόθρυα. Malus punica (de arbore loquor) alia domestica, alia sylvestris. Domestica, quo ad fructum has agnoscit differentias Theophrastus; punicum nucleo carens, nucleo præditum, acidum, dulce & vinosum. Acidi meminit lib. 1. cap. 19. οἱ δὲ ἀξίως ὠσπερ ροιῶν; dulcis & acidi mentionem facit lib. 5. de caul. cap.

II. διὰ καὶ αὐτὴ μύλα καὶ αἱ ροιῶς μῦλλον αἱ γλυκίαι τὰς ἀξίως. id est circa mala ἔς punica dulcia magis (σπίσματα putrescunt) quam acida. Rationem addit, ὁμοτέλειαν γὰρ ὁ χυμὸς ἀποδύεται ὡς. quia dulcium succus mutationem facile recipit, quoniam imbecillior. De vinofo & nucleo carentis agit lib. 2. hist. cap. 3. ὅτε καὶ τὸ ἀπύρετον ἀγροῖον ποιεῖν ἤμαρ, ἢ ἐπὶ καὶ καὶ ἀπύρετον ἀπὸ βέλτιον, τούτω γὰρ ἐπὶ ροιῶς ἀκροθρυα ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν Καλικίᾳ συμβαίνει. ἐν Αἰγύπτῳ γὰρ γὰρ τῶν ἀξίως καὶ ἀπύρετον ἔς φησὶν ἴσταν, γλυκίαν γίνεσθαι πῶς ἢ οὐκ ἔστι. ἔστι δὲ Σόλωνος τῆς Καλικίᾳ τὸ γὰρ τὸ ποταμὸν τὸ λεγόμενον Πύραρον, οὐδὲ μὲν καὶ Ἀλεξάνδρου ἀπὸ Δαρείου ἰχθυεῖ. αἱ ροιῶς γίνονται ἀπύρετοι, δὲ ὀλοὺ δὲ ἔς βίου κῶκκις τὸ ὀνίζον ἔχουσι. Vide Comment. Quæret quis, quomodo ἀπύρετοι dicantur ροιῶς, cum grana per omne ævum vinum referant. Nucleo carens punicum duobus modis dicitur, cui mollis & cui nullus nucleus. Magnus Iulius Scaliger exerc. 181. scribit, punica in agro Babylonico nucleo carentia duorum esse generum: unum reperiri, cui ligneus nucleus adeo tener & mollis, ut manus pro nihilo habeatur; alterum, nullum plane nucleum ostendere, sed succo tantum constare. Theophrastus cum nucleo carere scribit, intelligit nucleum habere tenerum & mollem, quod ex initio capituli citati probatur, καὶ ἐπὶ τῆς ροιῶς κῶκκις τὸ γλυκίαν ἀγροῖον, καὶ ἐπὶ ἀπύρετον σπληνῶ. ποδάκις δὲ ἔξῃ αἱ acinis mali punici dulcibus, vilis, ex enucleatis dura ἔς plerumque acida. Unde Athenæus lib. 14. ροιῶς in σπληνῶ καὶ ἀπύρετους distinguit in nucleo prædita duro, & carentia, id est, molli donata nucleo. Plinius lib. 13. cap. 19. *Divisit ἔς in genera, apyrenon vocando, cui lignosus nucleus abest. Sed candidior ei natura, ἔς blandiores sunt acini, minusque amarissimi distincti membranarum.* Antiquus codex habet, sed candidior ei natura: ἔς blandiores acini; minusque amari; distincti membranarum. In utroque exemplari Salmanticensi, ut Pintianus monet apyrenon legitur. Apyrinon per i in tertia nulla ratione defendi potest. Totam hanc periodum scribe, *Divisit ἔς in genera apyrenon vocando, cui lignosus nucleus abest. Sed candidiores natura, ἔς blandiores sunt acini, minusque acidi, distincti membranarum.* Theophrastus, ut jam audivimus, apyrenon vocat, cui mollis & tener acinus; huic nucleum esse sapore vinofo ait, contra cui nucleus durus, ut plurimum nucleum esse acidum. Nullum punicum datur cui amarus nucleus, nullum cui membrana amara. Non scripsit ergo Plinius, amari, sed acidi, nisi placet, Plinium amarum pro acido posuisse. Dioscorides punicam dividit, in urbanam & Sylvestrem. Sylvestrem ait triplicem in flore agnoscere differentiam lib. 1. cap. 154. βαλαύστιον ἔστι ἀνδρῶν ἀγροῖας ροιῶς. εἶδη δὲ ἔστιν αὐτῶν τῶν ὀπῶρων ἀποδύεται γὰρ καὶ λῶκον ἔς πυρῶν ἔς ῥοδῶρον, ἔστι δὲ καὶ καὶ ῥοιῶς. balauustum sylvestris punica flos est, cujus complura sunt genera: reperitur enim candidum, rutilum, ἔς rosaceo colore. Domestica mali punica flori similis est. Primo notandum, hanc florum diversitatem non esse in forma, sed colore: deinde, quod apud Oribasium, ἀπὶ πυρῶν legatur περφορεῶν. Quæ lectio alterius antiqui codicis auctoritate confirmatur, in quo inverso ordine ῥοδῶρον καὶ περφορεῶν scriptum est. Ad nos quotidie purpureo eleganti colore, etiam roseo & candido balaustia adferuntur. Domestica mali punica fructus, ut idem cap. 151. lib. 1. tradit, vel dulcis, vel acidus, vel vinosus. πῶσταν ἄλλοι τὸ γλυκίαν ὀδομαχῶσιν. Doctiff. Cornarius legit, ἦσαν ὀδομαχῶσιν vel κρομαμαχῶσιν, stomacho minus utilis vel inimica. Prior certe lectio non rejicienda. Hæc Plinii fulcitur auctoritate, qui lib. 23. cap. 6. ait; *Ex his dulcia quæ apyrena alio nomine appellavimus, stomacho inutilia habentur, inflationes pariunt.* Quæ inflationes pariunt; ea stomacho non valde amica esse solent; quod de dulci punico scribit Dioscorides, φησὶν αἰσὺ πῶστω ἰσταν καὶ ὀδομαχῶσιν ἔς πῶστωσιν, circa stomachum calorem aliquantulum gignunt; inflationesque pariunt. De acidis hæc apud Dioscoridè habentur. ἢ ὅτι ἀξίως καυσομένη σπληνῶ βοηθεῖ, καὶ ἐπὶ σπληνῶσιν, καὶ ἐπὶ σπληνῶσιν, καὶ ἐπὶ σπληνῶσιν, ὡσπερ ἔστι καὶ ἐπὶ σπληνῶσιν. acida vero æstuantis stomacho auxiliantur, magisque contrahunt, ac feliciter urinam cient, sed ori ingrata sunt, ἔς adstringendi vi prædita. Codex corruptus, & malè quidam vertunt ἀπύρετον, gingivas qui ledunt. Antiquus codex etiam Catacur. habet, ὀδομαχῶσιν καὶ σπληνῶσιν. ὀρι γράτων ἔς adstringens. In aliis codicibus ὀδομαχῶσιν καὶ σπληνῶσιν habetur. Utra lectio præstet, dubito. Acida stomacho utilia, æstuantis quippe stomacho auxiliantur, debilem confortant. Acida ori non ingrata, nisi forte iis qui nil nisi dulcia amant, & insipida. Eo nomine codex præferendus in quo ὀδομαχῶσιν legitur, quod ad vulgatam lectionem proximè accedat. Ἡ δὲ διωδῶν ροιῶν ἔχει δύναμιν. vinosa medias vires obinent. Nicander quoque; tria genera punicorum in Alexipharmacis tradit, vinosum, Promenium & Æginense.

Βρύχοι δ' ἄλλοτε καρπὸν ἄλις Φοινῶδεα σίδης
Χρησίδ' ὄν, οἰνωπῆς π, καὶ λυῦ παρῳδρείον ἔπυσι,
Συῶ δ' Ἐαζηνήτιν, ὅσιν τὰ σκληρὰ κάρφη,
Φοίνι ἀερχήνεντι Δαφροάσουσι καλύπρη.

*Punici crebro, cui Creta est patria, mali
Formosum poterit potu æger sumere fructum,
Oenopesque, & quod promeneum nomine dicunt
Quodque Ægina tulit, tenui quæcunque rubentes
Ac duras cute habent, mollique putamine crustas.*

Scholiastes. οἰνωπῆς, εἰδ' ὅτι ροιῶς καὶ οἰνωπῆς, καὶ παρῳδρείον δὲ εἰδ' ὅτι ροιῶς, ἀνομαζῆς δὲ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ Πρωμῆου Κρητῆος. καὶ τὴν αἰζηνήτιν δὲ ὅσα τὰ σκληρὰ κάρφη τὰ λεπτὰ τοὺς Φλοιούς. Ex Nicandri versibus colligere licet, eos errare, qui ῥοιῶν Punicamque dictam hanc arborem volunt, à Carthagine; cum Creta, ut Nicander canit, ei patria sit. Vinosum quale Punicum satis constat; sed quodnam παρῳδρείον, quodnam αἰζηνήτιν? An promeneum dulce, æginetis acidum? Apud Hesychium παρῳδρείον ῥοιῶν πῖσι. Rectè fecisset, si quodnam esset Punici genus memoriæ prodidisset. An Nicander licentia Poëtica παρῳδρείον pro παρῳδρείον dixit? an verò contra Hesychii codex corruptus? Apud Phavorinum, qui plura ex Hesychio mutuatus est, παρῳδρείον legitur. Verisimile ergo, Nicandrum licentia poëtica παρῳδρείον scripsisse. Promeneion, ut Nicandri scholiastes docet, nomen habet à Promeno quodam Cretenfi; æginetes ab Ægina urbe. Suidas, Αἰζηνήτις, καὶ αἰζηνήτις. καὶ αἰζηνήτις, ὁ δὲ τῆς αἰζηνῆς. Venio ad Plinium. Hic lib. 23. cap. 5. novem, ait esse punici mali genera. *Punici mali novem genera, nunc iterare supervacuum.* Sed quæ hæc novem genera? Ea recensere videtur lib. 13. cap. 19. *Divisit & in genera, apyrinon vocando, cui lignosus nucleus abest, sed candidior ei natura (ita legendum supra dixi) & blandiores sunt acini, minusque amari distincti membranæ. Alia structura eorū, ut in savis, communis. Nucleos habentium quinque species, dulcia, acria, mista, acida, vinosa. Samia & Ægyptia, distinguuntur erythrocomis & leucocomis.* Hæc diligentius examinanda. Inter species nucleos habentium, dulcia numerat, cum dulcia apyrina, id est nucleo carentia. Idem Plin. lib. 23. cap. 6. *Ex his dulcia, quæ apyrina (ita scribe, non apyrina) alio nomine appellavi.* Dicendum pro Plinio, dulce esse punicum, quod apyrinon est, sed inter nucleos habentia, five *καληρόκοκα* itidem reperiri dulce genus. Ergo duo Punica dulcia, apyrinon & sclerococcon. Acre punicum hæcenus non vidi. Galenus austeri facit mentionem; *ἰναγρὸν γὰρ αὐτῶν εἶσι δέξια, πῖσι δὲ γλυκίστα, παλίων ἢ αὐστηροί, &c.* Sunt enim inter ea quædam acida, quædam plus dulcia quam austeria. Quæ Galenus plus dulcia quam austeria vocat, ea vinosa sunt. Sed austerum genus reperitur, acre non datur. An ergo alterum pro altero posuit? Hoc profectò non insolens Plinio. Mistum quoque genus esse ait. Atqui mistum, ut ex Dioscoride colligere licet, ipsum vinosum est. ἢ δὲ οἰνωπῆς μέσση ἔχει δόξα μιν. Ex uno scilicet genere duo conflavit Plinius, quod & alibi observavimus. *Samia, inquit, & Ægyptia distinguuntur erycocomis & leucocomis.* Hermolao pro leucocomis legit *glaucocomis*, idque, quia apud Theophrastum lib. 2. hist. cap. 3. in Aldino & Basileensi codice legitur, καὶ εἰς τῆς ροιῶς κόκκων τῶν γλαυκίστων (vulgo γλαυκίστων, quæ lectio præstat) ἀγλήνης. Locus hic parum pro Hermolao facit, quod eo loco de granis interioribus agit Theophr. cum apud Plinium de frondè fermò sit. Nam non vocatur glaucocome vel leucocome à grano, sed fronde comaque alba, aut glauca. Sed forte scripsit Plinius, *Samia & Ægyptia distinguuntur erycocomis & leucocois.* Iam locus Theophrasti juvaret, scribendumque *glaucocois* probari posset. Sed, ut dixi, vulgata lectio Theophrasti verior. Malus punica humilis & haud magna arbor, vel potius frutex est, magnitudine, cortice, ligni duritia, radicibus eonymo, quæ & anonymus vocatur, non dissimilis. Ramulos promit tenues, exiguis, paucis, oblongis, ac subrectis aculeis, spinosos. Folia parva sunt, longitudine sextantem, latitudine vero digitum raro excedentia, oleæ aut myrti æmula, nitidi viroris, pediculis annexa rubentibus, rubrisque intercurtantibus venulis prædita, graviter cum fœtore aliquo odorata, atque canum halitum, feliumque urinæ graveolentiam aliquo modo referentia. Calyx qualis jam descripsi, oblongus, calathi modo patulus, ore stellatim dissectus, è quo floris folia emergunt tenuia, colore cocineo, agrestis papaveris æmula cum granulis quibusdam mediis capillamentis appensis, ut in rosa. Florum capita,

hoc est fructuum rudimenta, quæ à Theophrasto cytini vocantur, quandoque decidunt. Plurimis enim fœtibus, onusta arbor, alimentum omnibus præbere nequit (alia etiam causa à Theophrasto datur, quam suo loco examinabo.) sed firmioribus & validioribus tantum, imbecil-

Malus Granata.

liores autem prærepto à validioribus succo orbat, à pediculo resoluti cadunt, qui magnam medicis, propter adstringendi facultatem, præstare possunt utilitatem. Qui in arbore manent, pugni magnitudine adolescent, fiuntque poma globosa, brevi pediculo ramis annexa, umbilico in summo lato, amplo, ac dolii plerumq; instar concavo ac profundo. Coriacea membrana teguntur dura, subscabra, foris in obscura purpura subrufa, intus flavescente, substantia, gustu, denigrandi facultate gallis non dissimili. Intrus continentur oblongi, confracti acini, tenui carne, vinoso succo & officulo constantes. Grana hæc intercurtantibus flavis, tenuibusque membranæ, ad favorum aliquam similitudinem disposita, miroq; naturæ artificio distincta. Differunt inter se acini colore ac sapore. Nonnulli enim rufi, alii in purpura sunt candicantes, quidam etiam candicant tantum: sapore nonnulli dulces, alii acidi, quidam vinosi, five potius mixti. Nam omnibus vinosi & præcipue suavitatis sapor. Semina acinis singula carthamo figura & colore satis similia, minora tamen, foris ligneo cortice tecta, intus nucleo prædita. Reperitur etiam, ut observavit doctiss. Valerius Cordus, singulare quoddam hujus mali genus, nullum in acinis semen continens; quale tantum semel vidi, illud fortasse quod *ἀπίρων* Græci vocarunt. Quanquam verisimilius illud genus dici possit, quod semen habet molle & tenerum. ligni five stipitis materies flava est, cortice cinereo vestita. Sylvestris punica, domesticæ ac culturæ per omnia similes, asperior tamen, spinisque incultior; florem quoq; fert, sed qui nullo succedente fructu perit, exiguo calyce, plano tamen, & aperto, atq; in quatuor aut quinque partes dissecto exit, densis frequentibusque foliis stipatus, colore ut plurimum rutilo, ac inter sanguineum roseumque medio aspectu jucundissimo, nonnunquam candido spectatur colore; aliquando mixtus videtur ex rutilo & albo. Qui rubentis coloris est, majorem in medicina usum habet, multitudine etiã foliorum differt; quippe tam multiplici cernitur quandoq; folio, colore saturato, ut rosam mentiatur centifoliam. Reperitur flore pleno minore, foliis atro virentibus, calice crassiore, flore minore, tristiore, saturata purpura punicante, à priore differt. Balanstitia elige densis, rutilis, roseoque colore conferta, sanguineo decore aquam inter macejandum coquendumque tingentia, gustu vehementer adstringentia. Quæ pallidiora fuerit è medicina excludenda. Sativa

Sativa punica malus, provenit in calidis meridiem versus regionibus, veluti in Gallia Narbonensi, Balearibus insulis, Italia, Hispania, ac praecipue in regno nunc appellato Granatae, quod a frequentia malorum punicarum (quae vulgo granatae) nomen accepisse creditur. Gignitur autem passim etiam sine cultura; ea tamen addita melius proficit. In vinetis enim, viridariis, hortis, aliisque perinde excultis laetior ac vegetior conspicitur. Sylvestris in Africa nascitur, in Syria circa Alepum, ac in ea Hispaniae parte, quae Herculeo freto vicina est, ac Granata vocatur. Apud nos in hortis quandoque visitur; sed magno studio, curaque colitur, & adversus hyemem valde muniri; nec florem nec fructum ob aeris frigiditatem apud nos profert. In Anglicano horto regio Westmestri quotannis floret, sed fructus sequitur nullus. Acini terrae si mandantur, feliciter satis proveniunt; verum nisi hyemali tempore quam diligentissime adversus frigus muniantur, facillime pereunt. Mirandum ergo scribere Theophrastum, quod in Ponto punica etiam locum vicinum opacans ramorum luxuria reperitur. Sed forte ea Ponti pars Batavia calidior, vel solum punicis aptius. Sic laurus quotannis in Zelandia floret, cum nec in Flandria, regione calidior, nec Batavia, Zelandiae vicina, floreat, ac in eadem adversus hyemem muriri debeat; quod etiam in Flandria fieri audeo, cum in Zelandia aeri etiam frigidissimo committatur.

Ἄπιος δὲ, &c. Inter fructus horarios non ultimum locum obtinet pyrus. Antequam pyri aggrediar historiam, exponendum, qui fructus horarii five ἀργείοι vocentur, quod saepius de talibus fructibus fiat mentio. Ὁ ἀργεῖος fructus describit Galenus lib. 2. de aliment. facult. cap. secundum, ubi ait, ὄργανοι τούτοις ὀνομαζοῦσι οἱ Ἕλληες ἐκείνου τὸ κριθόν, ἐν δὲ μεσοῦντι τῷ ἔργῳ ἐπιβλήτω ἄλλοις συμβαίνει. Χρόνος δὲ ἐστὶν οὗτος ἡμέραν πρὸς ἀργεῖον. καὶ τούτων οὐδὲ τὸ χροῖον ἀπαντες εἰσὶν οἱ ἀργεῖοι καλούμενοι καρποὶ, πῶς ἴδω ἢ δὴ ὡς ἄλλοις ὀνομαζοῦντες, εἰσὶν δὲ ἀργεῖοι, πῶς δὲ ἀκμαζοῦντες, ἢ καὶ τῷ ἀκμῶν, ἢ ὡς αὐτῶν. ἀργεῖος δὲ αὐτῶν ὀνομαζοῦσι οὐκ ὅτι μόνον καὶ τὸ εἰρημῶν ἄλλοις ἄλλοις, ἀλλ' ὡς οἰμαί, διότι ἐκείνοι θουλόμοροι τῶν εἰς ἀπὸ τῆν ἐπιτηδίων, id est, ὄργανοι, anni Graeci id tempus appellant, in cuius medio canaliculam exoritur contingit. Tempus autem id dierum est quadragesima, quo tempore omnes ἀργεῖοι horarii, quos vocant, fructus constant: nonnulli iam declinantes, alii incipientes, alii in suo vigore, aut ultra vigorem, aut citra consistentes, Vocant autem ipsos ἀργεῖους horarios, non quod id temporis solum sint; sed (ut mea fert opinio) quo ipsos ab iis qui ad reponendum sunt idonei, distinguant. Recte ἀργεῖους nonnulli fugaces vocant fructus, quod non diu durare possint, vel per integrum annum servari, ut triticum, hordeum, pisum, aliaque frumenta, leguminaque, de quibus Galenus praecedenti egit libro. Contra horarii five fugaces sunt, mala, pyra, pepones, cucumeres, aliique fructus qui per totum annum haberi nequeunt, postquam perfecte maturi fuerint. Inter fugaces recte numerantur pyra; quippe brevi temporis spatio gratiam, quam habent, amittunt, putrescunt & pereunt. Quod autem pyri unum aut alterum, aut ad summum tertium genus reperitur, quod ad ver durare possit, nihil impedit, quo minus inter ἀργεῖους, horarios, fugaces fructus pyra numerari debeant, Galenus enim eos tantum eximit fructus, qui quovis anni tempore, ac hora, haberi possint; ut legumina, & frumenta omnia. Pyrus Latinis arbor, fructus pyrum dicitur. Graecis arbor fructusque ἄπιος vocatur; peculiariter tamen fructum, τὸ ἄπιον vocant, ut Latini hoc pyrum. Vocis ἄπιου tria etyma habemus apud Phavorinum ἄπιος ἢ ὄργανοι καλούμενοι γαικῶς, ὅτι ὡς ὄργανοι ἐν Ἄπια γίνονται. ἢ ὡς ἄπιος τὸ ἐν δὴ ἄπια τῶν ποσειδῶν, ἢ ὡς ἄπιος τῶν ποσειδῶν, ἢ ὡς ἄπιος τῶν ποσειδῶν, ἢ ὡς ἄπιος τῶν ποσειδῶν. Ἄπιος generaliter ὄργανοι appellatur. nomen impositum, vel quod in Ἄπια regione primum nata pyrus, vel quod in locis siticulosis aridisque proveniat, vel propter succi ipsius qualitatem. Prius etymon probat Theocriti Scholiastes, ad finem eudyl: primi. ἀπῖος δὲ ὅτι ὡς ὄργανοι ἐν Πελοποννήσῳ δεικνύσθαι φησὶν, ἢ ἐκείνου ἄπια. pyra, ἄπιος vocant, quod primum in Peloponneso, quae Ἄπια dicitur, videtur nata. Eandem hanc opinionem defendit Stephanus, qui de urbibus dictionarium posteris reliquit. φησὶ δὲ καὶ τὰς ἀργεῖους τὰς ἐν αὐτῇ τῇ χόρῳ (ἄπια) γινόμενας ἄπιας (scribe ἀπῖος) ἀπὸ τοῦ τῆν ἄπια τῆν λαζῶν. Ister pyrastrum in Ἄπια regione nascentem ἄπιος ab eadem, ab exterioribus dici ait. Contrarium tamen verum esse idem Ister apud Athenæum lib. 14. docet. Peloponnesum scilicet, Apiam dictam, quod pyri plures in ea regione reperiantur. Ἄπια ἢ ἐπὶ ἀπὸ αὐτῶν ἢ Πελοποννήσῳ ἄπια ἐκείνου, ἀπῖος τὸ ἐπιβλήτω ἐν αὐτῇ τὸ φυτόν, φησὶν Ἰσθρὸς ἐν τοῖς Ἀργολοῖς. De pyris τῶν ἄπια ἀγαμ deinceps, quandoquidem ab illis Peloponnesum Apiam cognominant, quoniam ut scribit Ister in Argolicis, in ea regione frequentissima est illa

planta. Et haec quae super prius etymon dicenda sunt; illud tantum addo, postremam sententiam videri probabilior. Alterum etymon ὡς ἄπιος τὸ ἐν δὴ ἄπια τῶν ποσειδῶν, quod locis sitientibus nascatur. Hoc mirabitur quispiam, quippe omnis pyrus locis frigidis & laetis gaudet. Cassianus Bassus libr. 10. cap. 23. τὸ γὰρ ἄπιος (M.S. ἀπῖος) ψυχροῖς καὶ ὑδατοῖς (M.S. eodem sensu ὑδατοῖς) καὶ ὡς ἄπιος χυμῶν χυμῶν. Palladius in Februario tit. 15. Plantas pyrorum mense Februario locis frigidis ponemus, calidis vero Novembri: sed mense Novembri pyra locis tepidis conferenda, ut solo juventur irriguo; ita & florem plurimum proferent, & magnitudinem pomi turgentis acquirunt, nasci tamen tali solo maxime diligunt, quale vinetis diximus convenire, sed laeto solo & validas arbores, & fructus plurimos consequemur. Unde ergo nomen impositum? Phavorinus ait, quod sicca gaudeat. An a contrario? Non ea viri doctissimi opinio. Movit illum, quod vox ἄπιος idem sonat ac μὴ πῖος. Τὸ α enim in compositionibus privationem denotat. ἄπιος ergo quasi μὴ πῖος, non pingue. Loca non pingua, sicca & sitientia; pingua enim non tam humorem, simumque desiderant, quam sicca & arenosa. Hinc pyrum ἄπιον vocatam tradit, quod δὴ ἄπια τῶν ποσειδῶν gaudeat. Etymon illud ingeniosum quidem fatemur, sed verum negamus. Tertium est, ὡς ἄπιος τῶν ποσειδῶν καὶ χυμῶν αὐτῶν, propter succi ipsius qualitatem. Quae illa qualitas? Quod inime sit pinguis. Puto scribendum, πῖος. Eustathius enim pyrum ἄπιον appellari scribit, quasi μὴ ἔχον πῖος. Quod pingui careat succo. Certe Theophr. pyrum aquoso succo praeditum lib. 1. cap. 19. hist. tradit. ἀπῖος ἢ ὑδατοῖς οἶον ἀμπίλου, ἀπῖου, μηλίας. Nullo pingui succo praeditum pyrum extra controversiam. Verisimile ergo ἄπιον dictam pyrum, quod pinguedine careat. Caeterum ἄπιον, quandoque pyrastrum, non domesticam significare cap. 4. hujus libri, cum de medica malo esset sermo, probavi. Significat praeterea herbam quam Theophr. libr. 9. describit cap. 10. vide commentaria. Latins pyrus dicitur, quod fructus ad pyramidis similitudinem a lato in acutum spectet, & in mucronem turbinetur. Supra lib. 2. cap. 7. notavimus pyrum domesticam a Poetis ὄργανοι vocari, proprie tamen significare sylvestrem. Eodem etiam loco quae differentia sit inter ἀργεῖους & ὄργανοι demonstravimus. Diximus praeterea ἀργεῖους proprie pyrum esse sylvestrem. Caput illud adeat lector, videat annotata, supervacuum equidem cenfeo, quae ibi dicta repetere. Hic tantum notamus, quandoque scribi ὄργανοι cum ὄ ut apud Homerum, quandoque sine ὄ ὄργανοι, ut apud Theophrastum loco citato. Priorem lectionem Hesychii probat alphabetae series, ὄργανοι αὐτῶν ὄργανοι, etymon idem Phavorinus tradit. ὄργανοι, κυμῶν αὐτῶν ἀργεῖους, ἢ ὄργανοι δὴ ὄργανοι τῶν ἀργεῖους ἀπῖος. γίνονται δὲ ὡς ἄπιος τῶν ποσειδῶν, ἀργεῖοι γὰρ πῶς ὅτι ἐκείνου καρποὶ, ἀπῖος τῶν ποσειδῶν ὄργανοι proprie pyrastrum, vel ex pyrastrum pyrus nata. nomen a suffocando accepit, fructus enim acerbitate sua penes suffocant homines. ἀργεῖος deducitur ab ἀ, privativa, & ἄργεος usus, quod fructus hujus usus nullus esse solet, nec inter alimenta numerari, aut usum habere, nisi extrema urgente necessitate. In Graecia hoc aeo non ἀργεῖους pyri sylvestres vocantur, sed ἀργεῖους, ut scribit Bellonius, quod ante saeculum unum alterumque nomen habuerunt. Theocriti enim Scholiastes. eidyl. primo scribit. ὄργανοι, ἀπῖος, & ἀργεῖους, ἀργεῖους. ἀργεῖους ἢ ἀπῖος τῶν ποσειδῶν, ὄργανοι οἰοῦνται ἐμποῖν ὄργανοις πῶς οὐσας. Achlades vocantur, quod dum manduntur, strepitum quendam aut molestiam faciunt, ac sint quasi molestia quadam. Pyri sylvestris quaedam genera esse tradit Dioscorides, sed quae ea sint, & quomodo vocentur, non tradit. Urbana pyrus magnam in fructu diversitatem habet, multa quippe genera, immo infinita in Europa inveniuntur. Differunt enim magnitudine, colore, odore, sapore, forma, tempore. Alia quippe tempestive, alia sero matura, alia subito pereunt, alia ad tempus servari possunt; nomina a primis inventoriis, regionibus, aliisque notis invenerunt; quae sigillatim explicari non possunt, cum quaelibet regio sua habeat, & quaelibet urbs peculiaris nomina ipsis tribuat. De pyrorum generibus haec Plinius libr. 8. cap. 15. Eadem causa in pyris taxatur superbia cognomine. Parva haec, sed occyssa. Antiquus codex habet, Eadem causa in pyris taxatur: superba cognomine: parva haec: sed occyssa. Scribe, Eadem causa in pyris taxantur, superba cognomine. Pyrum hoc Columella libr. 5. cap. 10. superbum vocat. Ex quo constat, lectionem antiqui codicis meliorem esse quam vulgati. Duo pyrorum genera, parva admodum, & cito admodum matura. Unum Galli poires muscadelles vocant; rarum apud nos: nam non puto in tota Batavia regionibusque circumjacentibus, tres reperiri arbores. Bura hoc anno 1635. a Consule quodam, cujus nomen excidit, pyra haec

hæc accepimus; promissit arbusculam. Moschum odore referunt, sapore delicato, inter dulcem & acidum medio, adeoque parva sunt, ut pollicis articuli magnitudinē non superent; sed succulenta, ori naribusque grata. Hoc genus non puto describi à Plinio; nihil enim habent, quo taxari possint, quam quod parva sint. Alterum genus apud Belgas familiare satis, *modder-peet* vocant; Parvum hoc, & cum pyro jam descripto maturum, nihil boni habet, nisi quod sit præcox, & in eo superbiat, quod omnium pyrorum, præter jam dictum, primum sit, ac gaudeat eo nomine possessor; ocyssime cadit, (quod alterum genus non facit) diutius si in arbore manserit, farinæ modo mandendo friatur. Doctiss. viri superbium Plinii putant præcox esse Catonis; quorum sententiam probare nequeo; quod Columella, *superbum* & *præcox*, tanquam diversa numerat. *Cunctis*, inquit Plinius, *gratissima Crustumina*. Nomen acceperunt à Crustumio, Italiæ oppido, ubi optima & copiosa erant. Hæc, ut Servius, ait, ex parte rubent. Eorundem mentionem facit Virgil. 3. Georg.

Nec *firculus idem*.
— *Crustumis*.

Crustumia Cellus fragilia ait. Ex pomis, inquit, *cerasium, morum, sorbum, pyrum fragile, quale crustumium vel neavianum*. Dalecampius à Gallis *poire perle* vocari tradit. Neapolitanus *pere giacciole di Roma* vocari tradit. Roma, inquit, *ad nos primitus exportata fuere, ibique è Thuscia. Tenera sunt, succosa, dulcia, alba* (unde *perle* credo nomen) *ex parte rubentia*. A Belgis *Sint Jacobs peet* vocatur. Plinius. *Proxima iis falerna, à potu, quoniam vis tanta luci abundat. Lactea hæc vocantur, in iisque alia colore nigro donantur Syriæ*. Primum verba Plinii examinabimus, dein quænam pyri genera describat, videbimus. Codex antiquus habet. *proxima iis falerna à potu, quoniam tanta vis succi abundat: Lactea hæc vocantur in his: quæ alis colore nigro donant Syriæ*. Scribe, *proxima iis falerna à potu, quoniam magna vis succi abundat. Lactea à candore, alia à colore nigro Syriæ vocantur*. Tria pyrorum genera describit, falernum, lacteum, Syrium. Falernum inquit nomen accepisse à potu; rationem addit, quoniam magna succi copia scatur. Salernum ergo vocatur à succo, qui instar vini falerni dulcis & gratus est. Quali humore turgent, pyra, quæ à dulcis sacchari sapore *supcher-peeren* appellantur. Hæc non alium habent saporem, quam vinum optimum cui saccharum mistum. Pyri hoc genus nemini incognitum. Nonnulli falernum pyrum existimant, quod *fransche hangeweete* vocamus. Horum opinionem non probo, quod pyri illud genus, quod hodie eo nomine insignitum est, non sit succulentum, nec gratum sapore: sed pro ratione locorum, urbiumque, in hac ipsa nostra patria pyrorum nomina admodum variant. Quod n. Amstelodami vocatur *kepserin*, id alibi vocatur *supcher-peet*. Facile fieri potest, ut quod vulgo *supcher-peet* vocant, alibi *fransche hangeweete* nuncupent. Sed librarium in culpa puto, virosque magnos scripsisse *fransche haneel-peet*. Hoc n. vinoso, dulci, aromatico sacco abundat. Sed lacteum hoc à Plinio vocari puto: succo enim præ cæteris est albido, & cortice ex albo virefcente vestitum. Tertium genus, inquit, à colore nigro Syrium. Hoc mirabitur quispiam, & tamen Syria pyra sunt nigra, ut rectè ad hunc Virgilii versum Servius.

Crustumis Syriisque pyris, gravibusque volenis.

Vides Plinium pyri quoddam genus appellare Syrium. Rectè ergo emendavimus, *alia à colore Syriæ vocantur*. Sed Helychio *ευεία* pinguis crassaque toga. *ευεία η παχύια δ αἰνα. ητοι δπό της στυρίας η δπ εν Καππαδοκία γινεται. pinguis crassaque lana, sic dicta à sifryna* (indumentum est è villosis pellibus confitum) *aut quod in Cappadocia fiat*. Ergo à crassitie potius, aut pinguedine nomen Syrii impositum est. Respondeo, antiquissimos Græcos *σύργον* quod nigrum est vocasse. Theocryt. eidyl.

Βομβύκα χαρίεσσα, Σύργον καλέοντι τὸ πάντες
Ἴσχυαν, ἀλιόκωσον.

O Bombyce venusta, omnes te Syram vocant
Tenuem sole adustam.

Scholiastes, *συνελάτουν σε ὀνομάζουσι πάντες, λεπτιὴ καὶ μέλαινα ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ἀλιόκωσον τὸ ὑπὸ ἡλίου κικαρωμένον*. Syriam omnes te vocant, quod tenuis & nigra à sole sis reddita. *Ἀλιόκωσον* significat, à sole ustam. Columella Syrium pyrum ab aliis Tarentinum vocari tradit. Ea, inquit, sunt *Crustumina, regia, signina, Tarentina, quæ Syria dicuntur,*

purpurea superba. Plinius tamen Tarentinum diversum facit à Syrio. Nam inter Græca, inquit, esse Tarentina. Græca, inquit, & in iis Tarentina. Pergit. Quod nam pyri genus Syrium fuerit, ignoro. Baptista Porta genus quoddam vocari ait, *pera caravelle*, quod rubiginoso colore infectum ait. Sequitur apud Plinium. *Reliquorum nomina aliter in aliis atque aliis locis appellantur, sed confessis urbis vocabulis autores suos nobis ostendere, Decimiana, & ex eo tractum, quod pseudodecimianum vocant*. Antiquus codex *decumana*, & ex eo tractum quod *pseudodecimianum* vocant. Apud Macrobium *decimianum* legitur, Columella lib. 12. cap. 10. *decumanum* vocat, ac inter ea quæ servari possunt numerat. In antiquissimo vero codice anno 1482. excuso *decimiana* legitur, ut in vulgatis habetur. *Dolabelliana longissimi pediculi*. Male in antiquo codice *dolobelliana*. Vulgaratam probat Columella. *Dolabellianum*, quod *Engelsen hædet-peet* vocamus. *Pompeiana* (in altero codice, *Pomponiana*) *cognomine mannosia*? A rotunditate nomen habere, & orbiculatum Macrobius, videtur esse, quod *tasel-peet* vocant. *Lyceriana, Severiana & quæ ex iis nata sunt, Tyranniana longitudine pediculi distantia*. In versuto utroque codice *Salmanticensi, licerniana & seviana*. Dalecampius, quia *Marcellus* cap. 20. facit mentionem *scaurianorum*, aut illic legendum ait, *severiana*, aut hic *scauriana*. Apud Columellam. *veniana* habet *Commellini* editio, *Stephani, neviana*; quo modo & in antiquo scriptum est, & lib. 5. & lib. 12. Macrobius codex *nevianum* vocat. Hæc omnia ostendunt, quam difficulter judicari possit, quæ sit vera lectio. Pro *tyranniana* apud Columellam *turrinianum*, apud Macrobium *turrinianum* legitur. Vera scriptura videtur *turriniana*, quod à Plinio citetur auctor, cui nomen *Turanus Gracula*, in indice lib. 3. ex auctoribus, *Turrinio Gracula, Cor. Nepote, T. Livio. Catone Censorio, &c.* Sequitur: *Favoniana rubra, paulo superbis majora*. Legunt, *Favoniana, rubra paulo superbis majora*; ut sit rubra genus per se, quod Macrobius videtur appellare *rubile*. Nobis vulgata non displicet. *Favoniana dicta videntur, quod favonio flante statim formentur*. Belgis *tijt-peet heng / Dirckgen. Lateriana, Anitiana post autumnalia acidulo sapore jucunda*. Antiquus codex valde corruptus. *Et quæ ex iis nata sunt, Tyranniana, post autumnalia acidulo sapore jucunda*. Macrobius hoc pyri genus vocat *lateresianum, Columella, lateritanum*. A laterum colore nomen habere videtur. *Poire prevoist Galli* vocant. *Anitianum Columella anicianum* vocat, vel, ut in antiquo codice habetur, *anitanum*. Scribe *anitiana, Post autumnalia acidulo sapore jucunda*. Post autumnalia Belgis *tijt-honte*. *Tiberiana* appellantur, quæ maximè *Tiberio principi placere, colorantur magis sole, grandescuntque, alioquin eadem essent quæ Lyceriana*. *Tyberianum pyrum Galli poire forest* vocant. *Patriæ nomen habent, ferissima omnium, Amerina, Picentina, Numantia, Alexandrina, Numidia, Græca, & in iis Tarentina*. Et hoc loco corruptus antiquus codex. *Tiberiana appellantur, quæ maximè Tiberio principi placere, colorantur magis sole, grandescuntque, alioquin eadem essent quæ lyceriana, longitudine pediculi distantia*. *Favoniana rubra, paulo superbis majora, lateriana, anitiana, prime nomina ferissima omnium Ameriana, Picentina, Numantina, Alexandrina, Numidiana, Græca, & in iis Tarentina*. Vides omnia inverfo & perturbato ordine scripta esse? In utroque Salmant. *Picentina minuta* habetur. *Amerinum* putant doctissimi viri, quod *S. Thomas peet* Belgarum populus vocat; ego vero pyrum istud puto, quod Plinius Græcum vocat, *Græculum* Macrobius. Plinius ad cap. finem. *In iis ferotina ad hyemem usque ad matrem pendunt gelu maturefcentia, Græca, ampullacea, laurea, sicut in malis ameriana scapriana*. Pyrum, quod Sancti Thomæ vocant, *Novembri demum mense maturum est, & per totam hyemem usque in mensem Aprilem, servari potest*. *Signina, quæ alii à colore testacea appellant, sicut onychina purpurea*. *Signinum vulgo tijt-peet* vocant; à colore testæ testaceum, à colore arundinis siccatæ *riet-peet*. *Onychina* (ut docet Dalecampius) Plinius *purpurea* interpretari videtur, quod onyx tegumentum conchilii sit; ut ait Dioscorides *purpuratum operculo simile*. *Prima onychina Columella cap. 10. lib. 12. sic purpurea exponunt*. Ego vero, (quia *alabastrites lapis, onyx dictus est, unde Propertius onychem murrheum pro poculo dixit*;

Et cronino nares murrheus ungat onyx;

Quoniam ex alabastro pocula fierent, & Horat. onychem pro alabastro,

Nardi parvus onyx.)

Onychinum

Onychinum, hic interpretor pyrum, alabastro colore simile, vulgo poire cuisse madame: purpureumque hic genus ab onychino diversum esse reor, non autem onichyni vel epitheton vel interpretationem, eodemque modo apud Columellam onychinum exponendum arbitror. Hæc Dalecampius, cuius non improbo sententiam, & quid vero impedit dicere, onychinum dictum, quod unguis instar candicet? Ab odore myrapea, laurea, nardina. *μυραπειον* ab odoris fragrantia, quasi unguentum redolentia. *μύρον* enim Græcis unguentum est, & persæpe moschi odorem unguentum dicunt. Veteres *μύρον* vocabant unguentum pretiosum & aromaticum. In antiquis Macrobi codicibus pessime *marapium* legitur, & apud Columellam libr. 12. mirappium. Myrapium pyri genus de quo supra mentionem fecimus, ac à moschi odore *poires Moschadelles* vocari. Parva hæc admodum sunt, sed quina, sena pluraque uno pediculo exeunt, ita ut natura, damnus, quod in magnitudine patitur colonus, retribuatur copia. Præstantissima esse odore & sapore, supra dixi. Laureum Plinius tarde maturescere scribit: pendet enim in arbore usque in hyemem. Pristinum in Italia nomen adhuc obtinet: nam ab Italis, ut Baptista Porta scribit, *pera laure* vocatur. Cum enim voratur, fauces lauri odore replet, & serotinum est. Nardinum puto, quod vulgo *sasseræen-peer* vocatur, Odorem spirat inter nardum & crocum medium: à croci enim odore nomen habet. Ad finem Septembris mensis maturescit, magnum est, succiq; plenum. *A tempore hordearia, collo ampullacea & coriolana. Bruta gentilitatis cucurbitina, acidula succi.* Antiquus codex; *a tempore hordearia; à collo ampullacea & coriolana. Bruta gentilitatis cucurbitina, acidula succi.* Luxatus est verborum ordo. Scribe, *a tempore hordearia; à collo ampullacea, cucurbitina* (apud Macrol. *cucurbitivum*, sed in antiquiori codice, *cucurbitinum*, quomodo in utroque Salmanticensi legitur.) *Gentilitatis Coriolana, Bruta, acidula succi.* Pyrum hordearium *Sint Jacobs-peer* appellamus, quod circa festum Iacobi, quando hordei messis, maturum sit; ampullaceum, quod instar ampullæ tumet, quale quod *tafel-peer* vocant. Cucurbitinum ab oblonga cucurbitæ figura, *lauch-Hals* nominant. *Incerta nominum causa est barbaricis, Venerisique, quæ colorata dicunt.* Venerium *Venus-peer* vocant, Galli *acciole*. *Regiis quæ minimo pediculo sessilia: patriciis, voconis, viridibusque oblongis.* Antiquus codex, *viridibus oblongisque.* Regium pyrum, quod *soyede groentien* à colore viridi & succo copioso dicunt, vel *bergemotten* à Bergamo, Italiæ oppido. Colore est herbido, minimo omnium pediculo, & compressæ rotunditatis; adeo ut sessile videatur, serotinum est, sapore præstantissimo, succi pleno. Merito ergo ab antiquis regium nomen accepit. *Præterea dixit, volema Virgilius à Catone sumpta: qui & sementina & mustea nominat.* Virgiliti versum supra citavi. Non ait Cato volema pyra mustea & sementina vocari, ut verba Plinii sonare videntur, & doctos accipere video; sed volemum, sementinum, musteum diversum pyri genus. Cato cap. 7. *Pyra volema, aniciana, & sementina, hæc conditiva in sapa bona erunt, Tartina, mustea, & cucurbitina.* Sensus ergo verborum Plinii, volemum nominari a Catone; eundem mustei, & sementini mentionem facere. Volemum pyrum, quod volam manus impleat *χαιροπληθης*, *Wlaem-sche sinout-peer* Belgis. In errore versatur, qui lexicon illud condidit, in quo legitur, volema pyra, quæ à Marone secundo Gorg. celebrantur, esse *ηλοκουθιδος απιον*, *cucurbitina pyra*. Omnes qui de Agricultura & plantis scripserunt, cucurbitinum & volemum diversum pyri genus docent. Falluntur item, qui cucurbitinum à magnitudine & amplitudine dictum putant. A Forma nomen impositum. Sementinum à sementinis, ut Dalecampius docet, ferius, (utitur hoc vocabulo Varro libr. 1. de rust. statim in initio cap. secundi. *Sementitinis* (alii *sementivis*) feris in ædem Telluris veneram) quæ inclinante æstate sationis causa celebrabantur. Meminit alterius pyri generis Plinius libr. 15. cap. 11. *Nec non è pyris quædam libralia appellata, amplitudinem sibi ponderis nomine asserunt.* Librale pyrum Græcis *πυραλαιον απιον*, Belgis *anguisse-peer*, Gallis *poire de bon Chrestien*, omnium pyrorum maximum & gratissimum. Nomen impositum à Gallis, non solum quod in eximia suavitate librale pondus æquet, sed quod tanta teneritudine sit, ut à gustatu, vel in ipso ore statim eliquescat, & perennet, gustatumque toleret; ad Neapolim usque delatum Carolo octavo ibi res gerente, & à felici illa Campania iis dotibus adoptatum. Hyeme crudum coctumque manditur, utique esui peroptimum: ægris innoxie (ut Baptista Porta ait) præbetur; omnium postremum, nec prius, quam

hyemem experiatur, indomita acerbitate mitescat. Apud Batavos rara arbor est, rarius floret, rarissime fructum fert. unum alterumque intra decem annorum spatium fructum tulit. Musteum pyrum à celeritate mitescendi dicitur. Male in vulgatis codicibus Macrobi *musteum* scriptum est, rectè in antiquioribus *musteum*. Apud eundem Macrobi hæc pyrorum recensentur genera, quorum apud Plinium non fit mentio; cirritum, cervisca, calculosum, lollianum, lanuvinum, milesium, orbiculatum, præcianum, fullianum, titianum, rimosum, præcox, mespillum serum, sextilianum serum, valerianum serum; de quibus quod dicam scribamque habeo nihil. Redeo ad cap. Plinii citatum. *Pars hæc vitæ jam pridem pervenit ad culmen experientis cunctis hominibus. Quippe cum Virgilius insitam nucibus arbutum, malis platanum, cerasis ulmum dicat. Nec quicquam amplius excogitari potest. Nul- lum certe pomum novum jam diu invenitur. Neque omnia insita misceri fas est, sicut nec spinas inseri quando fulgura expiari non queunt facile: quodque genera insita fuerint, tot fulgura uno ictu pronunciantur.* Si Plinii ævo quicquam amplius excogitari non potuit, quid de sæculo nostro dicemus, in quo infinita alia excogitata sunt. Duo pyra recentiores describunt, quorum primum, ut Dalecampius scriptum reliquit, in villa Iacobi Regii, pagi quam *Fontaines* vocant, hæud procul à Luduno situm, natum est. E medio hujus corpore folium exoritur. Unde non ineptè quis pyrifoliū *απιόφυλλον* nominarit. Dalecampio placet pyrophyllon, quia melophyllon apud Plinium reperitur, ubi de malorum agit generibus: nobis eadem de causa *απιόφυλλον* vel pyrifolium placet. Alterum genus ex pyro moro insita natum est. Fructus elegantis robore carnis sive pulpæ interioris placet, sed paucos fert fructus arbor; copia non exhilarat colonum, raritate tantum gaudet possessor. Aliud genus pyri sapore gratum colunt Batavi ex pyro malo inserta natum, *pomapota* barbara voce appellant. Forma malum refert, pyrum sapore, succo plenum dulci-aqueo. Verba Plinii examinanda. *Insitam nucibus arbutum, malis platanum, cerasis ulmum dicat.* Apud Virgilium, unde hæc habet Plinius, *ulmis ilicibus insertam* legitur. Virg. libr. 2. Georg.

*Inseritur vero ex fatu nucis arbutus horrida,
Et steriles platanis malos gessere valentes,
Castaneæque fagos, ornusque incanuit albo
Flora pyri, glandemque sues fregere sub ulmis.*

Qui pro *ilicibus* scripsit *cerasis*, deceptus forte est illo vericulo ejusdem Maronis.

*Pullulat ab radice aliis densissima sylva,
Vt cerasis ulmisque.*

De alia re loco citato agit Poëta, nempe, quot modis arbores provenire possint. Miserè & illi labuntur, qui ex verbis primò citatis, malè intellectis, scribunt, ornum esse flore pyri. Non de formis arborum sermonem habet Virgilius, sed de insitione nonnullarum in alias dissimiles, ac natura differentes, veluti mali in platanum, nucis in arbutum, pyri in ornum; atque hoc modo platanum scribit poma ferre, fagos castaneas, nucem arbuti fructum, ulmum glandem, ornum incanescere flore pyri. Plinius, *nec spinas inseri, quando fulgura expiari non queant facile.* Simile quid reperitur lib. & cap. 17. de moro, ubi Plinius ait. *Morus talea tantum, quoniam ramo eam seri religio fulgurum prohibet.* Rectius legetur, *neque omnia insitu misceri fas est.* Quod sequitur, *facile; quotque genera insita fuerint, quando tot fulgura uno ictu pronunciantur;* (ita legi debet.) mysterium quoddam antiquitatis reconditum habet. Tria à Festo fulgurum esse genera traditur, postulare, pestiferum, peremptale. Postulare votorum aut sacrificiorum spectam religionem desiderat. Pestiferum denunciat mortem, aut exilium. Peremptale superiorum fulgurum portentorumque significationem abolet aut perimit. Urbanæ pyri arbor nemini incognita, mali est magnitudine, eamque non raro superat, simplici, crassoque stipite assurgit, materies caudicis sublutea crispæque, admodum tractabilis, ad typos ex ea sculpendos satis idonea, ramis brachiatur plurimis, qui non tam in latitudinem effunduntur, quam altum petunt. Folia ambitu leniter circinata, orbiculata, latiuscula, supernè lævia, splendida, & satis viridia, infernè albicantia: flores foliati, candidi; fructus magnitudine, colore, figura, specie, sapore admodum diversus; magna tamen ex parte oblongus & turbinatus, cute contegitur ut plurimum partim ex luteo vibranti, interdum rubente,

non

Pyrus.

(vide cap. de punicis) Julq; et pichon. pi j melia... (vide cap. de punicis) Julq; et pichon. pi j melia...

Egregii mali fructus, ficusque suaves, (Vel, ut apud Homerum legi diximus, Pyri, punicæ, & pulchri mali poma, Ficus dulces, oleæque valde sistentes.)

non raro fordente; Caro omnibus alba, unum, aut ad summum, alterum genus si exceperis. Nam quæ à croco nomen habet odore est croci, carne ex albo sublutea.

Καὶ μηλίαι. Ad malorum præstantiam facit, quod disputat Plutarchus, Δὲ πὶ τῶν μηλίαι ἀγλαόκαρπον ὁ Ποιητὴς εἶπεν.

Ὅχλαι καὶ ροαί, ἔ μηλίαι ἀγλαόκαρποι,

Quod ostendit vel Plutarchi codicem corruptum, vel Homeri, vel Plutarchum versum hunc male citare.

Ὅχλαι καὶ ροαί, καὶ μηλίαι ἀγλαόκαρποι, Συκαί τε γλυκεραί, ἔ ἐλαίαι τηλεθώσται.

Ex duobus versibus unum carmen exscribentium negligentia, vel nimia scioli diligentia conflatum videtur.) καὶ ἐλαίαι τηλεθώσται. Ἐπίσης οὐδὲ ἰὼ Δὲ πὶ πῆς μηλίαι ὁ Ποιητὴς ἀγλαόκαρπος ἐξαιρέτως προσέειπεν.

Heic quaesitum fuit, cur malum Poeta peculiariter, dignatus fuisset hoc nomine, ut præstantem fructu diceret. Id Trypho Medicus aiebat factum comparatione fructus cum arbore, quem parva admodum & vils aspectu fert pulcherrimum atque magnum.

Καὶ τὰ μὲν εἴρωσεν, τὸν δὲ Φλοὸν ὤλεσε πάντα.

Viriditatem & florem fructuum phloï voce affectisse: esse etiam quosdam de Græcis, qui phloë Baccho sacrificent: quoniam itaque de omnibus fructibus in malo maxime vigor & vires permanent, hyperphlæum fuisse à philosopho nominatum.

Μάλα μὲν ἐν κήλπισι Διονύσιου Φυλάσων.
Κρατὶ δ' ἔχων λόβαν, Ἡρόκλειε ἱερὸν ἔρον.

Neoptolemus dicitur in tē Dionysiadi καὶ αὐτὸς ἴσχει, αἷς ἰσὸς Διονύσου εὐρεθέντων τῶν μήλων, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀποθρύων. Mala Bacchum reperisse his verbis Theocritus Syracusius affirmat.

In sinu Bacchi quidem mala custodiens,
In capite gestans album populum, sacrum ramum Herculis.

Neoptolemus Parianus in Dionysiade refert, & à Baccho inventa fuisse mala, & alios omnes fructus duro cortice totos. Sed non omnia mala invenit Bacchus, verum cydonia Veneri grata, ut supra probavimus. Μήλον Theocrito malum cydonium, ut Euidyl. 5. βάδες καὶ κήλοισι. vide cap. de cydoniis. Arbor ejus Historiam hoc capite proponimus Latinis malus dicitur, fructus malum similiter. Græcis μήλιε arbor, μήλον fructus. Sed apud Græcos vox μήλον latius patet, quam malum apud Latinos; latius etiam sumitur quam pomum apud Romanos. Pomum supra diximus denotare omnem fructum molli cortice rectum, ὀπωρὸν Græci vocant; specialiter autem malum de quo nobis sermo significat. Bonum, ut hoc obiter addum, a potu quasi potum dictum esse. Varro scribit lib. de re rust. cap. 31. In poma quæ insita erunt, siccitatibus aquam aldi quotidie, à quo quod indigent potu, poma dicta esse possunt. Dixi μήλου vocem latius patere, quam pomi. Hoc negant viri in re botanica celeberrimi, Et si, inquit, pomi nomen apud Latinos latius patet quam μήλον apud Græcos, tamen usus obtinuit, ut pomus pro malo arbore, pomum pro mali fructu capiatur. Hæc viri Doctissimi. Notant alii quandoque pomum non pro fructu, sed arbore neutro genere poni apud Plinium, ubi poma putanda esse docet, sicut vites. Idem Plinius quoque pomum dicit, quod alii nucem. lib. 15. cap. 22. ubi de nucum generibus agit. Solum hoc pomum compatiili operimento clausit. Idem apud Ovid. de nuce legitur.

Annua cultori poma referre suo.

Sed non minus late patet vox μήλον. Græci enim omnes arboris fructus μήλοι vocant, aliquando ad certam quandam speciem restringunt. Hesychius, μήλον πῶς κρατὶς Idem, μήλα κρατὶς μὲν πάντες τὰ περὶ ποδῶν, ὅθεν καὶ πῶσα βύρρα, ὅ ἐστι πᾶν δένδρον μιλωντὴ λέγεται, κατ' ἰσχυρῆται δὲ τὸ πῶσα βύρρα καὶ αἶγες, καὶ πάντες δένδρον κρατὶς, ἰσχυρῆται δὲ τὸ μήλιε, καὶ πάντες τὸ δένδρον. Melum omnem denotat fructum mela vulgo significat omnes quadrupedes, unde omnis bursa, hoc est omne corium melote dicitur, peculiariter autem oves & capras (Gal. com. in lex: μήλα τὰ πῶσα βύρρα) omniumque arborum fructus, imprimis vero mali, & omnes arbores. Exemplum ex Homero peti potest, apud quem μήλον pro quavis ponitur arbore. Iliad.

Πολλὰ δ' ὅγε προξέλυμνα χαμαὶ βάλε δένδρεα μακρὰ
ἄυτησιν ῥίζησι καὶ αὐτοῖς ἀνθεσι μήλων.

Multas hic funditus humi prostravit arbores altas
Cum ipsis radicibus, & ipsis arborum floribus.

Alia tamen Scholiastis Theocr. Euidyl. 7. sententia. Hic vult μήλον versu citato accipi pro summitate arborum. μήλα δὲ inquit, πάντες τὰ ἄκρα τῶν δένδρων. Ὁμοίως δὲ αὐτῆσιν ῥίζησι καὶ αὐτοῖς ἀνθεσι μήλων. Vides μήλων vocem latius, vel saltem æque late sumi apud Græcos, quam pomum apud Latinos. μήλον derivatur a verbo μήλω, quod idem atque φροντίζω curo, sollicitus sum; quod Prisci de malis admodum essent solliciti, easque omni cum diligentia & studio colerent. Latinis eadem de causa malus à malo, desidero, expeto dicitur, propter insignem usum alimentarium, cibariumque. Malorum tam multæ sunt differentia, ut nulla regio, nulla urbs, nullum oppidum, nullum castellum sit, quod non privatam quandam suam aut originem, aut insitionem ostendat. Infiniti foret operis omnia malorum genera describere.

Non mihi si linguae centum essent, oraque centum,
Ferreæ vox omnes malum comprehendere formas,
Omnia pomorum percurrere nomina possem.

Quis posset in tanta malorum varietate, nominumque pro cujuslibet regionis, urbis, oppidi, hortulani, ac rustici placito ac diversitate, præsertim cum quotidie novo insitionis ingenio velut nova prodeant, omnia sine errore recensere. In genere tamen hanc malorum damus differentiam. Alia sunt magna, quædam parva, nonnulla ob-

longa, plura rotunda: quædam candida, nonnulla lutea, viridia alia, maxima pars lutea; non pauca rubedinis aliquid habent, contra alia multum, & in totum rubicunda: quædam foris tantum rubra, alia pulpa rubenti prædita, nonnulla rubris maculis, quædam oblongis rubris aspersa. Differunt gustu, quippe plurima pars aqueo, non pauca acido, multa dulci, quædam auctero, alia ex dulcibus subacido vel vinoso, contra alia ex vinoso subacido, quædam inter dulcem & acetescentem medio sunt sapore. Sunt denique præcocia, serotina, media. Videamus quæ veteres de malorum generibus tradiderunt. De malis armeniis, persicis, citriis, & id genus aliis, superioribus capitibus abunde actum; de malis tantum agemus, quæ hoc nomine κατ' ἴσχυρην gaudent, Theophrastus lib. 6. de caus. cap. 24. Malum inquit urbanum & sylvestre: vernorum meminit & serotinorum hoc cap. 6. Cap. 23. l. 3 de caus. malum vernum cultura mitescere ait, & aliquando sine nucleo reddi. Dioscorides malorum vernorum mentionem facit, ac ait sylvestria vernis esse similia. Credo quod natura sua vernum sylvestre, ut ex Theoph. loco citato constat. Hic tria malorum genera describit cap. 161, 162, 163. Plinius plura pomorum genera novit, cujus caput de malis, libri puta 14, examinandum. Malorum plura sunt genera, de citreis cum sua arbore diximus, Medici autem Græci nominant patrie nomine. Quæ peregrina sunt zizipha & tuberes, quæ & ipsa non pridem venere in Italiam. Hæc ex Africa, illa ex Syria, Sext. Papinius, quem consulem vidimus, primus utraque attulit, divi Augusti novissimis temporibus in castrorum aggeribus sata, baccis similiora quam malis, sed aggeribus præcipue decora, quoniam & in tecta jam sylvæ scandunt. Tuberum duo genera, candidum & a colore fericum dictum. Hæc omnia cap. 4. hujus libri examinavimus. Quas describat Plinius tuberes, me ignorare fateor, ad nostram nondum pervenere cognitionem. Pergit, pene peregrina sunt in uno Italia agro Veronensi nascentia, quæ lanata appellantur, lanugine ea obducit struthis quidem persicisque plurimas (de struthis & persicis satis abunde actum:) His tamen peculiare nomen dedit, nulla alia commendatione insignibus. Nec hoc genus mali, si non sit cotoneum, habemus. Reliqua cur pigeat nominatim indicare, cum conditoribus suis æternam propagarint memoriam, tanquam ob egregium aliquod in vita factum. Nisi fallor apparebit in eo ingenium inferendi, nihilque tam parvum esse, quod non gloriam parere possit. Ergo habent originem à Matio, Gestioque, & Manlio, item Claudio Doctissimi viri pro Claudio legant Scandio, tum ex Macrobio tertio Saturnalium, & Varrone lib. 1. cap. 59. Item lib. 1. cap. 59. & Columella lib. 5. scandiana poma celebrant; tum ex veteri utroque exemplari. Nam scandiana, de quibus infra, diversi sunt generis eidem Macrobio & Columellæ. Et statim ante verba, à Matio Gestioque, videtur scribendum Sextio, non Gestio ex Columella; qui volumine quinto Sextiana poma memorat. Macrobius etiam sextianorum pyrorum meminit. Apud Macrobius Saturn. lib. 2. cap. 15. (ubi locus hic in vulgatis editionibus habetur) inter malorum genera Cloatius enumerat scandiana & scandiana. Rubrum, inquit, scandianum, sylvestrem, Virithium, scantianum, tibur. — In antiquissimo Varronis codice anno 1482 Regii expresso lib. 1. cap. 58. scandianum & scandianum numeratur pomum. Conditiva mala struthæ, cotonea, scantiana, scandiana, orbiculata. Eadem etiam lectio in editione anni 1498 reperitur. In vulgatis, sive post annum 1535 expressis, habetur, conditiva mala struthæ, cotonea, scantiana, quiriniana, orbiculata. Pro scandiana reposuerunt quiriniana. Petrus Victorius in doctiff. ad Varronem annotationibus scandiana in antiquis codicibus se reperisse testatur quidem; sed id culpa Librarii factum putat; qui idem verbum una immutata littera, aut ne immutata quidem iteravit, cum aut quiriniana scribendum esset, aut statim ad orbiculata transeundum. Fieri enim potest, ut quiriniana, ab emendatore aliquo hic inculcatum sit. Hæc Victorii sententia. Ego Victorii viri Doctiff. probarem opinionem, nisi impediret Cloatius, qui utrumque genus recenset. Accedit, quod Doctiff. Pintianus in utroque Pliniano Ms. exemplari pro Claudio, Scandio scriptum esse testatur. Plinius. Item Claudio, quibus cotoneo insito ab Appio e Claudia gente, Appiana sunt cognominata, odor his cotoneorum, magnitudo quæ Claudianis color rubens. Antiquus noster codex hæc longè alio sensu legit. Item Claudio a quibus cotoneo insito. Ab Appio e Claudia gente Appiana sunt cognominata: odor est his cotoneorum magnitudoque: sed Claudianis color rubens. In Archetypo Toletano restituit Pintianus, Itē scandio, quibus (lege quibus & coloneo) cotoneo insito ab Appio e Claudia gente Appiana sunt cognomi nata: odor est his cotoneorum magnitudoque: sed

sed scandianis color rubeus. Utrum scandianis an Claudi-
nis legi debeat, non contendam; quilibet sua fruatur o-
pinione. Quæ Claudiãna, aut Scandiana vocat Plinius.
Belgæ joopians & hnooptcechtens vocant. Roseo co-
lore perfusa sunt, sapore non ingrato. Baptista Porta
Neapoli mali quoddam genus ait, Augusto maturefcere
menfe, quod odorem cotoneorum fervat, colore rubro,
tenerum ac rotundum Plinius. Ac nequis id ambitu va-
luisse claritatis & familiaritatis putet, sunt & sceptiana,
ab inventore Libertino, insignita rotunditate. Codex ut-
terque Salmat. & Toletanus, ac nequis ambitum valuisse.
Salmanticensis claritatis è familia. Antiquus noster co-
dex, sunt & scetiana. Fortè sextiana vel sestiana, ut apud
Columellam libr. 12. habetur. Scribendum, & insigni
rotunditate, pro insignia rotunditate. Maxime rotundum
quod tierlappel vocamus. Plinius, Cato adjicit quiriana,
& quæ tradit in doliis condi scantiana. Apud Catonem
cap. 7. scriptum est, quiriniana. Poma, inquit, mala stru-
thea, cotonea, Scantiana, quiriniana, item alia conativa
mala musca & punica. Antiquissimus codex, strucea ha-
bet; quod corruptum. Alioquin in eodem & quiriniana
legitur. Apud Macrobiũ vero quirianum legitur. In
vulgatis Varronis codicibus quiriniartum reperio. Scantia-
na Cato in doliis servari vult; cap. 143. mala scantiana
in doliis, &c. Legendum ergo apud Plinium. Cato adji-
cit quiriana: & quæ tradit in doliis condi scantiana. Scan-
tiana winter-guldellinghen Hadrianus Junius esse scribit,
ac pendere ait ad matrem usque hyemem. Pergit Plinius,
Omnium autem nuperrime adoptata sunt parva, gratissimi
saporis quæ petisia nominantur. Columella pelusiana ait
esse mala. Quæ an eadem quæ petisia asserere non ausim;
quippe Plinius nuper adoptata petisia inquit. Petisia Belgæ
puppelinghen vocant. gratissimi saporis matum, &
brumali tempore expetitur. Patrias nobilitaverit came-
rina & Gracula. Apud Macrobiũ, & Columellam ame-
rina legitur; quomodo etiam scripsit Plinius. Amerina,
cave dicta credas ab America novo orbe. Ab America ur-
be Italiæ nomen habent. Amerina hæc maxime durare
scribit Plin. libr. 15. cap. 16. Maxime durant quæ pa-
radijs-appelen vocant, rubra sunt, & ad mensem Majum
incorrupta manent. Quæ ab Agatha ægæiens-appelen
vocant, ea etiam non facile corrumpuntur. Sed diutius
paradyfi poma servantur. Cetera è causis traxere nomina,
germanitatis coherentia, & gemella nunquam singula in
fortu; coloris serica, cognationis melappia. Antiquus codex.
à colore serica, cognatione melappia. Apud Columellam Sy-
rica legitur. Scripsit Plinius, à colore Syrica, cognatione
melapia. Syrius color rutilus rubensque. Vide caput de
zizyphis, Rutili coloris sunt, quæ hanneliens-appelen
vocamus, quod canthari (vulgo cannam vocant) sint
effigie. Melapia lego. Nomen non accepit è gente aut
familia, sed à cognatione ipsa quam mala hæc cum pyris
habent. Non dubito, quin pomapora sint, five, ut Galli
dicunt, pomme poire, de quibus capite de pyro sermonem
habuimus. Mustea à celeritate mitescendi, quæ nunc meli-
mela dicuntur; à sapore melleo. Varro libr. 1. de re rust.
cap. 59. & quæ antea mustea vocabantur, nunc melimela
appellant. Plinium scripsisse contendunt, mustea, à celeri-
tate maturefcendi, ac quæ sunt Jans appelen voca-
mus, quod circa festum Divi Joannis matura sint, mustea
scribunt. Horum sententia non placet; quod poma hæc
non sint sapore mellea; celeriter mitescunt, & sapore
sunt melleo, quæ à sapore dulci goe-soeten vocantur.
Diosc. lib. 1. cap. 161. γλοκύμηλα vocari tradit. γλάται
δὲ τὸ πρῶτον γλοκύμηλα, id est, dulcia mala, goe-soeten. Or-
bicula à figura orbis in rotunditatem circumacti. Hæc in E-
pito primum provenisse, argumento sunt Græci, qui Epito-
tica vocant. Dioscorides lib. 1. cap. 162. τὴν ἠπιεωπικὰ
λεγόμενα Γραικῶν ἢ ὀρεοκυλάται, ὀρεομαχα, κρηκίαι σαλπικὰ, &c.
epitotica mala; quæ Latine orbiculata vocantur, stomacho
utilia sunt, sed alvum sistunt. Andromachus apud Galenum
lib. 9. πτόπος cap. 15. titulo quæ Andromachus ad dy-
senteriam scripsit, ad malum jam memoratum commen-
dat. ποικί, κροδίαι κ μηλα ὀρεοκυλάται ἢ οὖαι, &c. in margine
scriptum est, ἠπιεωπικὰ. à Belgis ront-appel schijbert, &
schijbelingh vocatur. Mammarum effigie orthomastica. In
altero codice, orthomastia. Belgæ rabautwen, vel, quod
raporum sint effigie, rapautwen vocant. A conditione ca-
strati seminis, quæ spadonia appellant Belgæ. Melofolius fo-
lium unum, à liquando & geminum erumpit è latere medio.
Hæc corrupta & valde depravata. In antiqui nostro co-
dice legitur, à conditione castrati seminis: quæ spadonia ap-
pellant. Belgemella à foliis. Folium enim unum, aliquan-
do & geminum erumpit è latere medio. Corrigitur. à

conditione castrati seminis, quæ spadonia appellant Belgæ.
Sequitur, Melophyllis folium unum aliquando & geminum
erumpit è latere medio. Quæ æquæ ac priora corrupta. Re-
ctius μοιόφυλλα vocarent, quod unum erumpat folium,
certe inde melophyllon dici non credo. Scribe, à con-
tritione castrati seminis, quæ spadonia appellant, vel ge-
mella à foliis, unum aliquando & geminum erumpit è late-
re medio. Lego contritione; quod castrati non præfectis
sed contritis sint testibus. Idcirco enim à Græcis βλαστῶν
vel, ut Suidas ait, βλαστῶν, & βλαστῶν dicuntur. Supra di-
ximus, pyra reperiri, è quorum corpore medio folium e-
rumpit. Quod si tale daretur malum, jam scirem quod
Latini gemellum vocassent. Spadonia Dalecampius vo-
cari ait passé pomme & pommes grillottes à Sabaudis & Al-
lobrogibus. Celerissime in rugas marcescunt pannucea, qua-
si in pannos fatiscencia & rugarum plicas, quod celerri-
me rugosa sint, velut in pannos multos marcescant. Un-
de & pannicea quispiam rugosam interpretaretur. Græci
ρυνιδῆς μήλοι vocant, quod celeriter rugis crispetur. Ge-
schjuiimpelbe appel à Belgis nominatur. Stolidæ tument
pulmonea. bobbers & pot-appelen quasi ollaria Belgæ
vocant. Sunt quibus sanguineus est color, origine ex moro
instita tracta. Rubelliana hæc ruellio dicuntur, rubella
Budæo, Belgæ soomer-guldellinghen vocant, ut vult
Hadrianus Junius. Sed ut pyra moro instita succo pulpa-
que constant rubra; ita mala moro instita rubra carne
constare puto, qualem non habent jam nominata mala.
Apud Macrobiũ hæc etiamnum malorum genera nu-
merantur, Prosmum (quod forte pelusinum Columellæ,
petisium Plinii) tibur, verianum, & ogranum, vel, ut in
ultima habetur editione, ogratianum. Pro tibur, lege ti-
burium ex Horatio.

Picenis cedunt pomis tiburta succo.

Nam facie præstant.

Matii malum à Macrobio mattianum vocatur, quo-
modo & apud Athenæum legitur, libr. 13. τὸ δὲ ἀνδρῶν φι-
λοι πάντων μάλιστα τῆς γούμας τὴν ἐν τῷ γούμας ἀνδρῶν
Ματτιανὴ καλοῦνται, ἀπὸ τῆς κρηκίαις λέγεται, ὅτι τὴν
κρηκίαις ἐπὶ τῆς ἀκροῦς ἄλλων. Ego vero, amici viri, omnium
maxime sum admiratus mala Rome venalia nomine Mat-
tiana, quæ advehi ferunt quodam pago, sito in Alpibus propè
Aquileiam. Fuerunt quædam mordiana fetania & plata-
nia dicta. Τα δὲ σιτηνια (inquit Athenæus) λεγόμενα ποσειπ
δὲ ἀπὸ τῆς σιτηνίας ὀρεοκλάται, ὅτι ὀρεομαχα δὲ τὴν Ἰο-
διανὰ καλοῦνται γίνονται μὲν καλλίστα ἐν Ἀπολλωνίᾳ τῆς Μορδῶν λι-
γυρῆς, ἀπολογοῦνται δὲ τῆς ὀρεοκλάταις. Scribo ὀρεοκυλάταις, vide
quæ supra dixi. Setania & platanaria quæ nominant, succi
bonitate commendari, propterea quod excernuntur faci-
le, sed ventriculum nihil juvare; quæ Mordiana vocant, &
oprina & speciosissimaque nascuntur Apollonia, quam Mor-
dianam nominant, proportionem respondere orbiculatis. Nostra-
tes hondert-merck vocant. Sunt familia orbiculatis, quæ
schijbelinghen vocari diximus. Redeo ad Plinium; Cun-
elis vero quæ fuerunt à sole partes rubent. Hoc an verum
nescio, multa tota lutea, in quibus rubedinis nihil. Plinius,
Sunt & parva gratia saporis, atque etiam acutiora odore
sylvestria. Id peculiare improbitatis & acerbatis convi-
cium (archetypum Toletanum, peculiare improbitatis a-
cerbitatis convivium.) sed vis tanta, ut aciem perstringat.
Dacis ferme vilissimis (Dalecamp. vilissimum) nomen
quantquam primis adventu, decerpique properantibus. Di-
verla lectio exemplaris Salmanticensis, nec diuim-
landa, ut optime Pintianus monet. Dat & farina vilissi-
mis nomen. Talia paucò & exiguo constant succo; nomen
non incidit. Malus arbor est mediocris, quæ tractu tem-
poris in altam etiam excrescit arborem; caudice simpli-
ci, mediocriter crasso, cortice non valde scabro, sed me-
diocriter crasso: ramos ex stipite statim mittit inconditos,
in latum, longumque sese expandentes: folia viridia, ro-
tundis longiora, mucronata, ut ait Plinius, carnosa, per
ambitum leniter serrata, instante hyeme decidua, Majo
menfe renascentia. Flores quinque folii, non parvi, colo-
re candicantes, sed frequentius ex albedo & diluto pur-
pureo rubentes. vere hos emittit. Fructus, ut dixi, colore,
sapore, magnitudine, forma differt. Hujus superior pars
floris specimen retinet, inferiore, qua sinuosus est, pedi-
culus adhæret brevis, cum quo arbori annectitur. Con-
stat fructus exteriori cute, carne & femine interio-
re, quod in membranaceis duriusculis loculis inclu-
sum in medio residet, & cortice quidem nigricat, me-
dulla vero candicat. Radicibus nititur paucis, non in
profundū actis, sed summa tellure vagantibus. Sylvestris
malus

catum nego. Æschylus sycaminon dixit mori fructum esse, sed non rubi; quæ etiam morus dicitur, à mora si- ve morando; quod arborum postrema frondes germina- que producat, Plinius libr. 18. cap. 27. Cum germinare videris morum, injuriam postea frigidis timere nolito, eadem de causa sapientissima fertur. Idem Plin. lib. 16. cap. 25. morus novissima urbanarum germinat, nec nisi novissima, ob id sapientissima arborum. Pontianus.

*Mox ubi jam sapiens cepit frondescere morus,
Ante quidem sapiens, nunc ambitiosa, nec ullum
Quæ pariat pomum, sed serica pensa ministrat.*

Mori folia bombycum alimentum esse nemo ignorat. Malunt alij morum non à mora, sed à Græca voce *μαωρῶν* nigrum nomen accepisse. Sed à Græcis mori vox ad Latinos non venit; verum contra à Romanis ad Græcos. Belgis *Moerbesie* dicitur, id est, Lutosâ bacca, quod mox quasi in palustre quoddam lutum solvatur, quod Græcis *μαωρῶν* nigrum; quippe paludosa & uliginosa nigra sunt. Palus nigra est, Belgæ *moeras* vocant. Non opus ergo excutiant Romani, excutiant Græci omnia sua serinia, nihil opus volvant ac revolvant omnes suas antiquarias merces; facile invenire possant, quo mori vocabulum referri debeat. Belgæ à Romana voce, *Moerbesie* habent, Latini morum à Græco vocabulo *μαωρῶν*. Et hæc causa cur *μάωρ* apud Græcos brevè apud Latinos longum,

— *Hærentia mora rubet.*

A Græco *μαωρῶν* contractū *maur* & *moer*, adde *besie*, id est, baccum, habes unde *Moerbesie* Belgis dicitur, puta à nigredine. Quod ille ignorare voluit qui omnia à Belgis & Alemannis originè habere satis strenuè, ingeniosè tamen contendit. Immaturus mori fructus cum adhuc rubet, *ῥόον* dicitur. Credo quod eodem colore præditatem, quo mali punici succus. Tres colores ante maturitatem habet morus; primus viridis est, secundus albus, tertius ruber, quartus niger. Viridem sive primum colorem non solent recensere antiqui. Plinius libr. 15. cap. 24. *Moris succus in carne vinosus, trini colores, candidus primo, mox rubens, maturis niger. In novissimis florent, inter prima maturefcunt. Tingunt manus succo matura, eluunt acerba.* Postremum ipsa experientia verum docet. Delent immatura mora, cū adhuc viridia & cædida sunt, maculas, non tantum manus, sed lintheorum, pannorumque à maruris contractas, quæ nullo sinegmate, nulla sapone deleri possunt. Hoc mulierculis cognitum, quæ non amplius tam studiose collaria lineæ, mappasque defendere solent, ne à moris tingantur maturis; facili labore extinguere norunt labem quam morum illud dedit, Notatu dignum, mori succo rubro & sanguinolento exasperari elephantas, atque in hostem atrociores fieri, majorique impetu in prælium ferri; ut docet sacra pagina Machabeorum primo cap. 6. vers. 34. *καὶ τοῖς ἰσραηλῆταις ἰδεῖσαν αἶμα σαφολῆς καὶ μέρον ἔωρῆσθαι αὐτοῖς εἰς πύλαμον.* Pani pastores dedicarunt morum. Id inde colligitur, quod Pana numen suum precibus ac votis nunquam invocare soleant, nisi sanguineo hujus pomi succo corpus antè tinxerint. Mori fructum trinos, inquit, habere colores Plinius; idem ante ipsum *Αἰγυλῶ* cecinit;

*Ἀδελφῆς τε γὰρ μέροισι καὶ μελαγχύμοις,
Καὶ μιλτοπέποισι βέλγεται πτωτὸς ῥόονου.*

*Candidis enim moris ac succum nigrum fundentibus,
Venustoque rubricæ colore tinctis, onusta sunt ejus re-
gionis arbores.*

Sensus est, pendere in eadem arbore mora alia alba, alia rubra, alia nigra, id est, quædam omnino matura; quædam immatura quidem, sed quæ cito maturefcunt, quædam planè esse immatura. Sophocles.

*Πρώτον μὲν ὄψει λάκκον αὐτοῦντα σέλιχον,
Ἐπειτα Φοινίζαντα στρογγύλον μέρον.*

*Primum quidem carnes candidam quæ floret spicam,
Deinde teres atque puniceum morum.*

Ἀρθροῦτα σέλιχον vocat fructus arboris mori rudimentum, spicæ similis. *ῥόον* dictum immaturam morum, vel quod rubrum instar fucci punici sit mali, vel à *ῥόον* fluo, quod fluxiones adstringendi sua vi prohibeat. Immaturum morum *ῥόον* dictum, docet Galenus in exegefi; *ῥόον τὰ ἐκ τῆς συσπῆνιου τὰ μέρον, ἅτινα αἰωροῦ ἐρηρῆντα καὶ κοπίντα τῆς ὄψεως ἐπιπέπτεται, καὶ τὰς καὶ ὁ κυρίως ὀνομαζόμενον ῥόον, οἷς καὶ ὁ Διοσκουρίδης ἐν τῷ πρῶτῳ ἀπέδ' ὕλης λέγει.* *Rhoa*, id est, mori arboris fructus, qui immaturi, siccati & tusi obsoniis insperguntur, non secus ac is, qui propriè *rhus* nominatur. Velut etiam

Dioscorides dicit libr. 1. de materia. Quibus sanè verbis Galenus Dioscoridis verba ex cap. 181. libr. 1. referre videtur. *τὰ δὲ αἰωροῦ μέρον ἐρηρῆντα ἀπὸ τοῦ τοῖς ὄψεως μί-
κροισι.* immatura mora poma, sicca tusa, acinorum *rhois* vice obsoniis miscetur. Hic locus docere videtur *ῥόον* dictum immaturum morum, non à fluo, vel mali punici succo, sed *ῥόον* *ῥόον*, *rhoc sumach* in officinis dicta. Sed nec dicit Dio- scorides *ῥόον* vocari immaturam morum (ut videntur in- nuere verba Galeni) sed *ἀπὸ τοῦ ῥόον* vice obsoniis inspergi. Veteres unum tantum mori noverunt genus, nigrum, quod magnitudine differre tradit Plinius loco citato. *Minimum in hac arbore ingenia profecerunt, nec nominibus, nec insitiis, nec alio modo, quam pomi magnitudine. Diffe-
runt mora Ostientia, & Tusculana Rhomæ. Nascuntur & in rubis multum differente callo.* Non sunt vera mora, nec ad mori arboris historiam referre possunt mora, quæ in rubo nascuntur. Planta enim planè diversa. Utrum mo- ra Ostientia majora, Tusculana minora fuerint, non tradit Plinius, nec ego facile dicam. Recentiores morum aliam albo fructu, aliam nigro dicunt, utramque in hor- tis colunt. Sed audio Ovidium mora novisse alba. Ita vi- ris magnis placet; cum tamen illa non videatur sententia Ovidii. Poëtarum more finxit alba mora, quod pri- mum viridia, inde alba, tum rubra, demum nigra sint mo- ra. Hinc, ut suam historiam de Pyramo & Thybe illu- striorem faceret, finxit, ex sanguine amantium poma, quæ ante alba erant, tincta esse, indeque nigra reddita, cum tamen semper matura nigra essent & fuissent.

*Conveniat ad busta Nimi, lateantque sub umbra
Arboris, arbor ubi niveis uberrima pomis
Ardua morus erat, gelido contermina fonti.*

Mox sequitur.

*Arboris fetus aspergine cædū in atram
Vertuntur faciem, madefactaque sanguine radix
Purpureo tingit pendentia mora colore.*

Quod si Ovidii ævo vel ante extitissent, vel saltem nota fuissent mora alba, veterum aliquis eorum mentio- nem fecisset. Nihil de moris albis apud Theophr. Diosco- ridem, Catonem, Varronè, Columellam; qui genera fru- ctuum, eorumque insitionem studiose describere ac obser- vare solet: nunquam Plinius scripserit, *minimum in hac arbore ingenia profecisse, & ex insitione nullam nisi in ma- gnitudine observatam diversitatem.* Primus mororum al- borum mentionem fecit Cassianus Bassus, undeque nata sint tradidit, nempe ex moro insita populo alba. Locus est libr. 10. cap. 69. *λακκὴ ἰσραηλῆταις ἢ ὀφθαλμιαθῆσι* (scribe *ὀφθαλμιαθῆσι*) *ἀπὸ συσπῆνιου, συσπῆνιου λάκκα φέρει* ma- le interpretantur. si populus alba inseratur aut inoculetur in morum, alba mora facit. Non tradit hoc Græcus auctor; falsum præterea est. Castanea insita pyro folia & fructum castaneo forma similem fert, sic punica aurantiæ, si inse- ratur. Fructum forma punicæ similem, foliaque iidem si- milia feret. Idem de aliis dicere licet Fagus insita malo, non mala produceret, sed fagi fructum: contra si malus fa- go inseratur, non fagos sed mala proferet. Verte, *morus*, si populo alba inseratur aut inoculetur, alba mora feret. Pro- prius accedit ad Græcam litteram, si reddas, *populus cui inserata aut inoculata est morus, mora alba feret.* Morus ni- gra arbor est, quæ tardè crescit, diu vivit, ac procerâ tem- poris tractu evadit, ramos crassos in latum ac longū pro- tendens. Caudex ejus non raro crassus, contortus, gibber, ac nodosus, cortice vestitur scabro, lento, flexili ac crasso, cui materia subest robusta, firma, solida, dura, & medul- litus flavescens, qui color temporis tractu, in nigrum mu- tatur. Folia lata, rotunda forent, nisi in summo essent a- cuminata; duriuscula sunt, & crassiuscula, ex viridi ni- gricantia, scabra, & secundum margines ferrata, nonnulla vitiginea aliquando, rarius tamen spectantur; flos parvus; lanuginosus, virens. Forma julo similis; succedit fructus oblongus veluti ex granulis congestus ac coacervatus, moro in rubo nascenti similis, sed crassior, longior, & multo major initio virens, deinde ex luteo candidus; pos- tea rubens, ubi maturitatem assecutus est; è rubro niger; succo tamen quo scatur, rubens. Radicibus nititur magnis ac firmis, sed non altè descenditibus, verum summo e- spite longissimè divagantibus, ac in multas propaggines sese spargentibus. Radices hæ, præsertim cortices, flavescunt, qui & gustu sunt amaro. In hortis feritur, ac plan- tatur. calida & sicca loca desiderat, lætūq; amat solum. in humido deterior redditur, & pauciora pignit mora. Omnes uno ore afferunt, mora sanitati admodū adversari, morbos parere pestilenciales ac gravissimos. Magni no- minis Amstelodamenfis Medicus, efferre solebat, toti Bataviæ

Morus.

Baraviae unam mori sufficere arborem; Memorabile tamen quod Hegesander apud Athenæum tradit; Πεθεμε... οὗτος δὲ ἐστὶν ὡς φησὶν Ἡγήσανδρος κρητ' αὐτὸν τὰς συκμίνους, σὰν σὺν... καὶ κρητὸν ἐπὶ τῶν εἰρησῶν, καὶ γένοιτο ἐπιδημίου ποδαγρικῶν. πρῶτον... ὡς μὴ μόνον ἀνδρῶν τῶν παλαιῶν ἀλλὰ καὶ παιδῶν, καὶ κρητῶν, & οὐνόχου, ἐπὶ δὲ γυναικῶν. Ρυθέρμος, ut inquit Hegesander, memorie tradidit, ex suo moros annis viginti, fructum non edidisse, & popularem morbum podagram ita fuisse grassatum, ut non solum viros, sed etiā pueros, virgines, eunuchos, mulieres etiam is morbus corripuerit. Folia morus medio

Κ Ε Φ. Ζ.

De platano, & algarum generibus, ac bryo: item de marinis, quercu, & abiete, & vite, & ficu, & palma.

Ε'Ν ὡρὸν γὰρ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης & Φασίνων ἐστὶν ἄλλω παρὰ τὸ Διομήδους ἱερόν. αἰωνίαν δὲ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ πρὸς τὴν καίτοι πολλοὶ μεγάλοι ποταμοὶ παρὰ μὲν αὐτῶν. ἀλλ' ὅσοι εἰσὶν ἐφ' ἑαυτῶν ὁ ποταμὸς. ἔστιν ἡ τῶν ῥητῶν γού, αἰς Διονύσιον πρὸς ἑαυτῶν ὁ τὸ ῥητῶν ἐφύπτευσεν ἐν τῷ ῥητῶν, αἰ εἰσι γὰρ ἐν τῷ γυμνασίῳ, & φιλοτιμηθῆναι, εἰ δὲ διώωνται λαβεῖν μέγιστον. ἐνίοι δὲ παλαιοὶ ἐχουσι παλάτιον, οἱ δὲ πηλέαν, καὶ ἰτίαν οἱ δὲ μὲν εἰκὼν ὡσπερ ὁ Ἄμυγρος. ὡς τὰ μὲν τοιαῦτα κατὰ πρὸς ἐλέγχῃ τῶν ῥητῶν ἰδίᾳ ἡγεῖται, ἐμοίως ἐν τῆς ἀγέλης καὶ τῆς ἡμέρας. εἰ μὲν ἀλλὰ ταῦτα αὐτῶν εἰσι καὶ τούτων ἰδίᾳ πινῶν ὡς διακοσμηθέντων διώωνται τῶν χῶρων φέρειν. ὁ καὶ γὰρ ζυμβαῖνον ὁρῶμεν καὶ ἰδίᾳ ζῶων ἐνίων καὶ φυτῶν. μεγίστη δὲ διαφορὰ ἐστὶν αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν δένδρων καὶ ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν ἰσοληπέων, ἢ καὶ ὡσπερὸν γὰρ εἰπωμεν ὅτι τὰ μὲν, ἐγγεῖα τὰ δὲ ἐνυδρῶν τυγχάνει, κατὰ πρὸς τῶν ζῶων καὶ τῶν φυτῶν. εἰ γὰρ μόνον ἐν τῆς ἐλεσι καὶ ταῖς λίμναις καὶ ταῖς ποταμοῖς, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ φύεται ὑψηλῶν τὰ ἐνία, ἐπὶ τῆς ἐξῶ καὶ τῆς παρὰ ἡμᾶς, καὶ δένδρα. ἐν ὡρὸν γὰρ τῆς παρὰ ἡμᾶς μικρῶν πάντων φύσεων, καὶ οὐδὲν ὑπερέχον ὡς εἰπεῖν τῆς ἰεράτης. ἐν ὁκείνῃ δὲ καὶ τὰ

πολλοὶ καὶ μεγάλοι, ἔρημοι. φιλοτιμηθῆναι. ἐνία τῆς παρὰ ἡμᾶς. ἐν δὲ τῇ ἐξῶ καὶ δένδρα. Theod. ἔρημοι τῆς Scal.

Maji mense nova promit, Octobri Novembriq; cadunt. Floret ad finem Maji mensis; fructus maturos Augusto ostendit. Alba morus ad eam qua nigra non affurgit proceritatem, nec ramos æque latè expandit. Folia quoque minora, imbecilliora, tenuiora, sinuata, albæ populi, aut sambuci montanæ albida flaccida, & dum adhuc humilis ac tenella est, laciniata, & altius infecta quam nigra folia. Fructus minores, ante maturitatem subvirides, austeriusculo sapore, perfectè maturi mellea prorsus sunt dulcedine, ad nauseam potius, quam ad alendum nati; Hanc tamen arborem coloni pluris quam nigra faciunt, propter velleris sericeæ opus. Bombyces enim hujus foliis nutriuntur ac sustinentur; graviora non tantum his sunt, sed melius proficiunt, & ad justam magnitudinem citius perveniunt. Bombyces vocantur vermes, qui sericum nent, ac præbent. Ex erucarum sunt hi genere, serico confecto in aurelias (nostrates poppetiens vocant, transeunt) inde in papiliones (Die vocant) mutantur, veluti & aliæ omnes erucæ. Papiliones isti corpore graves, exiguas pro ratione corporis habent alas, proinde non avolant, sed generationi intenti cito pereunt; mas quidem coitu, fœmina ubi ova excluderit.

Τῆς δὲ ἀγρίας ὕλης, ἐπὶ δρῶν, πηλὴ καὶ μελίαι; Vertunt, ex sylvestribus vero robur, ulmus, malus. Rectè δρῶν robur interpretantur. Quercum sylvestrè robur vocari, supra diximus. μελίαι cum malum reddunt, pessimè agunt. Nec inter sylvestres numerari solet, nec μελίαι malum significat, verum fraxinum, quæ arbor sylvestris.

Ἄλλα ἐπὶ φέρειν. Theod. ἀλλὰ ἐπὶ φέρειν, ἢ μετὰ φέρειν. Ita legendum sensus expostulat.

Ἐν δὲ τῇ Εὐβοίᾳ — τὰ δὲ δένδρα πολλὰ, &c. Τὸ δὲ δένδρον castanea est, ut supra libr. 3. ubi castanæ historiam examinavimus, abunde probatum est. Hesychius δένδρον, τὰ κρήσταν. Eadē & castanea διὸς βάλανος dicta est, ut eodem loco demonstravimus. Sensus est, in quibusdam locis arbores has frequentes esse, in aliis non reperiri, in nonnullis raras esse: castaneam in Timolo & Olympo Mysio frequentem esse; in Ida non reperiri circa Macedoniam & Olympum Piericum raram esse; at vero in Eubœa multas inveniri.

Καὶ παρὰ Ἰταλίαν. Theodorus addit μέγιστον ἔχειν. Quæ necessario addenda sunt, ut sensus sit perfectus.

Ἡ γὰρ Σουβία κρήσταν ἔχει. Intellige majorem coniferam; minorem Gallia Narbonnensis habet.

C A P. VII.

PLatanum enim esse in Adria negant, præterquam circa Diomedis delubrum: inque universa Italia raram esse affirmant, quanquam multi, magnique fluvii utrobique diluunt. Sed locus plane recusare videtur. Dionysius tyrannus major, ambitiosus contendens, in Rhegio consecit in hortis eas, quæ nunc in gymnasio stant, nec ullam magnitudinem capere possunt. Contra, alia loca platanum habent plurimam, alia ulmo & salice scatent, alia tamarice, ut Hæmus. Hæc igitur, quemadmodum diximus, locorum propria ponenda debent pariter in sylvestribus, atque urbanis. Cæterum in quibusdam fieri forsitan potest, ut ager cultu diligentissimo adhibito ferre queat. Quod vel nunc, & animalium, & plantarum quibusdam evenire videmus. Summam vero differentiam naturæ arborum, & ad summam plantarum existimandum, ut inter prima retulimus, quod alia terrena, alia aquatilia ex plantis quoque, ut ex animalibus constant. Etenim non solum in paludibus, lacubus, fluviiisque, verumetiam in mari materiæ quædam proveniunt humiles, & in extero etiam arbores. Quippe in hoc nostro exigua omnia nascuntur, & nihil fere super mare emittat. At in illo, & hæc eadem excedunt, & alia quæ etiam

Dionysius tyrannus major in Rhegio consecit in hortis eas quæ magno studio in gymnasio ponenda debent pariter in sylvestribus, atque urbanis. Cæterum in quibusdam fieri forsitan potest, ut ager cultu diligentissimo adhibito ferre queat. Quod vel nunc, & animalium, & plantarum quibusdam evenire videmus. Summam vero differentiam naturæ arborum, & ad summam plantarum existimandum, ut inter prima retulimus, quod alia terrena, alia aquatilia ex plantis quoque, ut ex animalibus constant. Etenim non solum in paludibus, lacubus, fluviiisque, verumetiam in mari materiæ quædam proveniunt humiles, & in extero etiam arbores. Quippe in hoc nostro exigua omnia nascuntur, & nihil fere super mare emittat. At in illo, & hæc eadem excedunt, & alia quæ etiam

† τὰ δὲ οὐδ' ἴσως ἀν' ἡ. ἴσως ἀν' ἡ. ἴσως ἀν' ἡ. ἴσως ἀν' ἡ.

παιῦτα κ' ὑπερέχοντα, κ' ἔτερα ἢ μείζονα δένδρα. τὰ οὐδ' ἴσως ἀν' ἡ. ἴσως ἀν' ἡ. ἴσως ἀν' ἡ. ἴσως ἀν' ἡ.

lia de arboribus majora longe affurgunt. Noſtri itaque tractus evidentissima communissimaque algarum genera sunt : ignotiora vero , & maxime propria ratione locorum , abies , ficus , quercus , vitis , palma. Horum alia juxta terram , alia pe-

extent: tum autem alia que arboris aequent magnitudinē, que apud nos sunt manifestissima, & maxime communia: que in aliis sunt propria, ut abies. † lato & longiore, colore. † radice hirta, foris rufafa, longa. † Aliud genus folio capillaceo, ut fœniculum, neque viride, neque intenso pallidum, caule carens, sed per se erigitur. nascitur in testis saxis, non quemadmodum alterum à terra. utrumque genus prope oras terrarum nascitur, ac ipsum quidē capillaceum hæret terra, sæpe etiam à mari alluitur tantum, illud autem profundiori mari provenit. nascitur vel sic, Aliud folio capillaceo fœniculi modo, colore nec herbaceo, nec valde pallido, caule caret, sed per se ipsū quodammodo subrigitur: ostreorum testis innascitur & saxis, non quemadmodum alterū, zooster scilicet, in terra ipsa defixum. terra quidē sive littori sive littori vicinum utrunq; sed capillaceum terra sive littori ita propinquum est, ut à mari alluatur tantum, alterum à littore longius distat. nascitur quidem, fœniculaceus. Vide utra magis arrideat. latitudine uti ferunt, ampliore quam ut palmo aquari possit. † Fertur hoc ad mare (cum videlicet refluxum est) introversum, cum fluxu foras. Vel sic, ad internum vero sive mediterraneum mare externi, sive Oceani in fluxu deferretur. vide utram eligas. † appellantque id porrum. Illic locis quibusdam tantum crescit tanquam supra umbilicum. Annum. † imbecilliora, flaccidiora. † Hæc igitur non longe à terra circa mare deprehenduntur. marinus autem phycos quem spongiarii urinando expiscantur in alto mari nascitur. † longe quam purpura præstantior. † est alius fucus gramini similis, quippe folio simili, radice testasque ostraceas. † & abies non longe à terra quidem. † testacea. † abietis ramorumque erecta. † animalium testigerorum (subterjouis quidam cauli ipsi adnascuntur) in ipsis testis hospitantur multipedes, & alia quædam generis ejusdem bestiole, quodque polypi specimen gerit. Hæc itaque terrena, contemplatuque

† ἀλλο γὰρ ἴσως ὁμοιον. † ἴσως ἀν' ἡ. † καλλίων. † ἀλλο γὰρ ἴσως ὁμοιον. † ἴσως ἀν' ἡ. † καλλίων. † ἀλλο γὰρ ἴσως ὁμοιον. † ἴσως ἀν' ἡ. † καλλίων. † ἀλλο γὰρ ἴσως ὁμοιον. † ἴσως ἀν' ἡ. † καλλίων. † ἀλλο γὰρ ἴσως ὁμοιον. † ἴσως ἀν' ἡ. † καλλίων.

Theodorus, cea terrena, malè. τὸ ἴσκιον, terrenum est. At τὸ τελεσιφύκτον φῦλον, non est terrenum, non est ἴσκιον, sed ἐπιφυμιον, ut ita dicam: & tamen est ἀσβεστον.

Ἢ ἢ ἄποψιν ἀποκαλύπτει. Est igitur hic hoc verbum transitivum, cuius usus absolutus est apud alios. Theodorus non expressit illis verbis, Spongiarii deferunt. Melius urinandum eximunt.

Ἢ ἢ ἰσθμίου τὰς πορφύρας. Nota, ἢ χροῖα καλῶν, pro eo quod alius dixisset, καλλίων. Theodorus, color longè purpuram præstat. Immo est, quàm purpura præstantior. Mirum vero purpure genus alga nutritum minoris estimari. si ex alge succe sit color commendatissimus; sane si hoc genere alge alatur illa purpura.

Ἢ ἢ ἰσθμίου τὰς πορφύρας. Theodorus legit, ἰσθμίου τὰς πορφύρας. Quoniam sit οὐκ ἔστιν ἰσθμίου, contractum in rugis, sed in ἰσθμίοις. Theodorus, super ficitilibus. Fortasse super testis ostreaceis.

Ἢ ἢ ἰσθμίου τὰς πορφύρας. Hic dicitur. Explevit plantas minores marinas. Nunc ad majores transit. Itaque commodè potes hinc partiri caput.

καὶ αὐτὸς. Theodorus omisit. Ramorum.

Μικρὰς καὶ ὀφθαλμίας. Theodorus legit, μικρὰς, quia subdit, ὀφθαλμίας. πικρὰς καὶ. Legunt, πικρὰς καὶ ὀφθαλμίας. καὶ ἰσθμίου τὰς πορφύρας. Legunt, πικρὰς καὶ ὀφθαλμίας. καὶ ἰσθμίου τὰς πορφύρας. Legunt, πικρὰς καὶ ὀφθαλμίας.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIONES.

Προσφύκτον ἢ ἀποψιν λεπέδες. Sic & coralliorum frutex procedit, item salix marina, quarum & hic figura. Plinius lib. 25. cap. ult. ex hoc decerpit, sed censura eget, quam indistinctè tradit in alto nasci quercum & abietem, quas Theophrastus ἀσβεστον dixerat. Πικρὰς καὶ ὀφθαλμίας. Rectè, sic & supra pro πικρὰς. Ζῶν ἰσθμίου τὰς πορφύρας. καὶ αὐτὸς ἰσθμίου τὰς πορφύρας. καὶ αὐτὸς ἰσθμίου τὰς πορφύρας. καὶ αὐτὸς ἰσθμίου τὰς πορφύρας.

IOANNIS BODÆI A STAPEL

EN dicitur τὸ ἀπὸ τῆς Ἀφρῆς ἀλάτων. Nemo ignorat platanum a latè diffusis ramis, foliisque latis, nomen impositum. Πλάτανον enim Græcis dilata ac speciosum reddo. Propter hanc speciosam gratamque latitudinem magno in honore habita semper fuit platanus. Plin. lib. 12. cap. 1. Sed quis non jure miretur arborem umbræ gratiâ tantum ex alieno peritam orbe? Platanus hæc est, per mare Ionium in Diomedis insulam ejusdem insulæ tumuli gratiâ primum invehita, inde in Siciliam transgressa, atque inter primas donata Italiae; & jam ad Morinos usque pervecta, ad tributarium etiam pertinens solum, ut gentes vectigal & pro umbra pendant. Ex alieno orbe platanum advectam in Italiam ait. Hoc carpunt viri magni, & critici summi. Nostra, inquit, hæc regio (Hetruria) Romanis hominibus ob asperitatem montium, sylvarumque densitatem, non valde nota frequentataque erat. Quod multis modis intelligi ac certo perspicitur potest. In aliis enim hujus rei argumentis stirpes quoque nonnullæ hic gignuntur, quæ veteres peregrina Italiae esse crediderunt. Platanum certe Plinius huc importatam ex alieno orbe dicit; ac de illa, ut externa arbore, loquitur, & quæ animi causa expetita sit, studiosè que hic conquisit; cuius tamen sylvæ sponste sua nata in agro nostro est. Nam cura hominum platanus illæ satæ credi non debent, cum semper novæ aliquæ illic exoriantur; locustæque ubi nascuntur remotus ab urbe, & cultura omni delicatior sit. Quod si loca hæc celebrata quondam fuissent, nunquam latuisset tam grata arbor, & magno studio ex longinquis usque terris perita. Saltus autem, ubi existunt ingenio ejus terræ platanus est, prope confluentem Sævæ & Arni, qui nunc possidentur à Sacris virginibus à Rosano vocatis; indeque sumunt multi, qui nobilibus stirpibus delectantur; amantemque hanc, ac tantopere probatam veteribus umbram querunt. Theophrastus sane in Italia illam inveniri non negat: quamvis raram hic esse commemorat. Verò tamen ne de importatis aliunde locutus sit, cum addat, non videri hanc sedem nostram, terramque eam gignere. Ficulneo planè & nullius valoris argumento utuntur. Ideòne cura hominum in Hetruria plantatæ non sunt platanus, quod sem-

dam tota obefa ingrediuntur millepedæ: & aliæ quædam generis ejusdem bestiolæ: quodque polypi speciem gerit. Ego sic lego, ἐπιφυμιον ἀδων. In quorum testis hospitatur ἰσθμίου, affelli multipedes. Theodorus aliter legit, quam ἀσβεστον.

Βάλανος ἰσθμίου. Theodorus, glans commoda, utilis potius. Multa sunt commoda, & inutilia, ut federe satirum patremfamilias, cuius uxor, aut villicus nihili sit. Nesciebat ille illam latinitatem, jucundam, gratum, commodum, utile, necessarium, frugi & itaque sepe, & hic, & alibi confundit, ut variat.

Σαπίδες καὶ ἰσθμίου τὰς πορφύρας. Theodorus, homines nantes, atque se immergentes. Sane ὄψιν ἰσθμίου significat, crura movere, & calcitrare. Natantes & vinatorës.

Παῦρ ὀφθαλμίας. Ἢ ἢ ἰσθμίου τὰς πορφύρας. Dele καὶ.

Ἢ ἢ ἰσθμίου τὰς πορφύρας. Theodorus, Spongia, namque quæ phytæ vocantur. Non, sed sic Spongia, namque, & quæ phytæ. Spongiæ species phytæ est, ex Aristotele.

Ἀπλοφυμιον τῶν. Non nominavit: Sed τὸν ὀφθαλμίου significat vulgare, ut corallus, de qua nihil. Sed Thuma lapidescere dixit. Fortasse est muscus ille, qui super corallo. Præterea si non est, error est illius, qui non descriptus: non nostrarum, qui non descripta ne agnoscere quidem dignamur. Videntur enim posuisse operam, ut somniamus.

dit. Ergo sic plenius & lucidius: ἰσθμίου τὰς πορφύρας. καὶ αὐτὸς ἰσθμίου τὰς πορφύρας. καὶ αὐτὸς ἰσθμίου τὰς πορφύρας. καὶ αὐτὸς ἰσθμίου τὰς πορφύρας.

Τούτων (nempè τὰς πορφύρας καὶ τὰς πορφύρας) καὶ ἢ καλῶν. Repone ἀλάτων. Quomodo καλῶν de palma? Στράβων. certe. Nam Βεγγουστῆλος ipse esse asseruit. Πλάτανος. In Crispini lexico ἀπλοφυμιον, legendum ostenditur; quasi illotana, ut finxit interpretes apud Aristot. Ἀπλοφυμιον, Plin. lib. 13. cap. ult. Extra Herculis columnas porri fronde nascitur frutex, & alius lauri & thymi, qui ambo ejecti in puniceum transfigurantur.

NOTE ET COMMENTARIUS.

per novæ aliquæ illic orientur? Ultimus dux Clivæ ab annis 30. loco Emmerica remotiore inculte arido ac sterili jussit feri sylvam pineam: An ergo quia quotannis ex femine deciduo in eadem sylvæ nascuntur novæ pini, dicemus, sylvam istam cura humana istic non esse fatam? Ad studiosos Botanicæ artis novellæ quotannis istinc adferri solent? neque enim longe à patria nostra abest Clivæ. Ipsa in Batavia in agro Zypiano, qui ante 50. annos lacus satis fuit ingens, quercus sylvæ fatæ sunt, quæ quotannis multas novellas proferunt quercus. In horto medico Lugdunensi una tantum platanus à Clariss. & celeberrimo Botanico, anatomico, ac medico P. M. Petro Pavio, viro facundissimo, plantata est, quæ plures è radice emittit novas platanos; an ideo negabit quis. cura Pavii istic non esse plantatam, sed sponte prolifuisse, ut sylvæ Laërptii, de qua apud Theophrastum legere est. Illud negare nolim, si locus five sylvæ in Hetruria celebrata fuisset, futurum, ut nunquam Plinium latuisset tam gratam arborem istic reperiri; sed inde satum non esse eo loco, quis probabit? Plus mille intercedunt anni, interea quid non fieri potuit? Quin multis in locis fata sit platanus, non fit dubium, & ex eo certo concludi potest, quod Plinius ævo ad tributarium pertinebat solum, adeo ut gentes vectigal pro umbra penderent. Sed in exemplo Toletano habetur; ac tributarium etiam detinens solum. Harmenopolus suo seculo non tantum pro solo, sed etiam pro cælo & aère vectigal exactum fuisse à Michaelē Paphlagone imperatore scribit, qui, ut ait, περιμαρτὸν ἂν ἀπὸ τοῦ ἀντιπαραπλήσιου, πρὸς τὸν ἰσθμίου, ἀπὸ τοῦ ἰσθμίου ἐπιπέσειν ἢ περιμαρτὸν διδοῦν ἰσθμίου ἢ χωρεῖν ἰσθμίου ἐπιπέσειν. Ἢ ἢ ἰσθμίου τὰς πορφύρας. An non pro aère & vento apud nos solvit molitor cum pro pistripio quotannis quinquaginta pendet florenos. Redeo ad Plinium; Dionysius prior Siciliae Tyrannus Rhegium in urbem transtulit eas domus suæ miraculum, ubi postea factum gymnasium: nec potuisse in amplitudinem adolescere, & alias fuisse in Italia ac nominatim Hispania, apud auctores invenitur. Hoc adum circa caput urbis æratem. Præceptoris mentem non satis sequitur

sequitur Plinius. *Ἐν Ἰταλίᾳ τῶν Ἀδριατικῶν ἕως τῶν Ἰωνικῶν ἀλάτων.* Id est, Platanum enim negant esse in Adria, præterquam circa Diomedis delubrum, inque universa Italia raram esse affirmant, quanquam multi, magnique fluvii utrobique diluunt. Sed locus plane recusare videtur. Dionysius Tyrannus major, ambitiosus contendens, in Rhegio conseruit in hortis eas, quæ nunc in gymnasio stant, nec ullam insignem magnitudinem capere possunt. Contra alia loca platanum habent plurimam. Apud Theophrastum male legitur *Ῥηγία*. Scribe *Ῥηγία*. Rhegium Italiae urbs in ditione Veneta, vel huic vicina, ut apud Strabonem libr. 5. Geogr. legitur. In hac, ut apud eundem legitur, Dionysius Siciliae Tyrannus vixit. *Πλάτανος ἢ ἡ βρύση, ἢ αὐτῆ περὶς μεγάλη, ἰθαλιῶν ἢ πύργου βελίεια, ἔκ Μάρτυρα ἢ Ῥηγίου, ἔκ Κώμου.* Paulo ante, *καὶ Διονύσιος ὁ τῆς Σικελίας τυραννιστῆς. ὁ ἑστῆναι τὸ ἐπιπέτερον φεῖον συνίστατο τὴν ἀλλοτρίαν ἰστίαν.* Dionysius quoque tyrannus Siciliae, inde equorum ad certamina educatorum armenta instituit. Non fuit Dionysius hic postquam eiectus est regno ludimagister, qui pueros instituit, ut quidam tradunt, nec gymnasium, quod extruxit, fuit schola, in qua bonas artes, linguaeque discabant adolescentibus, sed fuit palæstra, ubi athletæ nudabantur, & exercebantur, ac certabant. In antiquis Plinii codicibus perperam scriptum est, regiam in urbem transfusit. Ignorabant Librarii Rhegium Italiae urbem fuisse. *Domus suæ miraculum.* In Toletano codice non domus, sed domus habetur, ut forte legi debeat, domui umbraculum. Quæ valde probabilis videtur lectio. *οὐδὲ δὴν ἄντι τῶν ἀλλοτρίων μέγας.* Vertunt, nec ullam capere magnitudinem possunt. Quod falsum est, & à Græci auctoris mente alienum. Melius Plinius, Nec poruisse in amplitudinem adulescere. Interpretare; nec ullam insignem capere magnitudinem possunt. Et alias fuisse in Italia, ac nominatim Hispania, apud auctores invenitur. Hæc corrupta sunt. Nihil de Hispania apud Theophrastum, qui ex aliorum sententia in Adria esse negat platanum, nisi apud Diomedis delubrum, ac in universa Italia raram esse tradit. In antiquo codice habetur. *Haud alia fuisse in Italia, ac nominatim Hispania apud auctores invenitur.* Scribe, *Haud alias fuisse in Italia ac nominatim Adria apud auctores invenitur.* Vult in Adria nullas fuisse platanos, quam quæ circa delubrum Diomedis reperiebantur; nec in Italia alias repertas, quam quæ Rhegii Dionysius feverat. Fortasse non male legeretur, *Ἔσπετος fuisse in Italia, ac nominatim Adria apud auctores invenitur.* *αὐτοῖσι δὲ καὶ τῆ Ἰταλίας πάση.* Non puto Plinium adeo amentem fuisse, ut *αὐτοῖσι* pro *ισπανίᾳ* acceperit. In omnibus profecto codicibus, quos vidi, Hispania habetur. Hispaniam si scripserit Plinius, non satis diligenter attendit ad verba liberi. Sequitur. *Hoc actum circa captâ urbis ætatem.* Et hoc sine sensu. Melius in M. S. legitur, *hoc actum circa Capuæ urbis ætatem.* Id est, cum conderetur Capua, urbs illa nobilis Italiae. Pergit Plinius, *tantumque postea bonoris increvit, ut mero infuso enutrientur; compertum id maxime prodesse radicibus; docuimusque etiam arbores vina potare.* Martialis lib. 9. epigram. lib. 11.

Atque oluere Lares commissatore Lyco,
Crevit & effuso latior umbra mero.

Narrant Xerxen potentissimum Persarum regem, umbra platani adeo delectatum fuisse, ut diem integrum sub ea, cum maximo exercitu consumpserit, floccipendens tam brevi voluptate tot copias remorari. Addunt, ob pulchritudinem monili aureo donasse, custodemque præfecisse. Sed Æliani ipsa præstat adferre verba, apud quem libr. 2. variæ historiae cap. 14. legere est. *Γελοῖο δὲ οὐκ οὐδὲ τῆς εἰρησέου καυῆς οὐδὲ καὶ τῶν αὐτῶν ἀφ᾽ ἡδονῆς καὶ ἰσχυρῶς τὸ δένδρον. ἐν Λυδίᾳ γὰρ φασὶν, εἰδὼν φύρεν δὲ μέγας πλάτανου, καὶ τὸν ἡλιον σκείνω κατέκεινον οὐδὲν τὸ δένδρον, ἢ ἐξήσταντο τὰ δένδρα τῆ ἰσχυρῆ, τῆ αὐτῆ τὸν πλάτανον. ἀλλὰ ἐξήσταντο αὐτῆς ἡσχυρῆ πολυτέλει, σερπίλοισι ἔκ ψιλῶν πικρῶν ἰσχυρῶν καυῶν, καὶ μελίδων αὐτῆ κατέκεινον, ὡσπερ ἐρωμένη φύλακα, ἔφασκεν. καὶ τὸ πότερον, τὸ δένδρον καλὸν ἀπῆνθησεν; ὁ μὲν γὰρ ἡσχυρῶν, ὁ ἐπιπέτερος, καὶ μετὲν αὐτῶν αὐτοῖσι κινεῖται, ἀλλοῖσι σκέρματι καὶ σωμαχίοντι εἰς ἄσπερ οὐδὲν. ἐπὶ τῶν φύσι καὶ ἄλλοι οὐκ οὐδὲν εἶναι, ἀλλὰ οἱ καλλοῖ, καὶ ἡσχυρῶν πολλῆ, σερπὶν τὸ σκέρματι, καὶ αἱ ρίζαι ἐν βαθῆσι καὶ ἀσπυρίοντι οἱ ἀνέμοι, καὶ ἀμφιλαφῆς ἢ ἔξ αὐτῆς οὐαί. ἔξ ἀνασπίφουσαι αἱ ἄσπερ, ἔξ ὕδατος τῆ ρίζης ἔξ ὁμοῦ ἀνασπίφουσαι, χλαμύδες δὲ αἱ εἰρησέου, καὶ χροῖτος ὁ τῶ βαρβάρου, καὶ τὰ ἀλλὰ δὲ ὄσπερ, ἢ τὰ αὐτῶν τὸν πλάτανον, οὐκ οὐδὲ ἀλλὰ δὲ ὄσπερ ἀνασπίφουσαι. Ἰδενδύσας ἡσχυρῶν Xerxes ille est, quod cum mari terrisque Iovis operibus posthabitis, novâ itinera, & insolitam navigationem sibi parasset, servavit platano, & arborem coluit. In Lydia igitur, ut rumor fert, cum vidisset proceram platanum, integrum diem ibi commoratus est, nulla postulante neces-*

state, & castra posuit in solitudine juxta platanum. Sed & multiplicem & pretiosum ornatum in ea suspendit, torquibus, armillisque ramos veneratus: & curatorem ei reliquit, quasi custodem & propugnatorem amasiae. Sed quid tandem ex his ad arborem emolumentis rediit? Nam ornatus apposivus, & nihil ad ipsam pertinens, frustra pependit, neque ullum emolumentum ad arboris pulchritudinem attulit. In arboribus commendantur generosi rami, coma densa, stirps firma ac stabilis, radices in profundum actæ, ventorum agitatio, umbra ex iis procedentis amplitudo, cedentes invicem anni partes: aqua partim abveis inducitur ad alendum, partim de celo missa ad irrigandum. At chlamydes Xerxes, & aurum barbari, reliquaque munera, neque ad platanum, neque alterius arboris generositatem quicquam faciunt. Queret quis, & merito, utrum platanum Xerxes majore honore affecerit, an Hortensius? Is enim est de quo Plinius, hic, qui mero nutrit platanum. Macrobius libr. 2. Satur. cap. 9. *Is hortensius platanos suas vino irrigare consuevit, adeo ut in actione quadam, quam habuit cum Cicerone susceptam, precario postulasset, ut locum dicens permittere seculum: abire enim in villam necessario se velle, ut vinum platanum, quam in Tusculano posuerat, ipse suffunderet.* Neutri, salvo meliori iudicio, sinciput sanum fuit. Pessimè Persis consuevit Xerxes. A Græcis enim tanto regi imparibus, devictus fuit; quod negligentia, aliisque rebus inutilibus, magis intenso Xerxi veteres adscribunt. Ab Hortensio res publica magnum damnum non perpeffa. Plinius. *Celebrata sunt primum in ambulatione academiae Athenis cubitorum 36. unius radice ramos antecedente.* Nunc est clara in Lycia gelidi fortis socia amœnitate, itineri apposita, domesticili modo cava 80. atque unius pedum specu, numeroso vertice, & se vastis protegens ramis, arborum instar, agros longi obtinens umbris: ac ne quid desit spelunca imagini, saxea intus crepidinis corona muscosos cœplexa pumices: tam digna miraculo, ut Lucius Mutianus ter. Cos. & nuper provincia ejus Legatus, prodendum etiam posteris putavit, epulatum intra eam se cum duodevicesimo comite largè ipsa thoros præbente fronde, ab omni efflatu securum, optantem imbrium per folia crepitus, lætiorem quam marmorum nitore pictura varietate, laquearium auro cubuisse in eadem. Hæc examinanda. Magna & latis diffusis ramis fuit platanus, quæ cubitorum triginta sex umbram fecit, vel ramos expansos habuit. Non immerito de platano Poeta.

Namque ministrantem platanum potantibus umbram.

Cicero libr. de Orat. 2. platanus quæ ad opacandum locum patulis sit diffusa ramis.

Nobilis æstivas platanus diffuderat umbras.

Exempla quæ adfert Plinius, satis ostendunt *πλατάνου δὲ πλάτανου*, ut dixi, nomen accepisse. Scripsisse videtur Plinius, ut ex Urfino optimè animadvertit Dalecampius; *Cubitorium 36. unius radice ramos agente.* Numo clara est in Lycia, &c. Putavi quondam legi oportere, Nunc clara est in Lydia; Quia Xerxes in Lydia reperit, quam ob pulchritudinem, ut jam dixi, monili aureo donavit. Sed nullam video rationem, cur rejiciatur vulgata. Quippe in Lycia gymnasium quoddam fuit; & verisimile sit, Athletas sese in Lydia sub platani umbra exercuisse. In antiquo codice male legitur, *Ἔξ ἑσπετος protegens ramorum arboribus instar agros longi obtinens umbris:* Sequitur. *Epulatum intra eam se cum duodevicesimo comite largè ipsa thoros præbente fronde.* In aliis codicibus, *largè ipsa thoris præbente frondes.* Utraque lectio ex Scholiaste Nicandri auctoritate defendi potest, qui ad hunc in Theriacis versum.

Σφαίρητι Ἰερειλεχέῳ πλάτανου,

scribit; *Ἰερειλεχέῳ δὲ, ἠσχυρῶ σκείνω. ἐπὶ πλάτανῳ ἔχει τὰ φύλλα ὡς δὲ δύνασιν αὐτῶν σκέρματι, ἡσχυρῶς δὲ αἱ ρίζαι ἐν βαθῆσι ποῦν ἄσπερ οὐκ αὐτῶν φύλλων αὐτῶν.* Id est, *Ἰερειλεχέῳ* dixit, quasi umbrosa, quod lata habeat folia, adeo, ut sub eorum umbra æstate cubari tegique quis possit. vel, quod ex ejus foliis æstate lectus sternitur. Facile vider lectorem, utramque lectionem suam habere fautorem. Plinius, *optantem imbrium per folia crepitus.* Honestior, inquit, Pintianus, quorundam codicum lectio. *captantem imbrium per folia crepitus. lætiorem quam marmorum nitore.* Codex antiquus hoc loco valde corruptus. *Lætioremque marmorum nitore, pictura varietate laquearium auro cubuisse in eadem.* Aliud exemplum Caji principis in Veliterno tute mirati unius tabulata, laxisque ramorum trabibus scamna patula, & in ea epulati, cum ipse pars esset umbræ, 15. conviviarum, ac ministerii

ministerii capace triclinio, quem cenam ille appellavit nidum. Et hæc in antiquo corrupta. Laxeque ramorum trabibus, scamna patula, & in ea epulanti cum ipse pars esset umbrae, quindecim convivarum ac ministerii capacem triclinio: quam cenam appellavit ille nidum. Sed quomodo ille, qui unâ epulabatur pars potuit esse umbrae. Corrigitur, cum impar is esset umbrae. Malo cum Dalecampio legere, circum sparsa umbra. Totum hunc locum in hunc scribe sensum: Aliud exemplum Caji principis in Veliterno rure mirati unius tabulata, luxisque ramorum trabibus scamma patula, & in ea epulati, circum sparsa umbra is convivarum ac ministerii capace triclinio, quam (pessime vulgati codices quem) cenam appellavit ille nidum. Hæc non sunt miraculi loco habenda. Amerfurti sæpe in tilia quæ istic ad multos annos culta est, accubui mensæ, non ego solus, sed plus quam 20. convivæ alii mecum, quos omnes una tilia excipiebat, ac tegebat, adversus ventorum vim, ipsiusque solis ardorem; tam densis patulisque ramis, foliisque est, ut ad mensam ne radii quidem solares pervenire queant. Cæsaris platanum Martialis poeta lepidissimus libr. 9. epigr. 61. laudat.

In Tarsestiacis domus est notissima terris,
Qua dives placidum Cordua Bætin amat:
Vellera nativo pallent ubi flava metallo,
Et linet Hesperium Bractea viva pecus.
Ædibus in mediis totos amplexa penates:
Stat platanus densis Cæsariana comis:
Hospitibus invicti posuit quam dextera felix,
Capit & ex illa crescere virga manu.
Auctorem, dominumque nemus sentire videtur:
Sic vivet, & ramis sidera celsa petit.
Sæpe sub hac madidi luserunt arbore Fauni;
Sæpe sub hac laruit rustica fronde Dryas,
Dumque fugit solos nocturnum Pana per agros,
Terruit & tacitam fistula lata domum,
Atque oluere Lares commissatore Lyæo,
Crevit & effuso latior umbra meo:
Hesternisque rubens dejecta est herba coronæ,
Atque suas potuit dicere nemo roras.
O Dilecta Deis, o magni Cæsaris arbor,
Ne metuas ferrum, sacrilegosque focos.
Perpetuos sperare licet tibi frondis honores,
Non Pompeiana te posuere manus.

Quæ de Cretenfi sequuntur platanu lib. i. hist. c. 15. examinavimus. Poëta arborem hanc non πλατάνου, sed πλατάνισον vocare consueverunt. Phavorinus. πλατάνου, ἢ τοι κτ' ὡς ἄρα γινώσκοντες πλατάνισον καὶ λέγει Ὁμηρὸς, ὡς ἂν εἴη τῆς δουρῆ. τοιοῦτον γὰρ τὸ φύλον ἀναρῶν μὲν καὶ λὸν δὲ τοῖς σκιαστροφουμένοις. διὸ ἐν τῇ Χίρην πλατάνου ἔργον ἱερῶν ἰὼ ἐκ χρημάτων νομφικῶς, ἐνεργαζέτω ἕκαστος σκιαστροφουμένου. ὅτι ἡ γὰρ σκιά ἐστίν. Platanum, quam per paralogem sive transgressionem Homerus pulchram platanisson vocat, ac si quis dixerit aspectu formosam. Planta hæc licet sterilis, pulchra tamen iis qui umbra delectantur. Quare platanus à Xerxe amabatur, quâ & nuptiali modo ornabat; delectabatur enim ejus umbra quoties inducias haberet. Alianus magno exercitus damno id à Xerxe factum ait, cujus, quod antiquior, magis probabilis sententia. Carmen Homeri, quod Phavorinus intelligit, reperitur Iliad. β.

Καλὴ ἕκαστος πλατάνισον ὅθεν ῥέει ἀγλαὸν ὕδωρ:
Pulchra sub platanu unde fluebat limpidâ aqua.

Theocrytus Eidyli. α.

Προῦταί τι εἶφανον λατῶ χαμαὶ ἀυξομένοιο
Πλέξασαι, σκιερὰν κατεθήσουδιν ἐς πλατάνισον.
Προῦταί τῆ δ' ἄργυρέας ἐξ ὀλπίδος ὑγρὸν ἀλειφαρ
Λαζούδμω, σαξέυδμω ἕκαστος σκιερὰν πλατάνισον.

Prima tibi coronam ex humi nascente loto
Necentes in umbrosa suspendemus platanu:
Et prima tibi ex argentea psycide liquidū unguentum
Accipientes, stillabimus sub umbrosam platanum.

Duo platanu genera Plinio: major, quæ platanus & πλατάνου: minor, quæ chamaeplatanus. Plin. lib. 12. cap. 2. Namque & chamaeplatanu vocantur coactæ brevitate. Falluntur qui tiliam vel acrem vulgarem platanum existimant. Neutri pilula aspera. Nicandri Scholiastes, ὁ δὲ κάρπυς αὐτῆς σφαιρική πηλὴ τετρακίς ἐστίν, ὅν δὲ σφαιρῶν εἶπ.

Sed nec tilia habet folia ricino, aut spondilio similia. Dioscorides lib. 3. cap. 90. ἀνοδὸν ἰσὺς φολία ἰσὺς ἔχει, ἢ ποδὶ τοιοῦτα πλατάνου ὡς τὰ σφαιρῶν. Spondylium folia quidem habet platanu quadrantibus similia, ad panacis foliorum figuram accedentia. Lib. 4. cap. 164. φολία δὲ ἕμειο πλατάνου, μείζονα δὲ ἢ λεϊότερα, ἢ μελάντερα. ricinus foliis est platanu, at majoribus, levioribus, ac nigrioribus. Ex his tiliam non esse platanum satis probatur. Magna & procerâ ad-

Platanus.

modum arbor platanus, multis longisque radicibus nixa, ramis prælongis, patulis & amplissime luxuriantibus pater, cortice crasso vestitur, umbram efficiens admodum spatiosam, cujus gratia olim Romanis gratissima, expetita & commendabilis fuit; Folia habet lata, ampla, ricini modo angulosa, vitigineis majora, ex longo & rubenti pediculo pendencia. Flosculos edit ex luteo albo, congestos, parvos. Fructus pilularum instar rotundus, scaber, nonnihil lanuginosus, ferè nucis ponticæ latitudine; in Asia tamen major est & hirsutior, ad juglandis nucis quantitatem accedens. Fontes amat & fluvios. Apud nos peregrina est, & in hortis quorundam colitur; in Asia frequens est; in Hetrusia sylvâ platanorum est, in Cretæ convallibus juxta Athon montem sponte, teste Bellonio, provenit. Apud nos procerâ admodum fit platanus, sed ramos non usque adeo latè expandit; respectu arboris rami parvi. Folia autumnu amittit, novo vere recipit. Hyemem non extimescit, sed gelidissimam fert. Ex crassifis platanu truncis, naviculas confici ab Athor. montis incolis auctor Bellonius. Plinius libr. 24. cap. 8. platanu folia adversari vespertilionibus ait. Alianus νυκτερίδας fugere folia platanu scribit, Νυκτερίς aliis noctua, aliis vespertilio; sic dicta, quod noctu volet. De vespertione, sive, ut aliis placet, noctua, hæc Alianus libr. 1. hist. animal. cap. 37. οἱ πλάτρωι λυμαινώδεις αὐτῶν τὰ αἶα τὰς νυκτερίδας, ἀμύνονται πᾶν σφῶς. αἱ μὲν γὰρ ἀποσπᾶν δὲ μόνον, ἀμύνονται ἐργάζονται ἐ ἀγρῶν αὐτῶν οὐκ αὐτὸ ἐπὶ πύττις φαρμακῶν ἰκτερίδων, πλατάνου φύλλα ἐπιπέσουται πᾶσι καλῶς. αἱ ἢ νυκτερίδες, ὅταν αὐτῶν γαπνάσῃ, ναρκῶσι τὸ γίνονται λυπῶν ἀδύνατοι. Cicōνια οὐκ οὐκ suis perniciem molientes vespertiliones sapientissime vindicant. Quum hæc itaque solo suo contactu ova ipsa sterilia efficiant, hoc remedio uuntur ciconiæ: platanu folia in nidus suos inferunt, ad quæ accedentes, vespertiliones, torpore comprehensæ, perniciem afferre non queunt. Et hæc de platanu.

Oi δὲ μυρική. Μυρική, ut Phavorinus tradit, nomen accepit, quod juxta aquas nascatur. Μυρική, βοτάνη ἀγρῶν, διστάδης, κυπαρισσοειδής, ὡς πικροκῖα ὡς ποταμοῖς. ἢ πικρὸς φύτος ἐστίν, αὐτομάτως ἐν πηδῶ φύομενον. Scribe πικροκῖα, vel ὡς πικροκῖα ἐν πικροκῖα ἐν. Myrica herba agrestis, gravenolens,

lens, forma cyparissina, nomen accepit, quod in fluviiis (juxta fluvios) nascatur. Vel planta est in campestribus sponte proveniens. Qui μυρίκω herbam agrestem, vel sponte in campis nascentem tradiderit, repperi neminem. Arbor est, non herba; graveolentiam quandam habere dum viret non inficias eo, formamque aliquam cyparissimam habere folia, non nego, sed unde μυρίκω nomen accepit, quod juxta fluvios assurgat, imaginari nequeo. Minus longe petitur, δάσ & μύριος, quod stillo & fluo denotat. Μυρίκω nomen impositum, quod fluviorum origo sit ex aquis è montibus fluentibus, ac stillantibus. Becano, ingenio sagacissimo, si quis fidem adhibere velit, ac credere omnia vocabula ab Allemannis ac Belgis originem trahere, facile etymon inveniet. μυρίκω tum sonabit μεετρίχτι, quod divitias aquarum Belgis denotat. Certe ad ripas aquarum libenter nascitur, præsertim iis in locis ad quæ torrentes & flumina non equam restagnant, ut ad Rhenum, ad Tagum, Istrum, aliaque magna flumina. Cum igitur restagnantis aquæ calvitii frutex hic gaudeat, merito apud Græcos unius vocalis mutatione, myrice nomen accepit. Quæ de natali solo myricæ scribit, verissima sunt. Dioscorides lib. 1. cap. 116. μυρίκη δένδρον ἐστὶ χυμώδης, ὡς δὲ λίμνης ἐ πόντος ὑδασι φούδρον. Myrica nota arbor est, apud paludes ac resides stagnantesque aquas nascens. Hæc Botanicis Doctissimis minime placet. In Italia, inquit, oppositum evenit. Nam reperitur in fluminum ripis non in stagnis paludibusque. Quare admirari fatis nequeunt, quod apud paludes nasci dixit Dioscorides. Itaque Dioscoridis codicem hoc loco depravatum credunt, aut in Græcia, secus quam in Italia myricam proximè stagna ac paludes oriri. Apud Amstelodamum mirum in modum crescit tamarix, sed adversus hyemis injurias defendi debet; per quam fecundè alioquin crescit, ac proficit. Amstelodamensium vero terram paludosam esse, nemo negabit, nisi Amstelodamum non viderit. Sed vox λίμνη apud auctores lætè sumitur; interdum pro ipso mari. Hesychius, λίμνη ἢ θάλασσα, ἢ ὁ ὠκεανός. Hac significatione apud Homerum Iliad. 5. ponitur.

Ἐνθα δὲ οἱ κλυτὰ δώματα βένησι λίμναις
Χρῦστα, μαρμαίροντα πτύχαια ἄφθιτα αἰεῖ.

Aliquando fluvium denotat. Suidas, λίμνη ἢ θάλασσα παρ' Ὀμήρῳ. ἢ ὁ ὠκεανός, ἢ οἱ ποταμοί. ὡς τὸ χυμώδης ὀνομασθεῖσιν. Idem λίμνη mare apud Homerum significat, aliquando pro Oceano ponitur, nonnunquam fluvium denotat, itaque generale videtur esse nomen. Dioscorides itaque cum ὡς δὲ πόντος λίμναις nasci tradit, intelligit juxta fluvios maximè provenire. Immo, nisi dicamus Dioscoridem πωτόλορον, vox λίμνης fluvios exponi debet. Στασιμα enim ὑδάτα resides stagnantesque aque, a paludibus, vel nihil, vel parum differunt. Hæc licet ita se habeant, non tamen facile quis persuasere debet, Græcos vocem μυρίκω, à Belgica vel Allemannica voce μεετρίχτι, habere. Græca lingua Belgica Allemannicæ multo antiquior. Sed de hac re qui velit pluribus disputet: alia Hesychio sententia de voce μυρίκη, qui aliud etymon verius in medium adfert. Μυρίκη εἶδος δένδρου, ὀνομασθεῖσιν δάσ & μύριος, τὴν εἰς αὐτὸ μύριον αὐτῶν, ἢ τὴν εἰς μύριον χυμώδην ὑδατιν. Myrica arboris genus, cui nomen δάσ μύριος, hoc est lugendo, quod, ut fabulæ tradunt, Cinyri filia in hanc conversa sit. Cinyras hic, ut Suidas tradit, Cypri rex fuit. Sed & aliæ causæ cur δάσ τὸ μύριος nomen huic arbori impositum. Ac primo, quod improborum esset corona. In legibus Charondæ altero loco hæc fuit, ut qui calumniæ, dolique mali crimine convicti essent, per urbem circumvectarentur, coronati myrica, ut omnibus innotescerent, sicuti singulari improbitate insignes. Diodorus Siculus lib. 12. Biblioth. τὴν δὲ ἐπὶ συκοφαντίας καὶ ἀποδομιῆς ἀπειρητῶν ἐσφραγισμένους μυρίκη, ὅπως οὐ πῦσι τοῖς πολέταις φαίνονται τὸ ἀσχητόν τῆς ποτηρίας ἀπειρητῶν. διὸ καὶ πᾶσι ἐπὶ τούτῳ τὴν ἐγκλήματι καὶ ἀποδομιῆς, τὸ μύριον τῆς ὑβριος οὐκ ἐνεργόντων. ἐνεργόντων οὐκ ἐστὶν ἐπισημασθῆναι. Calumniæ seu falsæ criminatione convictis hanc panam irrogavit, ut myrica coronati per urbem circumducerentur, quo manifestè ad summum nequitie gradum illos pervenisse, civibus appareret. nonnullos ergo ob hoc flagitium condemnatos, quod tantæ ignominie decus perferre non possent, violentis sibi manibus, sponte vitam abrupsisse tradunt. Ergo myrica fuit conveniens & dirum coronamentum illorum, qui essent valde improbi. Strabo lib. 15. Perfarum tradit sacerdotes, quoties illas diurnas diras alicui imprecantur, tenere fasciculum virgarum myricarum tenuium. Τὰς δὲ ἐπιποδῶν ποιῶντων πολλῶν χρόνον ῥάσθαι μυρικίαν λιπρῶν δάσμιον κατέχοντες. Imprecationes diu faciunt fasciculum my-

ricinarum tenuium tenentes. Non solum inter ἀσχητῶν steriles numeratur plantas, sed inausulta habetur. Plinius lib. 13. cap. 21. In Syria & Ægypto copiosa hæc est, (myrica Ægyptia) cujus infelicialigna appellamus. (scribe appellat vulgus, vide lib. 23. cap. 9. Vulgus infelicem eam arborem appellat, ut diximus, quoniam nihil ferat, nec feratur unquam,) que tamen infeliciora sunt Græcia. Eo spectat, quod antiquissimus Cato, arborem infelicem vocat quæ nullum fert fructum; contra felicem, quæ fructifera est. At veto Ægyptia myrica fructum fert; quo nomine ergo infelix Ægyptiæ & infelicior Græcia. Hoc docet lib. 16. cap. 26. cum ait, Infelices autem existimantur, damnatæque religione, quæ neque feruntur unquam, neque fructum ferunt. Utraque myrica damnata, sed myrica Italica five vulgaris etiam sterilis, ergo infelicior, quam Ægyptia. Duplici enim nomine infelix; quippe damnata & sterilis, cum Ægyptia tantum damnata sit, non autem sterilis. Infelicem arborem Macrobius lib. 2. cap. 16. ex auctoritate Tarquinii prisci vocari ait, quæ fructum fert nigrum, atque in inferiorum deorum tutela est. Arbores, inquit, quæ inferum deorum avertentiumque in tutela sunt, eas infelices nominant. alternum sanguinem felicem, ficum aram, quæque baccam nigram, nigrosque fructus ferunt, &c. Appellarunt & infelicem, ad quam capitis reus laqueo vitam finiret obfecto velatoque capite, quod ex illo diro & antiquo carmine constat,

Caput obnuito arbori infelici suspendito.

recitato à Cicerone in Orat. pro Cajo Rabirio. Fortasse quis opinabitur, non fuisse morem apud veteres supplicium id ad aliam sumere arborem, quam quæ ex infelicio genere. Myrica neutra de causa fuit infelix, ac inausulta: verisimilius quod in inferiorum deorum tutela esset. In funere Achillis cum propositum fuisset certamen cursus, Teucer, qui ibi erat, ut metam attingeret, myrica implicitus cum cecidisset, victoriæ Aiæ tradidit.

Calab. lib. 4.

Τὸν γὰρ ῥα θεὸς βάλεν, ἥτις ἄτη
Ὀζὸν ἐς ἀλγινόεντα βαθυρρίζοιο μυρίκης,
Τῷ δὲ ἄρ' ἐγγειφθεῖς χαμαῖς πίσε.

Hunc Deus aut fors noxia impexit
In tristem ramum myricæ, lætæ radice hærentis.
Huic implicitus humi cadit.

Inausulta ergo, & infelix arbor μυρίκη, & recte ei δάσ τὸ μύριος, à lugendo nomen inditum. Sed quid impedit dicamus, à contrario μυρίκης δάσ τὸ μύριος, nomen inditum, quod melancholicis prodest, tristitiemque & luctum omnem, quæ melancholiam comitari solent, pellat? Omnes quippe myricam adversum jam memoratum morbum commendant, ac extollunt. Nemo ignorat, adferri dolia è tamarice ad Rhenum nascentis concinnata, ad sextarium dimidium capacia, aut paulo majora, quibus contentus liquor, sive cerevisia, sive vinum fuerit, prodest spleneticis, melancholicisque. Hujusmodi vascula, antiquis etiam temporibus facta adversus idem malum legitimus. Dioscorides lib. 1. cap. 116. κατὰ τὸν δάσ τὸ μύριος ἐστὶν ἐν τῷ κύνικῳ οὐκ ἐστὶν ἐν τῷ κύνικῳ, αἷς ἐπὶ τῷ κύνικῳ χροῖται ἀντὶ πρῆξιαι, ὡς τὸ δὲ αὐτῶν πόματι ὡφελουμένῳ. Sunt & qui è caudice calices parent, quibus poculorum vice spleneticis utantur, ceu datus in hujusmodi vasis potius leni conferat. Corrigendus hac occasione Columellæ codex. lib. 7. cap. 10. de medicina suum. Ubi scribit, Solet etiam vitiosæ splenis dolor, eas infestare, quod accidit, cum siccitas magna provenit, & ut Bucolicon loquitur poema,

Strata jacent passim sua quæque sub arbore poma.

Nam pecus insatiabile est: sues enim, dum dulcedinem pabuli consecantur, supra modum æstare splenis incrementum laborant. cui succurrit, si fabricentur canales ex tamaricibus & rusco, repleanturque aqua, & deinde stentibus admoveantur. Ita in cunctis codicibus. scribe cum Doctiss. Harmolao, si fabricentur canales tamaricis è tronco, repleanturque, &c. E rusco canales fieri nequeunt, inepta ad illud planta. Vide Dioscoridem; vaticinia quoque in Lesbos per Myreces ramum fieri tradit Nicander in Theriac.

Καὶ μυρικήσ λαζοιο νέον περικαρπία θάμνον
Μάντιν ἐνὶ ζώοισι γράσμιον. ἢ ἐν Ἀπέλλων
Μαντρύνας χορυπαῖος ἐθήκατο κὲ θέμιν ἀνδρῶν.

Protinus & sterilis myrica virgulta legantur
Fatidicium vatium numen. quo reddere sortes
Et responsa dedit fari Coryphaeus Apollo.

Cur περικαρπία dixit, postea examinabo. Ad hos ver-
sus Scholiastes, κὲ ζωῆτι ἐνομοθέτησεν ὁ Ἀπόλλων τούς μάντις μαν-
τρύνας. διὸ κὲ ἐπίσημον τὸν θάμνον τῆς μυρικής μάντιν φησὶν. ἀλλὰ κὲ
Μάντι κὲ Σκῦθαι μυρικήν μαντρύνασιν ἐκάλουν. κὲ γὰρ ἐν ποσσὶς το-
ποῖς ῥαβδόσιν μαντρύνοσται. Δίωσ ἢ ἐν τῷ ἀσπέρῳ ἢ τῆσιν συντάξιασ,
κὲ τούς μάντις φησὶ Μήδους ῥαβδόσιν μαντρύνασιν. Ἡσθδὸτῳ δὲ ἐν τε
τῇ πέπερῳ, ἢ ἐν ἀλάσῳ, ἐν πολλοῖσ παρήγαγε τῶποισ, κὲ ἐν τῇ Εὐ-
ρώπῃ πῶσ Διὸσ μυρικήσ μαντρύνοσται. Ἐν Λίσσῳ ὁ Ἀπόλλων μν-
ρικήσ κλάδουσ ἔχει. ὅθεν κὲ Μυρικήσ κηλεῖται. κὲ Ἀρχαῖοσ φησὶν
ἐν τοῖσ ἀπὲρ Ἀρχαῖνακῶν, κὲ τῷ ἀπὲρ Ἐρυθραῖοσ πόλεμον. Φωκίωσ
τὸν Ἀπέλλωνα κησὶ ὑπὸν ἔχοντα μυρικήσ κλάσιν. κὲ Μητροδωροσ ἐν
τῷ ἀπὲρ συνθήκασ ἀρχαῖοσ ἐκάλει φησὶ Φυτὸν τῶ μνρικήσ. Ἐ τούς
Λιζυπῆουσ ἐν τῇ Ἰσθμῷ πομπῇ ἐστεινῶσ μνρική, κὲ ὡσθὲρ Μήδουσ
τούσ Μαντρύνασ. Κορυπαῖοσ πῶσ Θεοσ ἀνωσ κησὶν γὰρ πόλιν Θεοσ-
λάσ. γράσμιον κὲ Ὁσθπῖοσ. Ὁσθπῖοσ γὰρ πόλιν Βοιωτίασ, ὅπου
Ἰσθμῶσιν ἰσθμῷ Ἀπέλλωνοσ. Apollo legem tulit, qua myri-
ca ad vaticinia sua vates uterentur. Ideo insigne aliquod
diometum myricinum vocabant μάταν, vatem. Magi ac Scy-
thae ad vaticinia sua myrica virgis utebantur, & multis in
locis ad virgas arborum vaticinia fiebant. Dion in primo
vaticinae (compositionis) Medos vates ad virgas vati-
cinari dixit. Herodotus in quarto & multis aliis locis tra-
dit in Europa quosdam ad myricam vaticinari. & in Lesbo
Apollinem ramos myricas tenere, unde Myricaeus dicitur est.
Archeus, in iis quae memoriae prodidit, de archianactide, &
bello Erythraeo, (Arabico, vel rubri maris) tradit Apollinem
in somno apparuisse, (Archagati summo ejus expeditionis
imperator) habentem myricae ramum. Metrodorus lib.
de consuetudine ait, myricam plantam esse antiquissimam,
Aegyptiosque in pompa Iovis myrica coronari; sicuti apud
Medos, Magos. Coryphaeus, id est, Thessalicus. Corype urbs
Thessalia, scribitur & Orypeus. Oropia civitas Boecotia, ubi
nobilissimum fuit templum Apollini dicatum. Myricam ab
Hippocrate πέρμαλον vocari doctissimi viri contendunt.
Bis vox haec reperitur lib. 2. de morbis mulierum. ἢ δὲ π
φίρεται ὁ ῥόσ. πέρμαλον φώξασ κὲ τρίψασ ἐν αἰνῷ δίδου, ἢ πέρμαλον
χυλόν. Quod si adhuc fluxus feratur, pro malum torrefa-
ctum & tritum ex vino, aut porri succum exhibeto, κησὶν
ξυλὸν τῶσ κησὶν ἰσθμῷ, ἢ πέρμαλον ἰσθμῷ κησὶν αἰνῷ δίδου, ἢ πέρμα-
λον. Hordeum cum repurgaveris promalum, & cornu cer-
vinum ex vino subactum ad suffitum exhibeto. Hunc locum
merito doctiff. Foefius suspectum habet. Regia, inquit,
manuscripta πέρμαλον legunt. Quam lectionem etiam
fecutus videtur Calvus. Cornarius πέρμαλον myricam dixit.
Verum mihi lectio corrupta videtur, & πέρμαλον legi
pro πέρσῳ, aut πέρσῳ. Sic enim legitur libr. de
natura muliebri eadem in re, κησὶν πῶσ λείασ ξυλὸν τῶσ ἀχύ-
ροισ πέρσῳ. Haec mitto. Indagandum, quae πέρμαλον
planta sit. Viri magni myricam esse contendunt, & hoc
quidem argumento, quod Dioscorides myricam ad mulie-
bria profluvia praescribat, mulieribusq; vulvae fluxio-
ne laborantibus in defensionibus prodesse tradat; κὲ κη-
σὶν ἰσθμῷ κὲ ῥόσισ γοισαῖσιν. — ἰσθμῷ κησὶν ῥόσισ. Quin & ἰσθ-
μῷ κησὶν mulieribus vulvae fluxioni opportunus auxiliatur. Qui
contrariam probant sententiam hoc argumento utuntur;
quod apud Plutarchum probl. 1. libr. 4. symp. πέρμαλον
ponatur in cibo caprarum apud Eupolum, cum μυρικήσ
ibidem apponat Plutarchus. οὐδέτερον γὰρ ἀλλῆλῃσ ἐστὶ ἀλλὰ τῷ
μδῷ αἰ πέρμαλον εἰσῆσ ἀνημαρτυροῦσιν, ἢ μνοῦσιν τῶσ τέρ-
φῳ αἰσ πημμενῇ ἢ πικρίλῳ οὐσῳ, οὐτῶσ πῶσ λήροσασ, βοσκήμῃ
ὑλῆσ δὲ πῶσ παντοδαπῆσ, ἐλάτῆσ, πέρμαλον, κησὶν πῶσ ἀπυλῶσ,
δὲ πῶσ ῥόσισ κὲ πῶσ πῶσ ἐστὶν ἢ xxx κυπίσῳ ἢ δὲ φκ xxv ὀσῳ,
κὲ σμίλακασ πολὺ φυλλῶν, κησὶν ῥῶσ, κησὶν, κησὶν, κησὶν, κησὶν,
πέρμαλον, ῥάμνον, φλόμον, ἀνθέρκον, κησὶν, φησὶν, θύμβρασ. Haec
corruptissima, & maximopere lacera, nemo facile ne-
gabit: sed damnum haud magnum perpeffus hoc loco
Plutarchi codex, facile restitui ac resarciri potest. Quip-
pe apud Macrobiū, ut ante nos doctiff. Henricus Ste-
phanus observavit, Eupolidis Poetae elegantissimi versus,
apud Plutarchum deperditi, reperiuntur. Macrobius ita-
que libr. 7. Saturnal cap. 5. scribit. Noctus, inquit, om-
nibus Eupolis inter elegantes habendus veteris comediae
Poetae. Is in fabula quae inscribitur Aegae, inducit capras
de Cibi sui copia in haec se verba jactantes.

Βοσκήμῃ ὑλῆσ δὲ πῶσ παντοδαπῆσ, ἐλάτῆσ,
Πέρμαλον, κησὶν πῶσ ἀπυλῶσ δὲ πῶσ ῥόσισ.

Καὶ πῶσ πῶσ ἐστὶ ἀλλῷ οἷν κυπίσῳ ἢ δὲ
Φάσκον ὀσῳ, κὲ σμίλακασ τῶσ πολὺ φυλλῶν.
Κόπνον, ῥῶσ, μελίαν, πύκλῳ, αἰλίαν, δρῦν, κη-
σὶν, ἐρεκλῳ.
Πέρμαλον, ῥάμνον, φλόμον, ἀνθέρκον κησὶν
Φησὶν, θύμα, θύμβρασ.

Alia quid sit, ignoro. Ita versus hi habentur in edi-
tione ultima anni 1628. In Basileenfi codice primum ver-
sum paulo aliter scriptum reperio,

Βοσκήμῃ ὑλῆσ δὲ πῶσ παντοδαπῆσ ἐλάτῆσ,
Altera praestat. quintus vero versus plane alio sensu, in
eodem legitur.

Κόπνον, ῥῶσ, μελίαν, σκῆλῳ, δρῦν κησὶν μυρικήσ. In marg. al.
ῥῶσισ habe-
tur.

In sequenti versu κησὶν cum aspirata scribitur, & eod-
dem in versu φλόμοσ legitur. In Plutarchi variis lectio-
nibus annotatum est in codice Turn. & Vulcob. legere μη-
ρικῳ ἀπῶσ μᾶλλον, ἢ κησὶν, ῥάμνοσ. Multa in his versibus
observanda, quae data meliori occasione, examinabimus.
Versus vero ipsos in hunc scribere sensum.

Βοσκήμῃ ὑλῆσ δὲ πῶσ παντοδαπῆσ ἐλάτῆσ.
Πέρμαλον, κησὶν πῶσ ἀπυλῶσ δὲ πῶσ ῥόσισ.
Καὶ πῶσ πῶσ ἐστὶ ἀλλῷ οἷν κυπίσῳ ἢ δὲ,
Σφανκὸν ὀσῳ, κὲ σμίλακασ τῶσ πολὺ φυλλῶν
Κόπνον ῥῶσ, μελίαν, σκῆλῳ, ἀπῶσ, δρῦν, κησὶν
ἐρεκλῳ,
Πέρμαλον, ῥάμνον, φλόμον, ἀνθέρκον, κησὶν.
Φησὶν, θύμα, θύμβρασ.

Neutrum (ait Plutarchus) verum est. alterum refellunt Eu-
polidis caprae, alimentum suum praedicantes, & a varietate om-
nibusq; generis materia laudantes. Sic enim loquentes facit.

Omnigena nos materia pascit. abietis, ilicis, arbuti, furcu-
los molles ac teneros decerpimus. tum praeter haec cytisus, ac
boni odoris salvia, (vide caput de salvia,) & smilax multi-
folia, oleaster, lentiscus, fraxinus, ficus, pyrus, quercus, be-
dera, erica, myrica, rhamnus, verbascum, asphodelus, cistus,
fagus, thymum, Thymbra, nos opibus aliunt largi suis. Πέρ-
μαλον igitur & μυρική non sunt diversae plantae. Quod si
quis acriter contendere velit μυρικήσ, non ἐρεκλῳ legen-
dum, is πέρμαλον exponat agnum, id est, viticem. Utrum-
que enim πέρμαλον significat. Hesychius πέρμαλον, μυρική,
ἢ ἄγρῳ. Apud Hippocratem myricam significat. Nam ad
idem malum & viticem & promalum praescribit, ἢ αἰμα-
ρῆσ λαζοσ ἐσ ὑσῆσ, ἄγρῳ φύλλα σῶσ οἷν μίλασ. Si sanguis co-
ripiosus ex utero fluat, viticis folia ex vino nigro exhibeto.
Πέρμαλον ergo μυρική. Latinis tamaricis dicitur. Plinius lib.
13. cap. 21. Myricen & Italia, quam alii tamaricem, Achata
autem bryan sylvestrem. Restituit ex optimis libris Salma-
sius, Myricen Italia, quam tamaricem vocant. Idem lib. 24.
cap. 9. Myricen, quam & tamaricem vocat, Lenaeus similem
scopis amerinis dicit. Sanari ea carcinomata in vino decocta,
tritaque cum melle illita. Arbitrantur quidam hanc esse ta-
maricem, sed ad lienem praecipua est. Haec corrupta esse ne-
mo non videt. Antiquus codex; myricem quam & tamaricem
vocat. Lenaeus similem scopis amerinis. sanari dicit ea
carcinomata in vino decocta tritaque cum melle illita. Arbi-
trantur quidam hanc esse tamaricem, sed ad lienem praecipua
est. In Toletano codice, ut Pintianus ait, legitur. Myri-
cen chamericen vocat Lenaeus, similem scopis amerinis dicit.
sanari ea carcinomata in vino decocta, tritaque cum melle il-
lita. eandem esse arbitrantur quidam tamaricem, sed ad lie-
nem praecipua est. Doctissimus Pintianus legit. Myricen
chamericen vocat Lenaeus, similem scopis amerinis dicit. &c.
Et cur chamericen vocat Lenaeus? quod erica fruticosa
arbor, tamarici similis, multo tamen brevior, auctore
Dioscoride libr. 1. cap. de erice. Vocat igitur myricem
Lenaeus, propter hanc similitudinem cum erice, & allu-
dens ad ipsum myricen nomen, non myricen, sed chame-
ricen, hoc est, secundariam ericen & imitaricem erices.
Vox χησὶν nunquam in compositionibus similitudinem
significat, sed diminutionem, & exiguitatem. Sic χησὶν
χησὶν ἄσῳ, χησὶν ἀσῳ, χησὶν ἀσῳ, χησὶν ἀσῳ, χησὶν ἀσῳ,
humilis vel humi repens quercus, rubus, laurus, cerasus, hederas,
picea, aliaq; infinita, χησὶν additum habent, quod minora
sint, vel humi repant. Quomodo ergo myricen Lenaeus
vocavit chamericen? Rectius legeretur, myricem, quam eri-
cen vocat Lenaeus, ut pro similitudine, quae inter myricen
M m & ericen